

Popiežius

- PAŠAUKIMAI – DIEVO MEILĖS DOVANA
Žinia 2012 m. Pasaulinės maldos už dvasinius pašaukimus dienos proga 2

Popiežiaus katechezės

- PASKUTINĖS KRISTAUS IŠTAROS PRIEŠ MIRTĮ
MALDA IR TYLA 4
5

Homilijos

- TREČIOJI DIENA / Velykų sekmadienis 8
TIKĖJIMO ATRADIMAS / II Velykų sekmadienis (B) 9
VALGYMAS PRIE BENDRO STALO / III Velykų sekmadienis (B) 10
GANYMO MENAS / IV Velykų sekmadienis (B) 11

Katechezės šeimoms

- ŠEIMA: DARBAS IR ŠVENTIMAS
IX–X katechezės rengiantis VII Pasauliniam šeimų susitikimui 12

Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai

- Palaimintasis Jurgis Matulaitis
KELI ŽODŽIAI MŪSŲ KUNIGĖLIAMS 17
- Kunigas Vaclovas Aliulis MIC
APIE „KELIS ŽODŽIUS MŪSŲ KUNIGĖLIAMS“ 28

Straipsniai

- Kardinolas Walter Kasper
METAS KALBĖTI APIE DIEVĄ 32

Bažnyčia Lietuvoje

- Paminėtas kardinolo A. J. Baččio ingresso į Vilniaus arkivyskupo sostą
dvidešimtmetis 39
Paminėtas LKB kronikos 40-metis 40
Kauno arkivyskupijos kunigų konferencija 42

Bažnyčia pasaulyje

- Kunigystės ar tikinčiųjų krizė? 44

Benediktas XVI

Pašaukimai – Dievo meilės dovana

Žinia Pasaulinės maldos už dvasinius pašaukimus dienos (2012 04 29) proga

Brangūs broliai ir seserys!

49-oji Pasaulinė maldos už dvasinius pašaukimus diena, švenčiama 2012 m. balandžio 29-ąją, ketvirtąjį Velykų sekmadienį, kviečia mus apmąstyti temą „Pašaukimai – Dievo meilės dovana“.

Kiekvienos tobulos dovanos versmė yra Dievas, kuris yra meilė – *Deus caritas est*: „kas pasilieka meilėje, tas pasilieka Dieve, ir Dievas pasilieka jame“ (1 Jn 4, 16). Šventajame Rašte pateikiamas pasakojimas apie šį pirminį Dievo ir žmonijos saitą, ankstesnį net už sukūrimą. Laiške Efezo miesto krikščionims šv. Paulius padėkos ir šlovinimo himnu aukština Viešpatį, kuris, būdamas be galo geras, per visus šimtmečius rūpinasi savo visuotinio išganomojo plano, meilės plano, įgyvendinimu. Sūnuje Jėzuje, pasak apaštalo, jis išsirinko mus „prieš pasaulio sukūrimą, kad būtume šventi ir nesutepti jo akivaizdoje“ (Ef 1, 4). Dievas mus jau mylėjo „pirma“ negu pradėjome egzistuoti! Vien iš savo besąlygiškos meilės jis sukūrė mus ne „iš pirma buvusių daiktų“ (plg. 2 Mak 7, 28), kad atvestų į pilnatvišką bendrystę su savimi.

Didžiai apstulbęš Dievo apvaizdos darbų akivaizdoje, psalmininkas sušunka: „Kai pasižiūri į tavo dangų, – tavo pirštų darbą, – į mėnulį ir žvaigždes, kuriuos tu pritvirtinai, – kas yra žmogus, kad jį atsimeni, kas yra mirtingasis, kad juo rūpiniesi?“ (Ps 8, 4–5). Taigi šiame stulbinančiame slėpinyje glūdi gilioji mūsų egzistencijos tiesa: kiekvienas kūrinys, pirmiausia žmogaus asmuo, yra Dievo minties ir darbo, begalinės, ištikimos, amžinos meilės vaisius (plg. Jer 31, 3). Būtent šios tikrovės atradimas tikrai iš pagrindų pakeičia mūsų gyvenimą. Garsiajame „Išpažinimų“ tekste šv. Augustinas labai įtaigiai atskleidė, kaip atrado Dievą, didžiausią grožį ir meilę, Dievą, kuris visada buvo netoli jo, bet pagaliau atvėrė jo protą bei širdį, kad perkeistų: „Vėlai pamilau tave, groži, toks senovinis ir toks naujas, vėlai pamilau tave! Ir štai tu buvai viduje, o aš lauke ir ten tavęs ieškojau ir sudarkytas broviausi į tas grožybes, kurias sukūrei. Tu buvai su manimi, o aš su tavimi nebuvau. Toli nuo manęs laikei tai, ko, jei nebūtų tavyje, [visai] nebūtų. Pakviete, sušukai ir suskaldei mano kurtybę, suspindėjai, sublyksėjai ir nuvijai akly-

bę, paskleidei savo kvapą, aš įkvėpiau ir ilgiuosi tavęs, paragavau ir alkstu, ir trokštu, tu palieteji mane, ir aš užsidegiau tavo ramybės troškimu“ (X, XXVII, 38). Štai kokiais įvaizdžiais šventasis Hipono vyskupas mėgina apibūdinti nenusakomą susitikimą su Dievu, su jo meile, perkeičiančia visą egzistenciją.

Ta meilė be išlygų, pirmesnė už mus, palaiko ir kviečia mus keliauti gyvenimo keliu, šaknijasi absoliučiai neužtarnautoje Dievo malonėje. Pirmiausia apie kunigiškąją tarnybą mano pirmtakas palaimintasis Jonas Paulius II yra pasakęs: „Visa kunigo tarnyba, nukreipta į meilę ir tarnavimą Bažnyčiai, sykiu vis labiau brandina meilę ir tarnavimą Jėzui, Bažnyčios Galvai, Ganytojui ir Sužadėtiniui, meilę, kuri visada yra atsakas į pirmesnę, laisvą ir neatlyginamai suteiktą Dievo meilę Kristuje“ (Apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 25). Iš tiesų kiekvienas ypatingas pašaukimas gimsta iš Dievo iniciatyvos ir yra *Dievo meilės dovana!* Jis žengia „pirmą žingsnį“ ir ne todėl, kad būtų mumyse ką nors labai gera atradęs, bet galia savo meilės, išlietos „mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (Rom 5, 5).

Visais laikais dieviškasis pašaukimas kyla iš begalinės Dievo meilės, pilnatviškai apreikštos Kristuje. Savo pirmojoje enciklikoje *Deus caritas est* parašiau: „Iš tiesų Dievą galima matyti įvairiopa. Meilės istorijoje, kuri pasakojama Biblijoje, jis pats eina mūsų link, stengiasi mus laimėti – iki pat Paskutinės vakarienės, iki pat širdies perdūrimo ant kryžiaus, iki pat pasirodymų po prisikėlimo ir didžiųjų darbų, kuriais jis per apaštalų veikimą rodė kelią atgimstančiai Bažnyčiai. Ir vėlesniais Bažnyčios metais Viešpats nebuvo pasitraukęs: jis vis iš naujo artinasi prie mūsų – per žmones, kuriuose jis išvystamas; per savo žodį, sakramentus, ypač Eucharistiją“ (17).

Dievo meilė amžina, ištikima pati sau, pažadui, duotam „tūkstančiui kartų“ (Ps 105, 8). Todėl šios pirmesnės ir lydinčios Dievo meilės patrauklus grožis iš naujo skelbtinas naujoms kartoms: Dievo meilė yra paslėptas akstinas, motyvas, kuris nesilpsta net sunkiausiomis aplinkybėmis.

Brangūs broliai ir seserys, šiai meilei turime atverti savo gyvenimą, nes Jėzus Kristus kasdien mus šaukia į tobulą Tėvo meilę (plg. Mt 5, 48). Aukštasis krikščioniškojo gyvenimo matas ir yra mylėti taip, „kaip“ myli Dievas; tai meilė ištikimai ir vaisingai visą save atiduodant. Segovijos vienuolyno priorei, anais metais skausmingai išgyvenusiai dėl savo suspendavimo dramatiškos padėties, šv. Kryžiaus Jonas atsakė paragindamas elgtis pagal Dievo valią: „Negalvokite

nieko kita, išskyrus tai, kad viskas surikiuota Dievo. Ir kur nėra meilės, ten neškite meilę ir pjausite meilę“ (*Epistolario*, 26).

Šioje atsidavimo dirvoje, kai atsiveriama Dievo meilei, kaip šios meilės vaisius gimsta ir auga visi pašaukimai. Būtent semiant iš to šaltinio per malda, nuolatos skaitant Dievo žodį ir dažnai priimant sakramentus, ypač Eucharistiją, galima gyventi meile artimui, mokantis regėti Viešpaties Kristaus veidą (plg. *Mt 25, 31–46*). Norėdamas išreikšti neišardomą sąsają tarp šių „abiejų meilės rūšių“ – meilės Dievui ir meilės artimui, – kylančių iš tos pačios dieviškosios versmės ir į ją nukreiptų, šventasis popiežius Grigalius Didysis pasitelkia augalo pavyzdį: „Į mūsų širdies dirvą [Dievas] pirma pasodino meilės jam šaknį, ir tada, kaip lapų vainikas, išsiskleidė broliška meilė“ (*Moralium Libri, sive expositio in Librum B. Job, VII, 24, 28: PL 75, 780D*).

Šiomis abiem dieviškosios meilės išraiškomis turi ypač intensyviai ir tyrai gyventi apsisprendusieji sukti pašaukimo į kunigiškąją tarnybą ar pašvęstąjį gyvenimą keliu – tai būtina savybė. Juk meilė Dievui, kurio regimas – nors ir netobulas – paveikslas yra kunigai ir vienuoliai, ir yra motyvas atsiliepti į pašaukimą būti ypatingu būdu pašvęstam Viešpačiui kunigo šventimais ar įžadu laikytis evangelinių patarimų. Tvirtas šventojo Petro atsakymas dieviškajam Mokytojui: „Tu žinai, kad tave myliu“ (*Jn 21, 15*) yra dovanotos, pilnatiškai įgyvendinamos ir todėl gilaus džiaugsmo sklidinos egzistencijos slėpinys.

Kita konkreti meilės išraiška – meilė artimui, pirmiausia vargšams ir kenčiantiesiems – yra esminė paskata, kunigą ir pašvęstąjį asmenį paverčianti žmonių bendrystės ugdytoju ir vilties sėjėju. Dievui pašvęstųjų, pirmiausia kunigų, ryšys su krikščionių bendruomene yra gyvybiškai svarbus ir sykiu tampa jo jausminio matmens pamatine dalimi. Šventasis Arso klebonas mėgdavo kartoti: „Kunigas yra kunigas ne sau, bet jums“ (plg. *Le curé d’Ars. Sa pensée – Son coeur. Foi Vivante*, 1966, 100).

Brangūs broliai vyskupai, brangūs kunigai, diakonai, pašvęstieji ir pašvęstosios, katechetai, pastoracijos darbuotojai ir visi, kurie darbuojatės naujų kartų auklėjimo ir ugdymo srityse, nuoširdžiai raginu jus atidžiai įsiklausyti į visus, kurie parapijose, organizacijose ir sąjūdžiuose pastebi pašaukimo į kunigystę ar ypatingą pašvęstumą ženklus. Svarbu sukurti Bažnyčioje palankias sąlygas, kad daugelis galėtų brandinti savo „taip“ kaip dosnų atsaką į meilės kupiną Dievo pašaukimą.

Pašaukimų pastoracijos užduotis tebūna pasiūlyti vaisingo kelio gaires. Pagrindinis momentas turėtų būti meilė Dievo žodžiui, vis geriau susipažįstant su Šventuoju Raštu ir puoselėjant dėmesingą ir nuolatinę asmeninę ir bendruomeninę malda, idant būtų imanoma tarp daugybės kasdienybę pripildančių balsų išgirsti dieviškąjį pašaukimą. Bet kiekvieno pašaukimo kelio „gyvybiškai svarbi šerdis“ tebūna Eucharistija: Kristaus aukoje, tobuloje meilės apraiškoje, mus palyti Dievo meilė ir būtent čia vis mokomės gyventi pagal Dievo meilės „aukštą matą“. Dievo žodis, malda ir Eucharistija yra brangus lobis, padedantis suvokti Dievo karalystei visiškai paskirto gyvenimo grožį.

Tikiuosi, kad vietinės Bažnyčios įvairiais lygmenimis taps įdėmaus atpažinimo ir pašaukimo nuodugnaus patikrinimo „vietomis“ ir suteiks jaunuoliams bei jaunuolėms išmintingą ir veiksmingą dvasinę globą. Šitaip krikščionių bendruomenė pati virs Dievo meilės, kurioje slypi bet kuris pašaukimas, apraiškimu. Tokia dinamika, atitinkanti Kristaus naujojo įsakymo reikalavimus, gali būti iškalbingai ir nepakartojamai įgyvendinta krikščioniškosiose šeimose, kurių meilė yra dėl savo Bažnyčios pasiaukojusio Kristaus meilės apraiška (plg. *Ef 5, 32*). Šeimoje, „gyvenimo ir meilės bendruomenėje“ (*Gaudium et spes*, 48), naujosios kartos gali įstabiai patirti šią save dovanojančią meilę. Juk šeima yra ne tik tinkama žmogiškojo ir krikščioniškojo auklėjimo vieta, bet ir gali tapti „pirmutine ir geriausia pašaukimų į Dievo karalystei pašvęstąjį gyvenimą seminariją“ (Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio*, 53), padėdama jos nariams kaip tik šeimoje iš naujo atrasti kunigystės ir pašvęstojo gyvenimo grožį ir reikšmę. Ganytojai ir visi tikintys pasauliečiai turėtų nuolatos išvien darbuotis, kad Bažnyčioje gausėtų šių „bendrystės namų ir mokyklų“, besilygiuojančių į Šventosios Šeimos iš Nazareto pavyzdį, harmoningą Švenčiausiosios Trejybės gyvenimo atspindį žemėje.

To linkėdamas teikiu jums, garbingieji broliai vyskupai, kunigai, diakonai, vienuoliai ir vienuolės bei visi tikintys pasauliečiai, apaštališkąjį palaiminimą ir pirmiausia jums, jaunuoliai ir jaunuolės, kurie budria širdimi įsiklausote į Dievo balsą, pasirengę jam dosniai ir ištikimai pritarti.

Vatikanas, 2011 m. spalio 18 d.

Benediktas XVI

Paskutinės Kristaus ištarnos prieš mirtį

2012 m. vasario 15 d.

Bangūs broliai ir seserys!

Mūsų maldos mokykloje praėjusį trečiadienį kalbėjau apie Jėzaus maldą ant kryžiaus pagal 22-ąją psalmę: „Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?“ Šiandien norėčiau pratęsti Jėzaus maldos ant kryžiaus prieš pat mirtį apmąstymus stabtelėdamas prie pasakojimo Luko evangelijoje. Evangelistas perteikė mums tris nukryžiuoto Jėzaus ištaras, iš kurių dvi – pirmoji ir trečioji – yra malda, nedviprasmiškai adresuota Tėvui. O antroji – tai pažadas, duodamas vadinamajam gerajam piktadariui, nukryžiuotam drauge su juo; atsakydamas į plėšiko maldą, Jėzus jį nuramina: „Iš tiesų sakau tau: šiandien su manimi būsi rojuje“ (Lk 23, 43). Tad Luko evangelijoje įtaigiai supintos dvi maldos: mirštantis Jėzus kreipiasi į Tėvą ir išklauso atgailaujančio nusidėjėlio, kuris kreipiasi į jį, maldavimo. Jėzus meldžiasi Tėvui ir kartu išklauso vyro, dažnai vadina mo *latro poenitens*, atgailaujančiu latru.

Ilgėliau stabtelėkime prie šių trijų Jėzaus maldų. Pirmąją Jėzus ištaria vos prikaltas prie kryžiaus, kareiviams kaip varganą atlygį už tarnybą dalijantis jo drabužius. Tam tikra prasme šiuo veiksmu užbaigiamas nukryžiovimo vyksmas. Lukas rašo: „Atėję į vietą, kuri vadinasi „Káukolė“, jie prikale ant kryžiaus Jėzų ir du piktadarius – vieną jam iš dešinės, antrą iš kairės. Jėzus meldėsi: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą.“ Kareiviai *pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą*“ (Lk 23, 33–34). Pirmoji Jėzaus malda Tėvui yra užtariamoji: jis prašo savo budeliams atleidimo. Taip Jėzus pats išpildo tai, ko mokė Kalno pamoksle sakydamas: „Bet jums, kurie klausotės, aš sakau: mylėkite savo priešus, darykite gera tiems, kurie jūsų nekenčia“ (Lk 6, 27). Tiems, kurie įstengia atleisti, jis irgi yra pažadėjęs: „Tuomet jūsų lauks didelis atlygis, ir jūs būsite Aukščiausiojo vaikai“ (Lk 6, 35). Prikaltas ant kryžiaus jis ne tik atleidžia savo budeliams, bet ir kreipiasi tiesiai į Tėvą juos užstodamas.

Šis Jėzaus elgesys jaudinamai pasikartoja pasakojime apie šv. Stepono, pirmojo kankinio, užmušimą akmenimis. Artėjant mirčiai, Steponas „suklupęs galingu balsu sušuko: „Viešpatie, neįskaityk jiems šios nuodėmės!“ Ir, tai ištaręs, užmigo“ (Apd 7, 60): tokie buvo jo paskutiniai žodžiai. Svarbu Jėzaus maldą, kuria jis prašo atleisti savo budeliams, palyginti su kankinio

malda. Šv. Steponas kreipiasi į prisikėlusį Viešpatį ir prašo, kad šis jo užmušimas akmenimis – žodžiais „šios nuodėmės“ aiškiai įvardytas nusikaltimas – jo budeliams nebūtų įskaitytas. Jėzus ant kryžiaus kreipiasi į Tėvą ir prašo ne tik atleisti savo budeliams, bet ir paaiškina vyksmą. Jį kryžiuojantys vyrai „nežino, ką darą“ (Lk 23, 34). Ši „nežinojimą“ jis pateikia kaip pagrindą prašyti Tėvą atleidimo, nes tas nežinojimas palieka kelią į atsivertimą atvira; kaip tik tai ir nutinka romėnų šimtininkui Jėzaus mirties akivaizdoje: „Iš tiesų šitas žmogus buvo teisusis!“ (Lk 23, 47), buvo Dievo Sūnus. „Juo labiau visus laikus ir visus žmones guodžia tai, kad Viešpats tiek iš tikro nežinančiųjų, budelių, tiek jį nuteisusių žinančiųjų atveju jų nežinojimą padaro pagrindu prašyti atleidimo – laiko tai vartais, pro kuriuos galima žengti į atsivertimą“ (Jėzus iš Nazareto, II).

Antroji Jėzaus ištara ant kryžiaus, remiantis Luku, yra vilties žodžiai, atsakas į vieno iš kartu su juo nukryžiuotų vyrų maldą. Gerasis plėšikas Jėzaus akivaizdoje pažvelgia į save ir gailisi, supranta, kad yra priešais Dievo Sūnų, apreiškiantį Dievo veidą, ir prašo jo: „Jėzau, prisimink mane, kai ateisi į savo karalystę!“ (Lk 23, 42). Viešpaties atsakas į šią maldą toli pranoksta prašymą, nes Viešpats taria: „Iš tiesų sakau tau: šiandien su manimi būsi rojuje“ (Lk 23, 43). Jėzus suvokia, kad tiesiogiai susivienys su Tėvu ir atvers vyrui kelią į Dievo karalystę. Tad šiuo atsakymu suteikia tvirtą viltį, kad Dievo gerumo galime būti paliesti ir paskutinę savo gyvenimo akimirka, o nuoširdi malda net ir po nuodėmingo gyvenimo atviromis rankomis sutinkama gerojo Tėvo, laukiančio sugrįžtant savo sūnaus.

Bet pasigilinkime į paskutinius Jėzaus žodžius prieš mirtį. Evangelistas pasakoja: „Buvo apie šeštą valandą, kai visą kraštą apgaubė tamsa ir buvo tamsu iki devintos valandos, saulės šviesai užgesus. Šventyklos uždanga perplyšo pusiau. O Jėzus galingu balsu sušuko: *Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią*. Ir su tais žodžiais numirė“ (Lk 23, 44–46). Šis pasakojimas keliais aspektais skiriasi nuo Morkaus ar Mato evangelijos. Trys tamsos valandos Morkaus evangelijoje neminimos, o Mato evangelijoje susiejamos su apokaliptiniais įvykiais, kaip antai žemės drebėjimas, kapų atsivėrimas, mirusiųjų prisikėlimas (plg. Mt 27, 51–53). Luko evangelijoje tamsos valandų priežastis yra saulės užtemimas, bet tuo metu taip pat perplyšta šventyklos uždanga. Taip Lukas atkreipia dėmesį į du tam tikra prasme lygiagrečius ženklus danguje ir šventykloje. Dangus netenka šviesos, žemė nugrimzta, o šventykloje, Dievo artumo vietoje, perplyšta uždanga, saugojusi šventybę. Jėzaus mirtis aiškiai paženklinta kosminio ir liturginio įvykio, pirmiausia žymi naujo

tikėjimo pradžia ne žmogaus rankų darbo šventykloje, nes tai yra Kūnas numirusio ir prisikėlusio Jėzaus, suburiančio visus žmones ir suvienijančio juos savo Kūno ir Kraujo sakramente.

Jėzaus malda šią kančios akimirką – „Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią“ – garsus šūksnis, išreiškiantis galutinį ir visišką savęs patikėjimą Dievui. Ta malda paliudijama, jog jis suvokia, kad nėra apleistas. Kreipinys „Tėve“ primena pirmąjį dvylikamečio Jėzaus pareiškimą. Anuomet jis tris dienas pasiliko Jeruzalės šventykloje, kurios uždanga dabar perplyšo. O kai jo tėvai išreiškė savo susirūpinimą, jis atsakė: „Kam gi manęs ieškojote? Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?“ (Lk 2, 49). Nuo pradžios iki pabaigos Jėzaus jauseną, žodžius ir veiksmus lemia visiškai nepakartojamas santykis su Tėvu. Ant kryžiaus jis, kupinas meilės, pilnatviškai gyvena jo maldą įkvepiančiu sūnišku santykiu su Dievu.

Po kreipinio „Tėve“ Jėzus kalba 31-osios psalmės žodžiais: „Tau patikiu savo dvasią“ (Ps 31, 6). Bet šie žodžiai nėra tiesiog paprasta citata, jais Jėzus „patiki“ save Tėvui visiškai save atiduodamas. Šie žodžiai yra „savęs patikėjimo“ malda, kupina pasitikėjimo Dievo meile. Jėzaus malda mirties akivaizdoje yra dramatiška, kaip ir kiekvienam žmogui, bet kartu persmelkta gilaus ramumo, kylančio iš pasitikėjimo Tėvu ir troškimo visiškai jam save patikėti. Getsemanės sode, kai Jėzus pradeda paskutinę kovą ir intensyvią maldą prieš pat atidavimą „į žmogaus rankas“ (plg. Lk 9, 44), jo „prakaitas pasidarė tarsi tiršto kraujo lašai, varvantys žemėn“ (Lk 22, 44). Tačiau jo širdis liko nepajudinamai klusni Tėvo valiai, ir todėl „iš dangaus“ pasirodė angelas ir jį sustiprino (plg. Lk 22, 42–43). Dabar, paskutinėmis akimirkomis, Jėzus kreipiasi į Tėvą pasakydamas, į kieno rankas iš tiesų patiki savo egzistenciją. Prieš iškeldamas į Jeruzalę, Jėzus stengėsi, kad mokiniai įsimintų šiuos žodžius: „Įsidėmėkite gerai mano žodžius: Žmogaus Sūnus turi būti atiduotas į žmonių rankas“ (Lk 9, 44). Dabar, kai gyvybė apleidžia, jis maldoje užantspauduoja savo galutinį apsisprendimą: Jėzus leidžia save atiduoti „į žmonių rankas“, tačiau savo dvasią atiduoda į Tėvo rankas. Taigi dabar, pasak evangelisto Jono, viskas atlikta, aukščiausias meilės aktas įgyvendintas iki galo, iki galutinės ribos ir už tos ribos.

Brangūs broliai ir seserys, Jėzaus žodžiai ant kryžiaus paskutinėmis jo žemiškojo gyvenimo valandomis teikia mūsų maldai svarių gairių, bet sykiu atveria ją giedram pasitikėjimui ir tvirtai vilčiai. Jėzus, meldžiantis Tėvą atleisti tiems, kurie jį kryžiuoja, ir mus kviečia tam sunkiam žingsniui – melstis už tuos, kurie daro

mums bloga ir mums pakenkė, visada gebėti atleisti, kad Dievo šviesa apšviestų jų širdis. Mes esame raginami melddamiesi gyventi ta pačia gailestingumo ir meilės kupina laikysena, kurią mums rodo Dievas. Kasdien kalbėdami „Tėve mūsų“ tariame: „Atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.“ Kartu Jėzus, paskutinę akimirką prieš mirtį visiškai pasitikėdamas Tėvu, teikia tikrumo, kad mes – kad ir kokie sunkūs būtų išbandymai, kad ir kokios sunkios problemos ir kančios, – niekada neiškrisime iš Dievo, kuris mus sukūrė, mus remia ir lydi gyvenimo kelionėje, rankų, nes tas rankas valdo begalinė ir ištiki ma meilė. Dėkoju.

Malda ir tyla

2012 m. kovo 7 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Ankstesnėse katechezėse kalbėjau apie Jėzaus maldą ir šių apmąstymų nenorėčiau užbaigti trumpai nestabtelėjęs prie Jėzaus tylos, tokios svarbios puoselėjant santykį su Dievu, temos.

Posinodiniame apaštališkajame paraginiame *Verbum Domini* atkreipiamas dėmesys į tylos vaidmenį Jėzaus gyvenime, pirmiausia ant Golgotos: „čia susiduriame su žodžiu apie kryžių (1 Kor 1, 18). Žodis nutyla, virsta mirtina tyla, nes išsisakė iki galo, nieko iš to, ką turėjo pasakyti, sau nepasilikdamas“ (12). Turėdamas prieš akis šią kryžiaus tylą, šv. Maksimas Išpažinėjas Dievo Motinai į lūpas įdeda šį pasakymą: „Bežodis yra Tėvo Žodis, sukūręs kiekvieną kalbantį kūrinį; negyvos akys to, kuriam tariant žodį ar duodant ženklą juda visa, kas gyva“ (*La vita di Maria: Testi mariani del primo millennio*, 2. Roma 1989, p. 253).

Kristaus kryžius ne tik pateikia Jėzaus tylą kaip jo galutinį žodį Tėvui, bet ir parodo, kad Dievas kalba per tylą: „Dievo tyla, visagaliai Tėvo tolybės patyrimas, yra Dievo Sūnaus, įsikūnijusio Žodžio, žemiškojo kelio esmingai svarbi atkarpa. Kabodamas ant kryžiaus, jis dejavo dėl šios tylos jam keliamo skausmo: *Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?! (Mk 15, 34; Mt 27, 46)*. Klusnus ligi paskutinio atodūsiu, Jėzus mirties tamsybėje šaukėsi Tėvo. Jam jis save patikėjo perėjimo iš mirties į amžinąjį gyvenimą akimirką: *Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią (Lk 23, 46)*“ (Posinodiniams apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini*, 21). Tai, ką Jėzus

patyrė ant kryžiaus, daug pasako apie besimeldžiančio žmogaus situaciją ir apie maldos viršūnę: išklause Dievo žodį ir jam pritare, turime lygiuotis į Dievo tylą, kuri yra svarbi to paties Dievo žodžio išraiška.

Žodžio ir tylos dinamika, būdinga Jėzaus maldai per visą jo žemiškąją egzistenciją, pirmiausia ant kryžiaus, dviem aspektais užkliudo ir mūsų maldos gyvenimą.

Pirmasis susijęs su Dievo žodžio priėmimu. Norint išgirsti tą žodį, būtina išorinė ir vidinė tyła. O mūsų dienomis tai ypač sunku. Mūsų amžius neskatina susikaupimo; priešingai, kartais susidaro įspūdis, kad žmonės tiesiog bijo bent akimirksniui atsiplėšti nuo žodžių ir vaizdų srauto, ženklinančio ir pripildančio mūsų kasdienybę. Dėl šios priežasties jau minėtame paraginime *Verbum Domini* priminiau būtinybę mokyti branginti tylą: „Iš naujo atrasti Dievo žodžio centrinę vietą Bažnyčios gyvenime taip pat reiškia vėl atrasti vidinio susikaupimo ir ramybės prasmę. Didžioji Bažnyčios tėvų tradicija moko, kad Kristaus slėpiniai susiję su tyła ir kad tik joje Dievo žodis gali surasti sau buveinę, kaip surado Marijoje, kuri buvo neperskiriamai ir žodžio, ir tylos moteris“ (66). Šis principas – tai, kad be tylos žodžio negirdime, nesiklausome, nepriimame, – pirmiausia galioja asmeninei maldai, bet sykiu ir mūsų liturgijai: kad padėtų autentiškai įsiklausyti, joje irgi turi nestigti tylos ir neverbalinio priėmimo akimirksnių. Visada aktuali išlieka šventojo Augustino pastaba: *Verbo crescente, verba deficient* – „Žodžiui augant, žodžių mažėja“ (plg. *Sermo* 288, 5: *PL* 38, 1307; *Sermo* 120, 2: *PL* 38, 677). Evangelijose dažnai pasakojama, kad Jėzus – ypač lemtingų apsisprendimų momentais – pasitraukia nuo minių bei mokinių į vienumą tyliai pasimelsti ir išgyventi savo sūniško santykio su Tėvu. Tyla geba pačioje mūsų gelmėje atverti vidinę erdvę gyventi Dievui, kad jo žodis liktų mums, meilė jam išsaknytų mūsų protuose bei širdyse ir gaivintų mūsų gyvenimą. Tad pirmasis aspektas yra štai toks: vėl mokytis tylos, atvirumo klausymuisi, atveriančio mus kitam, Dievo žodžiui.

Tačiau tylos santykiui su malda būdingas dar ir antras svarbus elementas. Mat ne tik mes tylime, norėdami įsiklausyti į Dievo žodį; meldamiesi dažnai atsiduriame Dievo tylos akivaizdoje, jaučiamės apleisti, mums atrodo, kad Dievas mūsų nesiklauso ir neatsako. Tačiau tokia Dievo tyła – patirta ir Jėzaus – nėra jo tolumo ženklas. Krikščionys gerai žino, kad Viešpats yra arti ir klausosi net kančios, atmetimo ir vienvėdės tamsoje. Jėzus nuramina mokinius ir kiekvieną iš mūsų patikindamas, kad Dievui kiekvieną mūsų gyvenimo akimirksnį gerai žinomi mūsų poreikiai. Jis moko mokinius: „Meldamiesi nedaugiažodžiaukite

kaip pagonys; jie tariasi būsią išklausti dėl žodžių gausumo. Nedarykite taip kaip jie. Jums dar neprasišius, jūsų Tėvas žino, ko jums reikia“ (*Mt* 6, 7–8): atidi, tyli, atvira širdis yra daug svarbiau už žodžių gausą. Dievas artimai mus pažįsta, daug giliau negu pažįstame patys save, jis mus myli – ir to žinojimo turi pakakti. Čia labai reikšminga tai, ką Biblijoje patyrė Jobas. Šis vyras greitai netenka visko: šeimos, turto, draugų, sveikatos. Atrodo, kad Dievas jį visiškai apleido, jo atžvilgiu laikosi visiškos tylos. Vis dėlto Jobas nenutraukia santykio su Dievu, kalbasi su juo, šaukia jam; maldoje, nepaisydamas visko, išsaugo savo tikėjimą ir galiausiai atranda savo patirties ir Dievo tylos vertę. Tada, kreipdamasis į Kūrėją, padaro išvadą: „Buvau girdėjęs gandus apie tave, bet dabar mano akys regi tave“ (*Job* 42, 5): mes beveik visi pažįstame Dievą iš gandy, ir juo labiau atsiveriame jo tylai, juo labiau jį iš tikro pažįstame. Šis didžiausias pasitikėjimas, atveriantis kelią į netikėtą susitikimą su Dievu, bręsta tyloje. Šventasis Pranciškus Ksaveras meldavosi sakydamas Viešpačiui: „Myliu tave ne todėl, kad gali man dovanoti dangų ar pasmerkti į pragarą, bet kad esi mano Dievas. Myliu tave, nes tu esi tu.“

Baigiant mūsų apmąstymus apie Jėzaus maldą, į galvą ateina pamokomų žodžių iš Katalikų Bažnyčios katekizmo: „Maldos tikrovė mums tobulai apreiškė Žodis, tapęs kūnu ir pasiliekančias tarp mūsų. Stengtis suprasti Jo maldą, apie kurią mums kalba Jo liudytojai Evangelijoje, reiškia artintis prie švento Viešpaties Jėzaus kaip prie degančio krūmo: pirmiausia kontempliuoti Jį patį besimeldžiantį, paskui klausytis, kaip Jis mus moko melstis, ir pagaliau patirti, kaip Jis išklauso mūsų maldą“ (2598). O kaip Jėzus mus moko melstis? Katalikų Bažnyčios katekizmo santraukoje aiškiai atsakoma: „Jėzus mus moko melstis ne tik *Tėve mūsų* malda, – tai tikrai pagrindinis mokymo melstis aktas, – bet ir melddamasis pats. Taigi jis atskleidžia ne tik turinį, bet ir tikrai maldai reikalingas nuostatas: Karalystės ieškančios ir priešams atleidžiančios širdies tyrumą, drąsų ir sūnišką pasitikėjimą, peržengiantį tai, ką jaučiame ir suprantame, mokinius nuo pagundų saugantį budrumą“ (544).

Apžvelgdami evangelijas matėme, koku būdu Viešpats mums, kai meldžiamės, yra pašnekovas, draugas, liudytojas ir mokytojas. Jėzuje atsiskleidžia mūsų dialogo su Dievu naujybė – sūniškoji malda, kurios Tėvas laukia iš savo vaikų. Iš Jėzaus taip pat sužinome, kad nuolatinė malda padeda aiškinti savo gyvenimą, apsispręsti, atpažinti ir priimti savo pašaukimą, atrasti Dievo mums dovanotus talentus, kasdien vykdyti jo valią, kuri yra vienintelis kelias, vedantis į pilnatvišką savo egzistencijos įgyvendinimą.

Mums, kuriems taip dažnai rūpi darbo našumas ir pasiekiami konkretūs vaisiai, Jėzaus malda rodo, jog turime stabtelėti ir patirti artimo santykio su Viešpačiu momentų, atsiplėšti nuo kasdienio šurmulio, kad įsiklausytume, pasiektume „šaknį“, palaikančią ir maitinančią gyvenimą. Viena iš gražiausių Jėzaus maldos akimirkų kaip tik yra akimirka, kai jis, matydamas savo pašnekovų ligą, bėdą ar ribotumus, pirma malda kreipiasi į Tėvą, taip pamokydamas aplinkinius, kur reikėtų ieškoti vilties ir išgelbėjimo šaltinio. Jau esu priminęs Jėzaus maldos prie Lozorius kapo jaudinantį pavyzdį. Evangelistas Jonas pasakoja: „Jie nurito akmenį. Jėzus pakėlė akis aukštyn ir prabilo: *Tėve, dėkoju tau, kad mane išklausei. Aš žinojau, kad visuomet mane išklausai. Tačiau tai sakau dėl čia esančiųjų, kad jie itikėtų, jog tu esi mane siuntęs.* Tai pasakęs, jis galingu balsu sušuko: *Lozoriau, išsiklausyk!*“ (Jn 11, 41–43). Tačiau didžiausią maldos Tėvui gelmę Jėzus pasiekia per savo kančią ir mirtį išstardamas galutinį „taip“ Dievo planui ir atskleisdamas, kad žmogaus valia tinkamai įgyvendinama tada, kai visi-

kai laikosi dieviškosios, o ne jai priešingos valios. Į šią Jėzaus maldą, jo šūksnį Tėvui ant kryžiaus „įsilieja visos visų laikų žmonijos baimės, vergavimas nuodėmei ir mirčiai, visi išganymo istorijos prašymai ir užtarimai. Tėvas visa tai priima ir, pranokdamas visas žmogiškas viltis, išklauso prikeldamas Sūnų. Taip įgyvendinama ir atbaigiama maldos drama kūrimo ir išganymo ekonomijoje“ (Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2606).

Brangūs broliai ir seserys, kupini pasitikėjimo prašykime Viešpaties, kad įgalintų mus gyventi sūniška malda, kasdien mokantis iš vienatinio Sūnaus, tapusio žmogumi mums parodyti, kaip turėtume kreiptis į Dievą. Šventojo Pauliaus žodžiai apie krikščionišką gyvenimą galioja ir mūsų maldai: „Ir aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei dabartis, nei ateitis, nei galybės, nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje“ (Rom 8, 38–39).

Nauji leidiniai

Popiežius BENEDIKTAS XVI. Apaštališkasis laiškas motu proprio forma PORTA FIDEL, kuriuo skelbiama Tikėjimo metai. Tikėjimo mokymo kongregacija. Nota su rekomendacijomis, kaip švęsti Tikėjimo metus. – Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 2012 – 48 p.

Šioje knygelėje – du nauji Bažnyčios dokumentai, skirti pasirengti Tikėjimo metams, kurie Visuotinėje Bažnyčioje prasidės 2012 m. spalį.

Apaštališkuoju laišku Šventasis Tėvas Benediktas XVI ne tik paskelbia Tikėjimo metus, bet ir kviečia katalikus imtis naujosios evangelizacijos – atnaujinti tikėjimo džiaugsmą ir pažinimą, iš naujo užsidegti entuziazmu skleisti tvarų, patikimą ir veikiantį meile tikėjimą.

Antrajame dokumente Tikėjimo mokymo kongregacija pateikia pastoracines rekomendacijas, kaip Visuotinė Bažnyčia, vyskupų konferencijos, vyskupijos, parapijos, kitos bendruomenės ir atskiri tikintieji turėtų rengtis ir švęsti Tikėjimo metus, kad „jie taptų puiki proga pasidalyti su kitais tuo, kas krikščionims brangiausia, – Jėzumi Kristumi, žmogaus Atpirkėju, Visatos Valdovu“.

Thomas Merton. Septynaukštis kalnas: tikėjimo autobiografija. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2012. – 560 p.

„Septynaukštis kalnas“ – viena iš garsiausių visų laikų knygų apie tai, kaip žmogus ieškojo tikėjimo ir ramybės. Dar būdamas dvidešimtmetis, aistringas ir talentingas Mertonas pajuto, kad pasaulietiškas gyvenimas neįstengia numalšinti jį kamuojančio nerimo. Smalsumas dvasios dalykams paskatino jį pasikrikštyti kataliku ir galiausiai atvedė į trapistų vienuolyną – tarp „keturių mano naujosios laisvės sienų“. Ten jis ir parašė šį nepaprastą liudijimą, nepakartojamą dvasios autobiografiją, istoriją žmogaus, pasitraukusio iš pasaulio tik po to, kai patyrė, ką reiškia būti į jį visiškai panirusiam. Per pusšimtį metų nuo pirmosios publikacijos datos „Septynaukštis kalnas“ buvo pripažintas vienu įtakingiausių mūsų laikų religinių veikalų. Jis išverstas į daugiau negu dvidešimt kalbų.

Thomas Mertonas gimė 1915 m. Prancūzijoje. Net po to, kai pasirinko kontempliatyvų maldos gyvenimą, jis nesiliovė palaikęs ryšių su garsiausiaisiais jo laikų aktyvistais, menininkais, politikais ir teologais, parašė daug knygų, straipsnių ir esė. Jis mirė 1968 m. viešėdamas Tailande.

TREČIOJI DIENA

Velykų sekmadienis

Kiekvieną sekmadienį, kalbėdami Tikėjimo išpažinimą (lot. *Credo*), vis iš naujo išpažįstame tikį Kristaus prisikėlimą: „Kaip Šventajame Rašte išpranašauta, trečiąją dieną prisikėlė iš numirusių.“ Visa – tikėjimo tiesos ir bažnytinės šventės – laikoma kylant iš šio įstabaus, istorijos eigą pakeitusio ir per kiekvienas šv. Mišias sudabartinamo slėpinio. Kiekvienais metais Bažnyčia maldos ir atgailos dvasia grįžta į baigiamąjį Kristaus žemiškojo gyvenimo etapą – mini jo pasmerkimą myriop, kryžiaus nešimą į Kalvariją, jo auką dėl mūsų išganymo ir jo kūno paguldymą į kapą. Trečiąją dieną Bažnyčia iš naujo išgyvena prisikėlimą: tai Velykos, Jėzaus perėjimas iš mirties į gyvenimą, pilnatviškas senųjų pažadų išpildymas. Ar Jėzus tik buvo, ar jis ir yra – šitai priklauso nuo prisikėlimo. Tik jei Jėzus prisikėlė, yra nutikę tikrai nauja, kas keičia pasaulį ir žmogaus padėtį. Tik tada jis tampa matas, kuriuo galime kliautis. Mat tada Dievas yra tikrai save parodęs.

Liudytojai, sutikę Prisikėlusįjį, susidūrė su jiems patiems visiškai nauja tikrove. Evangelistas Morkus pasakoja, kad besileidžiantys nuo Atsimainymo kalno mokiniai svarstė, ką reiškia Jėzaus žodžiai, kad Žmogaus Sūnus prisikels iš numirusių; jie vienas kito klausinėjo, kas yra „prisikelti iš numirusių“ (Mk 9, 10). Mokiniai to nežinojo ir tai patyrė tik su tikrove susitikę. Pirmiausia Jėzaus mirtis ant kryžiaus buvo sukrečianti patirtis jo sekėjams. Evangelijos įvairiai kalba apie tai, kaip jie reagavo į šį įvykį. Mokinių, keliaujančių į Emausą, reakcija buvo tipiška: „O mes tikėjomės, kad jis atpirksias Izraelį“ (Lk 24, 21). Visos viltys sudužo, nes kokią gi prasmę galėjo turėti mirusiojo Mokytojo gyvenimas? Daug pozityviau reagavo kai kurios šventosios moterys, atėjusios prie kapo Velykų sekmadienio rytą patepti jo kūno. Jos liko ištikimos Jėzui ir norėjo išsaugoti jo atminimą gyvą. Išties, žmogiškai kalbant, nieko daugiau ir nebuvo įmanoma padaryti.

Susitikimas su Prisikėlusiuoju buvo visiškai nelauktas mokiniams, ir jie tik pamažu susivokė, kad Jėzus negrįžo į normalų žmogaus gyvenimą šiame pasaulyje kaip Lozorius ir kiti Jėzaus prikelti mirusieji (plg. Jn 11, 1–44; Lk 7, 11–17; Mk 5, 35–43). Jis iš čia išžengė į kitą, naują gyvenimą – į Dievo platybę ir iš ten pasirodo saviesiems. Prisikėlimo liudijimuose kalbama apie tai, ko mūsų patyrimo pasaulyje nepasitaiko, – apie besirodantį naują tikrovės matmenį. Yra vienu matmeniu daugiau nei iki šiol mūsų pažinti. Ar tai prieštarauja mokslui? Ar tikrai gali būti tik tai, kas visada buvo? Ar negali būti to, kas nelaukta, neįsivaizduojama, nauja?

Jeigu yra Dievas, ar negali jis sukurti ir žmogaus būties naujo matmens, tikrovės apskritai?

Visoje gyvybės istorijoje nauja prasideda kone neregimai, – to galima nė nepastebėti. Kad dangaus Karalystė šiame pasaulyje yra kaip garstyčios grūdelis, mažiausias iš visų sėklų, mums sakė Viešpats (plg. Mt 13, 31–32). Tačiau jame glūdi Dievo potencialas. Jėzaus prisikėlimas pasaulio istorijos lygmeniu į akis nekrinta, yra mažiausias istorijos grūdelis. Prisikėlimas pasaulinį žengia tik keliais slėpiningais pasirodymais išrinktiesiems. Ir kartu buvo tikrai nauja pradžia – tai, ko tylomis visi laukė. O keliems liudytojams – kaip tik dėl to, kad jie patys neišgalėjo suvokti, – buvo toks sukrečiantis ir realus įvykis, taip galingai juos paveikęs, kad bet kurios abejonės išsisklaidė, ir jie, sklidini naujo bebaimiškumo, stojo pasaulio aki-vaizdon, kad paliudytų: Kristus tikrai prisikėlė. Jie buvo iš tiesų perkeisti šio staiga užgimusio tikėjimo, todėl čia teisėtai galima kalbėti apie atsivertimo patirtį, tačiau kartu reikia paminėti, jog būtent Prisikėlusysis įvykdė šį jų perkeitimą, pasirodydamas jiems gyvas: jis „leidosi matomas“ (gr. *ὀφθῆ*: 1 Kor 15, 5). Kodėl tik jiems leidosi matomas? Paskutinės vakarienes menėje šį klausimą jau kėlė Judas Tadas: „Viešpatie, kas atsitiko, kad ketini apsireikšti mums, o ne pasauliui?“ (Jn 14, 22). Išties kodėl galingai nestojai prieš tave nukryžiuosius priešus? Kodėl pasirodei tik būreliui mokinių, kurių liudijimui turime save patikėti? Klausimas, žinoma, susijęs ne tik su prisikėlimu, bet ir su visu Dievo apsireiškimo pasaulyje būdu. Kodėl tik Abraomui, o ne pasaulio galingiesiems? Kodėl tik Izraeliui, o ne nenuneigiamai visoms pasaulio tautoms?

Dievo slėpinys yra būtent tai, kad jis veikia tyliai, pamažu žmonijos istorijoje statydina savo istoriją, be paliovos švelniai beldžiasi į mūsų širdžių duris, ir tuos, kurie jam jas atveria, lėtai padaro reginčius. Juk tikroji didybė – ne priblokšti išorine galia, bet duoti laisvę, dovanoti meilę ir žadinti. Argi iš Jėzaus nesklinda per šimtmečius auganti šviesa, kuri negali kilti vien iš žmogaus ir per kurią į pasaulį tikrai įspindi Dievo šviesa? Argi apaštalu skelbimu būtų patikėta ir būtų galėjusi atsirasti pasaulinė bendruomenė, jei jame nebūtų veikusi tiesos jėga? Atsiverti šiam įvykiui ir priimti į save jo naująją šviesą ir yra krikščioniškasis tikėjimas. Jėzus prisikėlė, kad ir mes, į jį tikėdami, galėtume turėti amžinąjį gyvenimą. Auštant Velykų rytui pasaulyje prasidėjo naujas vilties pavasaris; su šia diena jau prasidėjo mūsų prisikėlimas, nes Velykos žymi ne tam tikrą istorijos momentą, bet yra naujo būvio pradžia: Jėzus prisikėlė ne kad jo atminimas liktų gyvas mokinių širdyse, bet kad pats mumyse gyventų, ir mes jame jau dabar galėtume ragauti amžinojo gyvenimo džiaugsmo.

TIKĖJIMO ATRADIMAS

II Velykų sekmadienis (B)

Apd 4, 32–35; 1 Jn 5, 1–6; Jn 20, 19–31

Šiandienos sekmadienis užbaigia Velykų oktavą – aštuondienį, kaip Viešpaties duotą dieną (plg. *Ps 118, 24*), paženklintą Prisikėlimo išskirtinumu bei mokinių džiaugsmu regint Jėzų. Jau nuo pirmųjų krikščionybės amžių šis sekmadienis vadinamas *in albis* (lot. *alba* – baltas), pagal baltus drabužius, kuriuos neofitai (gr. *neophytos* – asmuo, naujai priėmęs tikėjimą) užsivilkdavo per Krikštą Velyknaktį ir nusivilkdavo po aštuonių dienų. Palaimintasis Jonas Paulius II 2000-ųjų balandžio 30 dieną, paskelbdamas seserį Faustina Kowalską šventąja, šį antrąjį Velykų sekmadienį pavadino Dievo gailestingumo sekmadieniu.

Dieviškojo gailestingumo ir gerumo yra turtingas šio sekmadienio Jono evangelijos skaitinys. Čia pasakojama, kad Jėzus po Prisikėlimo aplanko savo mokinius peržengdamas Paskutinės vakarienės menės užrakintas duris. Šv. Augustinas († 430) paaiškina, jog „užrakintos durys nesutrukdė to kūno, kuriame apsigyveno dievybė, įžengimui. Tasai, kuris gimdamas nepažeidė motinos mergystės, galėjo įžengti į Paskutinės vakarienės menę durims esant užrakintoms“; šv. Grigalius Didysis († 604) priduria, kad „mūsų Atpirkėjas pasirodė po savo Prisikėlimo neirstančiu ir apčiuopiamu kūnu šlovingoje būsenoje“, kuri jam priklauso amžinai, nes jis yra Gyvasis, atsisėdęs Tėvo dešinėje. Perkeistas, išlaisvintas iš savo mirtingo kūno, jis gali pasirodyti visur: jokios kliūtys nebegali sulaukyti jo atėjimo. Kaip ir buvo pažadėjęs, nepalieka mokinių našlaičiais (plg. *Jn 14, 18*); jis pasitraukė, bet tik dėl jų pačių gėrio (plg. *Jn 16, 7*). Mokiniams nė nespėjus susigaudyti, jis taria įprastą hebrajišką „Šalom“ – „Ramybė jums!“ Prisikėlusysis atneša žadėtą savo ramybę (plg. *Jn 14, 27*). Jo ramybė ne ta, kurią duoda pasaulis: ji teka iš jo artumo. Jėzus suteikia jiems Šventąją Dvasią. Šis veiksmas primena Pradžios knygos skaitinį, kur Dievas įkvėpė pirmajam žmogui alsavimą – gyvastį. Kaip Adomo alsavimas – gyvastis – atėjo iš Dievo, taip dabar naujasis mokinių dvasinis alsavimas – gyvastis – ateina iš Jėzaus (plg. *Jn 19, 30; Pr 2, 7; Ez 37*). Šventoji Dvasia prikelia mokinių tikėjimą, atveria jų gyvenimo horizontą, baimę pakeičia džiaugsmu. Regėdami prisikėlusį Nukryžiuotąjį, jie neištaria nė žodžio, tačiau ši nuostabos pagauta kontempliacija nėra nebyli, ji neatmeta liudijimo pareigos: „Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu.“

Pradžia apaštalams nėra labai padrašinanti. Pradėjus tik nuo savų, iškart lydi nesėkmė. Štai vienas iš jų, To-

mas, yra nesukalbamas ir nenori priimti džiaugsmingos Prisikėlimo žinios, kuri sudaro skelbiamos misijos branduolį. „Mes matėme Viešpatį!“ – džiūgaudami skelbia apaštalai, bet Tomas, kurio nebuvo tą vakarą, prigesina jų euforiją ir netiki jų liudijimu. Jis nori pamatyti, paliesti, asmeniškai išsiaiškinti. Tomas nepasitiki net regėjimu. Akys gali apgauti, todėl jis nori paliesti. Tomo asmenyje nėra sunku atpažinti šių dienų žmogų. Tomas yra industrinio ir materialaus pasaulio pradininkas, žmogus, kuriam vertinga yra tik tai, ką galima pamatyti, paliesti, pasverti, išmatuoti, apskaičiuoti. Mūsų amžiaus žmogui trūksta kontempliatyvaus pažinimo būdo, kada jusmai užleidžia vietą tylai, dėmesingumui, nuostabai, meilei, nuojautai. Be šio pažinimo gyvenimas pamažu skursta, darosi banalus ir paviršutiniškas. Žmogus, užvaldytas turėjimo, malonumo, vartojimo, nebegeba atrasti autentiškos gyvenimo prasmės. Slėpinys jam yra svetimas, įtartinas objektas ar net juokingas. Dievas ne tiek paneigiamas, kiek ignoruojamas.

Tačiau Tomas neužtrenkia durų, neužsirakina savo pozicijoje, nepadedą taško vieną kartą ir visiems laikams, manydamas, kad jau problema išspręsta: po aštuonių dienų jį randame kartu su kitais apaštalais kambaryje. Juk jei nebūtų norėjęs tikėti arba vėl įtikėti, nebūtų ten buvęs. Jis nori pamatyti, paliesti – taigi jis ieško. Po savaitės Jėzus vėl pasirodo mokiniams. Pirmą kartą jis ėmėsi iniciatyvos parodyti jiems savo rankas ir šoną. Dabar irgi kviečia Tomą įsitikinti tų pačių žaizdų dėka, kad tai – jis.

Tomas yra ant slenksčio tarp dviejų tikinčiųjų kartų. Jis priklauso „iš anksto paskirtų liudytojų“ (*Apd 10, 41*) grupei, kuri matė Prisikėlusįjį, taip pat ir tiems, kurie per amžius iš kartos į kartą priims tikėjimą, ateinančių ne tik iš apaštalų liudijimo, bet ir iš ieškojimų, nusi-vylimų, abejonių. Skausmas, blogis, neteisybė, mirtis, ypač kai kenčia nekaltieji, – visa tai yra išbandymas mūsų tikėjimui. Ir vis dėlto Tomo netikėjimas pasirodo esąs brangus bei naudingas, nes padeda mums atsikratyti klaidingo Dievo suvokimo ir atrasti tikrąjį jo veidą – veidą gailestingąjo Dievo, kuris Jėzuje Kristuje prisiėmė kenčiančios žmonijos žaizdas.

Tomas gavo iš Viešpaties ir perdavė kitiems tikėjimo dovaną, užgrūdintą Kristaus kančios ir mirties bei su-tvirtintą susitikimo su Prisikėlusiuoju. Tas tikėjimas buvo beveik miręs, bet jį atgaivino prisilietimas prie Kristaus žaizdų. Savo žaizdose Prisikėlusysis ne paslėpė, bet parodė ir dabar visiems teberodo žmogaus kančias ir vargus. „Jūs esate pagydyti jo žaizdomis“ (*1 Pt 2, 24*), – šiais žodžiais šv. Petras kreipdavosi į pirmuosius atsivertusiuosius. Šitos žaizdos Tomui iš

pradžią buvo kliūtis tikėti, nes jos bylojo apie Jėzaus pralaimėjimą. Tačiau tos pačios žaizdos, susitikus su prisikėlusiu Viešpačiu, tapo pergalingos meilės įrodymu. Būtent šios gailestingumo žymės, kurias Kristus

prisiėmė iš meilės žmonėms, padeda mums suprasti, kas yra Dievas. Tik tas Dievas, kuris myli iki galo ir kuris prisiima mūsų žaizdas bei mūsų skausmą, ypač nekaltą kentėjimą, yra vertas tikėjimo.

VALGYMAS PRIE BENDRO STALO

III Velykų sekmadienis (B)

Apd 3, 13–15. 17–19; 1 Jn 2, 1–5a; Lk 24, 35–48

Trečiojo Velykų sekmadienio Evangelijos pagal Luką tekstas mums perteikia vieną iš daugelio Prisikėlusiojo pasirodymų. Emauso mokiniai ką tik sugrįžo į Jeruzalę ir pasakoja savo draugams, kas jiems atsitiko kelyje, kai pats Jėzus atsiranda tarp jų tardamas: „Ramybė jums!“ Mokinių jausmai gana permainingi: iš pradžių išgąstis, lyg matytų kažkokią dvasią, po to nuostaba, netikėjimas ir, pagaliau, džiaugsmas. Iš pirmo žvilgsnio atrodo keista, kad netikėjimas ir džiaugsmas čia atsiranda greita: „Jiems iš džiaugsmo vis dar netikint ir stebintis.“ Tai lyg tikėjimas, kuris nežino, kaip tai suvokti, panašiai yra sakoma: per daug nuostabu, kad tai būtų tiesa! Norėdamas juos įtikinti, Jėzus prašo ko nors valgyti, nes valgymas kartu kuria pasitikėjimą ir bendrystę, rodo gyvybę.

Viena vertus, Jėzus negrįžo į empirinę egzistenciją, nuo kurios neatsiejamas mirties dėsnis, bet nauju būdu gyvena bendrystėje su Dievu, visam laikui nebepavaldus mirčiai. Kita vertus, svarbu tai, kad susitikimai su Prisikėlusiuoju yra kai kas kita, negu vidiniai įvykiai ar mistiniai potyriai – tai tikri susitikimai su Gyvuoju, naujaip turinčiu kūną ir išliekančiu kūnišku. Evangelija tą labai primygtinai pabrėžia: Jėzus nėra, kaip pirmą akimirką pamano išsigandę mokiniai, „vaiduoklis“, „dvasia“, bet „kūnas ir kaulai“. Kas yra vaiduoklis, kuo skiriasi dvasios pasirodymas nuo Prisikėlusiojo pasirodymo, geriausiai rodo Biblijos pasakojimas apie vėles iššaukti galinčią moterį: Sauliaus prašoma, ji iššaukia ir iš požeminio pasaulio iškviečia Samuelio dvasią (plg. *1 Sam 28, 7–19*). Iššaukta dvasia yra mirusysis; jį galima laikinai iššaukti, bet paskui jis vėl turi grįžti į mirusiųjų pasaulį.

Jėzus, priešingai, ateina ne iš mirusiųjų pasaulio, kurį galutinai paliko, bet iš gryno gyvenimo pasaulio, iš Dievo kaip tikrai Gyvasis, pats esantis gyvybės šaltinis. Evangelistas Lukas priešingybę „dvasiai“ drastiškai išryškina pasakodamas, kad Jėzus vis dar nepatiklių mokinių paprašė duoti ko nors užvalgyti ir paskui jų akyse suvalgė gabalėlį žuvies. Norint suprasti Prisikėlusiojo valgymą, svarbus ir naudingas pasakojimas yra

kitame šv. Luko veikale – Apaštalų darbuose: „Po savo kančios jis pateikė jiems daugelį įrodymų, kad yra gyvas, per keturiasdešimt dienų jiems rodydamasis ir aiškindamas apie Dievo Karalystę. Kartą, bevalgant prie bendro stalo, liepė jiems nepasišalinti iš Jeruzalės, bet laukti Tėvo pažado“ (1, 3–4). Norint teisingai suprasti žodį „bevalgant“, kuris lygiai kaip ir žodžiai „rodydamasis“ bei „aiškindamas“ nurodo keturiasdešimt dienų trunkantį veiksma, labai reikšmingas yra Luko vartojamas graikiškas žodis *synalizómenos*. Paraidžiui išvertus reiškia „druską su jais valgydamas“.

Lukas šį žodį neabejotinai parinko apgalvotai. Senajame Testamente bendru duonos ir druskos valgymu steigiamos tvirtos sąjungos (plg. *Sk 18, 19; 2 Kr 13, 5*). Druska yra tvarumo laidas. Tai priemonė nuo trūnijimo, puvimo, neatsiejamo nuo mirties esmės. Kiekvienas valgymas yra kova su mirtimi – būdas, kaip išlaikyti gyvybę. Jėzaus „druskos valgymas“ po prisikėlimo – suprantamas kaip naujo ir nenykstančio gyvenimo ženklas – kreipia į naują Prisikėlusiojo valgymą su savaisiais. Tai Sandoros sudarymo vyksmas ir todėl vidiniu ryšiu susijęs su Paskutine vakariene, kai Viešpats įsteigė Naująją Sandorą. Tad slėpiningu druskos valgymo šifru išreiškiamas vidinis ryšys tarp vakarienos Jėzaus kančios išvakarėse ir naujos stalo bendrystės su Prisikėlusiuoju: jis duoda save saviesiems kaip valgi, taip leisdamas jiems dalyvauti jo gyvenime.

Čia prasminga prisiminti dar ir Jėzaus žodžius Morkaus evangelijoje: „Kiekvienas bus pasūdytas ugnimi. Druska – geras daiktas, bet jei druska nustotų sūrumo, kuo ją pasūdyti? Turėkite savyje druskos ir taikiai sugyvenkite tarp savęs“ (9, 49–50). Keliuose rankraščiuose, remiantis *Kun 2, 13*, dar priduriama: „Visas aukas pasūdyti druska.“ Aukų pasūdyto prasmė – atnaša pagardinti ir apsaugoti nuo puvimo. Tad atsiskleidžia įvairios reikšmės: Sandoros atnaujinimas, gyvybės atnaša, savosios būties apvalymas save dovanojant Dievui.

Lukui Apaštalų darbų pradžioje apibendrinant poveikinius įvykius ir ten Prisikėlusiojo ir mokinių valgymą prie bendro stalo nusakant žodžiu *synalizómenos* – „druską su kitais valgydamas“, šio naujo valgymo prie

bendro stalo slėpinys išlieka, tačiau kartu aikštėn išky-la esminis dalykas: Viešpats iš naujo įtraukia mokinius į bendrą Sandorą su savimi ir su gyvuoju Dievu, dova-noja jiems dalį tikrajame gyvenime, juos pačius pada-ro gyvaisiais ir jų gyvenimui suteikia skonį – prasmę.

GANYMO MENAS

IV Velykų sekmadienis (B)

Apd 4, 8–12; 1 Jn 3, 1–2; Jn 10, 11–18

Tradiciskai Velykų trečiasis sekmadienis yra vadinamas Gerojo Ganytojo sekmadieniu. Kristaus, gerojo ganytojo, paveikslas užkariavo krikščionių širdis. Šiuo paveikslu Kristus įžengė į krikščioniškojo meno pasaulį. Patys seniausi Jėzaus atvaizdai katakombose ir ant sarkofagų vaizduoja jį dėvintį piemens rūbą ir nešantį ant pečių atrastą avį. Šiuo įvaizdžiu atskleidžiama Jėzaus tapatybė ir misija: Įsikūnijimo slėpinyje dieviškasis Žodis priima ant savo pečių žmogiškąją prigimtį, visą nuklydusią žmoniją kartu, ir ją parneša į Tėvo namus (plg. *Lk 15, 4–5*).

Vienas pagrindinių Evangelijos tekste vartojamų žodžių yra „geras“, tačiau jis neišreiškia visų originalo žodžių atspalvių. Graikiškas žodis *kalōs* gali būti verčiamas „kilnus“, „puikus“, „tobulas“, „didingas“ ir net „nuostabus“. Jėzus ir jo klausytojai gerai suvokė, ką piemuo, arba ganytojas, reiškia jų kaimiškoje aplinkoje ir koks svarbus ganytojo vaidmuo visoje Izraelio istorijoje. Viešpats buvo ganytojas, išvedęs žydus į laisvę per Raudonąją jūrą, maitinęs juos dykumoje, vedęs ir lydėjęs per dykumą į Pažado žemę. Jis nurodė, kaip jie turi gyventi, įteikdamas Dešimt įsakymų, kurių izraelitai turėjo laikytis, kad pasiektų pilnatvę. Daugelį amžių Viešpats siuntė jiems savo ganytojus: Možę, Jozuę, Dovydą, Saliamoną, pranašus Izaiją, Ezekielį ir daugelį kitų.

Idant taptume vidujai vis laisvesni, mums reikia kitų pagalbos. Vaikai žino, kad jiems reikia tėvų, kurie juos maitintų, mylėtų, globotų, rūpintųsi jais, vadovautų jiems ir padėtų bręsti. Tiems, kurie negali būti visiškai savarankiški, reikia švelnių, atjaučiančių, išmintingų žmonių ir gerų mokytojų, padedančių lavintis. Jau nuoliams būtini pavyzdžiai, kad galėtų bręsti ir priimti tinkamus sprendimus. Norintiesiems eiti dvasinio augimo keliu ir stiprinti meilės bei maldos gyvenimą svarbi dvasios tėvo arba motinos pagalba.

Jėzus, kūnu tapęs Žodis, gerai žino, kaip mums reikia tikrų, mylinčių ir išmintingų ganytojų, kad galėtume

Kaip valgytas prie bendro stalo su savaisiais galėjo atrodyti tą Velykų dieną, mums sunku įsivaizduoti. Tačiau galime įžvelgti vidinę esmę ir pamatyti, kad šis valgytas su Prisikėlusiuoju, nors ir kitaip, tęsiasi liturgine bendryste, Eucharistijos šventimu.

pasiekti didesnę žmogiškąją ir dvasinę brandą. Ne tik Jėzus atsiskleidžia mums kaip gerasis ir nuostabusis ganytojas, bet ir kiekvienas iš mūsų, tapęs pakankamai brandus, kviečiamas būti kitiems gerasis ganytojas. Norėdami tapti tikrais ganytojais, vedančiais kitus, pirmiausia turime išmokti būti gerais ganomaisiais. Prieš apreišdamas mums, kad jis yra gerasis ganytojas, Jėzus pirmiausia apsiereiškia kaip „Dievo Avinėlis“ (*Jn 1, 29*). Jis pirmiausia klauso Tėvo bei jam paklūsta ir tik paskui atskleidžia, ką reikia daryti. Ar norėdami tapti gerais tėvais, pirmiau neturime pabūti gerais sūnumis ir dukterimis? Ar galime mokyti kitus, jei patys nebuvo mokomi? Kaip galime mylėti, jei nebuvo mylimi?

Deja, yra žmonių, niekada nepatyrusių kitų rūpesčio ir globos. Tėvai juos skaudino, išnaudojo, nepadėjo jiems tapti laisviems. Kas jiems nutiks? Ar vėliau gyvenime jie sutiks žmonių, pakeisiančių tėvus, sugebėsiančių suprasti ir įvertinti juos, atskleisiančių, kokie jie iš tikrųjų ir kuo tapti yra pašaukti, parodysiančių po storu kančios, kaltės ir agresijos sluoksniu slypintį tikrąjį asmenį? Jėzus, pasaulio šviesa, ragina savo mokinius tapti pasaulio šviesa. Jėzus, gerasis ganytojas, ir mus kviečia būti gerais ganytojais, dvasiškai subręsti, kad galėtume padėti pagalbos reikalingiems, kad ieškotume tų, kurie sutrikę, sugniuždyti, prispausti, nustumti į visuomenės užribį.

Ganytojai – tai asmenys, vedantys jiems patikėtusius vidinės laisvės keliu, mokantys juos būti laisvus, priimti tinkamus sprendimus, imtis iniciatyvos, siekti vis didesnės brandos ir tikresnės meilės. Kitam vadovauti galima tik neturint nė mažiausio troškimo jį valdyti, kontroliuoti ar juo manipuliuoti, tik užgimus abipusiam pasitikėjimui, pagarbai ir meilei. Pasitikėjimas atsiranda tada, kai patys ganytojai, dvasiniai vadovai yra tinkami pavyzdžiai, gyvena tuo, ko moko, rodo kryptį pačiu savo gyvenimu, veikla ir meile. Tačiau būti geru ganytoju nereiškia būti tobulam, nes nė vieno nėra tobulo. Tai reiškia būti nuolankiam ir atviram, pripažinti savo klaidas bei netobulumus ir prašyti atleidimo, pasielgus neteislingai.

Šiandienė Gerojo Ganytojo šventė mums taip pat pri-mena, kad kiekvienas iš mūsų esame pašaukti būti

► Katechezės šeimoms

ganytojais. Ir visų pirma ne kitų, bet savo vidinio gyvenimo. Esame atsakingi už savo gyvenime daromus pasirinkimus. Ar gebame vadovauti, vesti, ganyti savo minčių, troškimų, emocijų kaimenę? Ar nebūna priešingai, kad kokia nors pikta mintis ar neigiamas jausmas mums vadovauja ir atskiria mus nuo mūsų širdies, nuo artimo, nuo Dievo? Panašiai, kaip avį atskiria vilkas nuo kaimenės. Dykumos vienuoliai jau nuo pirmųjų krikščionybės amžių maldoje ir kasdieniuose darbuose į pagalbą pasitelkdavo budrumą, dėmesingumą, atidų minčių ir jausmų stebėjimą. Juk piemuo, sergėdamas kaimenę, negali užmigti, jis turi budėti ir su meile stebėti savo avis. Jis juk veda kaimenę, o ne avys jį veda ir gano. Taip ir mes esame kviečiami būti budrūs, atidžiai žvelgti į visa, kas mus gali atitolinti nuo Kristaus ramybės.

Dykumos tėvai pataria: „Atsiklausk kiekvienos savo minties ir sakyk jai: ar esi viena iš mūsų priešininkų, ar viena iš mūsų priešininkų? Ir jeigu ji priklausys taviškiams,

tada tave užlies ramybė. Tačiau jeigu ji priešininkų, tada sudrums tavo širdį.“ Iš Dievo ateinančios mintys ir įkvėpimai veda mus į žalias ganyklas, prie ramių vandenių, atgaivina mūsų gyvastį, veda teisumo takais (plg. Ps 23). Mintys, ateinančios iš mūsų egoizmo arba iš piktosios dvasios, veda į nuodėmę, tamsą ir mirtį. Žinoma, per visą mūsų gyvenimą yra ir bus didesnių ar mažesnių išbandymų, sukretimų, gundymų, kurie mus išveda iš kantrybės, pasėja nerimą, aistrą, pyktį. Tai yra neišvengiama, tačiau neturime pasiduoti. Dykumų vienuoliai tokiais atvejais stengdavosi kovoti ir atsikratyti tos piktos minties, išstardami tyliai trumpą maldą, pavyzdžiui: „Aba, Tėve“ arba „Viešpatie Jėzau, pasigailėk manęs!“ Šioje kovoje būtina gręžti savo vidinį žvilgsnį į Viešpatį, į jo Žodį, kuris yra žibintas mūsų takui (plg. Ps 119, 105). Tik taip diena iš dienos atsinaujina mūsų vidinis žmogus, tik taip tampame panašūs į Jėzų Kristų, gerąjį ganytoją.

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Šeima: darbas ir šventimas

Katechezės rengiantis VII Pasauliniam šeimų susitikimui 2012 m. gegužės 30–birželio 3 d. Milane

(I–VIII katechezės šių metų pirmajame ir antrajame „Bažnyčios žinių“ numeriuose)

Šventimas: laikas Viešpačiui IX katechezė

„Šabo dieną Jėzus ėjo per javų lauką, ir jo mokiniai eidami ėmė skabyti varpas. Fariziejai priekaištavo: „Žiūrėk, jie daro per šabą tai, kas draudžiama.“ Jėzus atsakė: „Nejau neskaitėte, ką prireikus padarė Dovydas, kai jis ir jo palydovai neturėjo maisto ir buvo išalkę: prie vyriausiojo kunigo Abiataro jis ėjo į Dievo namus ir valgė padėtinės duonos, ir davė jos valgyti savo palydovams, nors jos niekam nevalia valgyti, tik kunigams.“ Ir pridūrė: „Šabas padarytas žmogui, ne žmogus šabui; taigi Žmogaus Sūnus yra ir šabo Viešpats“ (Mk 2, 23–28).

„Paskui Jėzus vėl pasirodė mokiniams prie Tiberijos ežero. Pasirodė taip. Buvo drauge Simonas Petras, Tomas, vadinamas Dvyniu, Natanaelis iš Galilėjos Kanos, Zebediejaus sūnūs ir dar du kiti mokiniai. Simonas Petras jiems sako: „Einu žvejoti.“ Jie pasisiūlė:

„Ir mes einame su tavimi.“ Jie nuėjo ir sulipo į valtį, tačiau tą naktį nieko nesugavo. Rytui auštant, ant kranto pasirodė bestovįs Jėzus. Mokiniai nepažino, kad ten Jėzaus esama. O Jėzus jiems tarė: „Vaikeliai, ar neturite ko valgyti?“ Tie atsakė: „Ne.“ Tuomet jis pasakė: „Užmeskite tinklą į dešinę nuo valties ir pagausite.“ Taigi jie užmetė ir jau nebeįstengė jo patraukti dėl žuvų gausybės. Tuomet tasai mokynys, kurį Jėzus mylėjo, sako Petru: „Juk tai Viešpats!“ Išgirdęs, jog tai esąs Viešpats, Simonas Petras persijuosė palaidinę, – mat buvo neapsirengęs, – ir šoko į ežerą. Kiti mokiniai atsiyrė valtimi, nes buvo netoli nuo kranto – maždaug už dviejų šimtų mastų – ir atitempė tinklą su žuvmis. Išlipę į krantą, jie pamatė žėrinčias žarijas, ant jų padėtą žuvį, ir duonos. Jėzus tarė: „Atneškite ką tik pagautų žuvų.“ Petras ėlipo į valtį ir išvilko į krantą tinklą, pilną didelių žuvų, iš viso šimtą penkiasdešimt tris. Nors jų buvo tokia gausybė, tačiau tinklas nesuplyšo. Jėzus jiems tarė: „Eikite šen pusryčių!“ Ir nė vienas iš mokinių neišdrįso paklausti: „Kas tu esi?“, nes jie aiškiai matė, jog tai Viešpats. Taigi Jėzus priėjo, paėmė duonos ir padalijo jiems, taip pat ir žuvis. Tai jau trečią kartą pasirodė mokiniams Jėzus, prisikėlęs iš numirusių“ (Jn 21, 1–14).

1. Jėzus yra „šabo Viešpats“. Sekmadienis atsiranda kaip savaitinis Jėzaus prisikėlimo „atminimas“, juo švenčiamas prisikėlusio Viešpaties buvimas „dabartyje“ ir

laukiama jo šlovingo atėjimo „pažado“. Ankstyvuojau krikščionybės laikotarpiu *dies dominicus* ne iš karto pakeitė žydų šabą, bet simbiotiškai gyvavo drauge su juo. Kad tai suprastume, turime apmąstyti tris momentus: Jėzaus santykį su šabu; pirmosios savaitės dienos aušrą; sekmadienį ankstyvaisiais krikščionybės amžiais. Šiuose trijuose momentuose išryškėja krikščioniškojo sekmadienio kaip atminimo, dabarties buvimo bei pažado dvasinė ir teologinė reikšmė.

Evangelijoje Jėzus parodo ypatingą laisvę šabo atžvilgiu: jo veikla vykdant stebuklus atrodo sutelkta į šią dieną. Apmąstykime varpų rinkimą per šabą (*Mk 2, 23–28; Mt 12, 1–8; Lk 6, 1–5*); vyro su padžiūvusiu ranka išgydymą (*Mk 3, 1–6; Mt 12, 9–14; Lk 6, 6–11*), sutrauktos moters (*Lk 13, 10–17*) ir sirgusio vandenlige išgydymą (*Lk 14, 1–6*). Evangelisto Jono pasakojime paralitikas tvenkinyje (*Jn 5, 1–18*) ir aklas gimęs žmogus (*Jn 9, 1–41*) išgydomi per šabą. Dėl šabo Jėzaus nuostata trejopa. Pirmiausia jis *patvirtina pagarbą įsakymui laikytis šabo*: pranokdamas įstatyminę fariziejų praktiką Jėzus pripažįsta šabo reikšmę, ją išgyvena ir siūlo. Epizodas su šabo dieną skinamomis kviečių varpomis interpretuoja įstatymą Dievo valios šviesoje: „Šabas padarytas žmogui, o ne žmogus šabui.“ Galutinis šabo tikslas yra žmogaus pilnatvė (*Mk 3, 4; Mt 12, 11–12*).

Antra, Jėzus *galutinai įprasmina šabą, išlaisvindamas žmogų nuo blogio*. Šabas yra Dievo darbo viršūnė, o žmogus sutvertas tikram šabui, tai yra bendrystei su Dievu. Jėzus atlieka savo misiją siūlydamas žmonijai malonę įgyvendinti jos pašaukimą, kuriam Dievas nuo pradžios ją sukūrė. Tai ypač taikytina tiems, kurių kūnas ir siela sužeisti: ligoniams, luošiams, akliesiems ir nusidėjėliams. Šabas yra Jėzaus išlaisvinimo darbų diena. Galiausiai Jėzus yra „šabo Viešpats“. Atnaujindamas kūrimo ir išlaisvinimo nuo blogio darbą Jėzus apreiškia save kaip gyvenimo pilnatvę, šabo įsakymo tikslą. Jėzus yra šabo Viešpats, nes jis yra Sūnus ir kaip Sūnus jis įveda į šabo pilnatvę.

Kad patirtų *prisikėlusio Viešpaties „buvimą“*, šeima turi leistis būti apšviesta sekmadienio Eucharistijos. Mišių šventimas tampa Viešpaties dienos gyva ir plakančia širdimi, Prisikėlusiojo buvimu čia ir šiandien. Eucharistija leidžia mums prisitarti prie švento Dievo slėpinių pakrantės. Sekmadienyje šeima randa savaitės centrą, dieną, išsaugančią šeimos kasdienybę. Taip įvyksta, kai šeima užduoda sau klausimą: ar galime drauge sutikti Dievo slėpinių? Šventimas savo paprastumu leidžia Dievo slėpiniui mus pasitikti. Apeigos šeimą susieja su gyvybės šaltiniu, atveria bendrystei su Dievu ir broliškajai bendrystei. Negana to, *krikščioniškasis slėpinys yra eucharistiniame sambūryje esamo prisikėlusio Jėzaus naujas*

gyvenimas. Sekmadienio Eucharistija yra sekmadienio ir šventės centras. Jame šeima gauna naują prisikėlusio Viešpaties gyvenimą, priima Dvasios dovaną, klausosi žodžio, dalijasi eucharistine duona ir reiškia savo brolišką meilę. Todėl sekmadienis yra dienų Viešpats, susitikimo su Prisikėlusiuoju diena!

2. „*Pirmoji savaitės diena*.“ Sekmadienis yra Jėzaus Velykų „atminimas“. Pagal sutartinę evangelijų liudijimą Kristus prisikėlė „pirmąją savaitės dieną“ (*Mk 16, 2, 9; Mt 28, 1; Lk 24, 1; Jn 20, 1*). Tą dieną įvykdyti visi krikščioniškąjį tikėjimą grindžiantys įvykiai: Jėzaus prisikėlimas, velykiniai pasirodymai, Dvasios išliejimas. Pirmieji krikščionys perėmė žydų savaitinį ritmą, tačiau nuo prisikėlimo jie ypač sureikšmino „pirmąją dieną po šabo“ (plg. *Lk 24, 1*). Į šios dienos kontekstą evangelistai Jonas ir Lukas įdeda pasakojimą apie valgymą su prisikėlusiu Viešpačiu (*Lk 24, 13–35; Jn 21, 1–14*) – šie pasakojimai nušviečiami eucharistiniais bruožais. Jono evangelijos 21 skyriaus tekstas gerai perteikia ankstyvųjų krikščionių bendruomenių eucharistinių susitikimų atmosferą. Jėzus „paėmė duonos ir padalijo jiems“ (*Jn 21, 13, 9–14*). Jėzus atpažįstamas, „kai jis laužė duoną“ (*Lk 24, 30, 35*). „Susirinkimai“ pirmąją savaitės dieną siejami su pasakojimais apie Jėzaus valgymą; *Apd 20, 7* minima, kaip bendruomenė susirenka laužyti duonos ir klausytis apaštalo, o *1 Kor 16, 2* – dėl rinkliavos Jeruzalės vargšams. Taigi sekmadienis apima tris elementus: žodžio klausymą, duonos laužymą broliškai ja dalijantis, taip pat artimo meilę. Vėliau Apreiškimo knygoje (*Apr 1, 10*) tai pavadinama „Viešpaties diena“. Taip ankstyvoji Bažnyčia patvirtina tęstinumo ryšį ir drauge skirtingumą nuo šabo. „Viešpaties diena“ yra prisikėlimo *atminimo* diena.

Dalyvaudama Mišiose šeima skiria erdvės ir laiko, energijos bei išteklių ir išmoksta, kad gyvenimas sudarytas ne tik iš poreikių, kuriuos reikia patenkinti, bet ir iš santykių, kuriuos būtina ugdyti. Kaip dovana suvokiama sekmadienio Eucharistija ragina *šeimą dalyvauti Jėzaus Velykų atminime*. Mišiose šeima maitinasi prie Žodžio ir Duonos stalo, ir tai suteikia namie prie stalo besidalijamam žodžiui bei maistui prieskonį ir prasmę. Nuo ankstyvos vaikystės vaikus dera auklėti klausytis žodžio, kad tai, ką girdėjo bendruomenėje, vėl išgirstų namuose. Tai leis jiems suvokti sekmadienį kaip „Viešpaties dieną“. Sekmadienio centre esantis susitikimas su prisikėlusiu Jėzumi turi būti gaivinamas Jėzaus atminimu, Evangelijos pasakojimu, laužomos duonos ir atiduodamo kūno tikrove. Nukryžiuoto ir prisikėlusio Jėzaus atminimas paženkлина skirtumą tarp sekmadienio ir laisvalaikio. Jei nesutinkame Jėzaus, šventimas neįvyksta, bendrystė lieka vien jausmu, o artimo meilė – tik solidarumo gestas,

nekuriantis krikščioniškosios bendrystės ir neugdantis misijai. Įvesdindama mus į Dievo širdį, sekmadienio Eucharistija kuria šeimą, o šeima krikščionių bendruomenėje savitu būdu išreiškia Eucharistiją.

3. *Sekmadienis pirmaisiais krikščionybės amžiais.* Ankstyvuojų Bažnyčios gyvenimo laikotarpiu švenčiant sekmadienį ir Eucharistiją Viešpaties dieną buvo stipriai akcentuojamas Viešpaties atėjimo lūkestis.

Filosofas ir kankinys šv. Justinas įtaigiai atvaizdavo krikščionių bendruomenę, susirinkusią „Viešpaties dieną“, tai yra dieną po šabo. „Vadinamąją saulės dieną visi gyvenantieji miestuose ar kaimuose susiburia į vieną vietą, skaitomi atmintini apaštalų pasakojimai ir pranašų raštai, kiek leidžia laikas. Skaitovui paliovus skaityti, susirinkimo vadovas taria žodį ir paragina sekti tais gerais dalykais. Tuomet mes visi pakylame ir meldžiamės; kaip jau buvo sakyta, malda pasibaigus atnešama duona, vynas ir vanduo, ir vadovas su didžiu užsidegimu veda maldas bei dėkojimus, o žmonės pritaria, sakydami *Amen*. Tuomet visiems padalijama, ir kiekvienas gauna savo dalį iš to, kas buvo konsekruota. Nedalyvavusiems jų dalis nusiunčiama per diakonus. Pasiturintieji gera valia duoda tai, ką mano esant tinkama. Tai, kas surenkama, atiduodama vadovui, kuris paremia našlaičius ir našles ar vargstančiuosius dėl ligos ar kitos priežasties, taip pat kalinius arba bendruomenėje esančius svetimšalius. Trumpai tariant, jis pasirūpina visais, reikalingais pagalbos“ (plg. *Apologija*, LXVII, 36).

Sekmadienis yra krikščionių sambūrio diena, jis leidžia mums pajusti ankstyvosios bendruomenės būdingą atmosferą, kai sekmadienio Eucharistija būdavo išgyvenama kaip išankstinis „skonėjimasis“ prisikėlusio Viešpaties duotu nauju gyvenimu ir pasaulio perkeitimo „pažadas“. Šiandien Bažnyčia ir šeima vėl kviečiama prie šios trykštančios versmės, kad krikščionių sekmadienio savitumas nebūtų prarastas. Ypač kai kuriais metų laikotarpiais, kaip antai per adventą ir Kalėdas, Viešpaties atėjimo lūkestis atnaujinamas veiksmis, gaivinančiais vilties suvokimą šeimoje ir bendruomenėje.

Klausytis Bažnyčios mokymo

Šeima ypač vertina sekmadienį, „džiaugsmo ir poilsio dieną“, – taip jis apibūdinamas Vatikano II Susirinkimo konstitucijoje *Sacrosanctum concilium*. Šeima turėtų siekti sekmadienio ne tiek kaip laisvadienio kolektyviniam poilsiui ar populiariai šventei, bet pirmiausia kaip „Viešpaties dienos“, tai yra eucharistinio sambūrio dienos, nuo kurio prasideda ir į kurią krypta (tai

versmė ir viršūnė) visas krikščioniškas gyvenimas, išlaikant laiko ir vietos vienovę. Po to eina kiti sekmadienio aspektai; jie svarbūs, bet ne esminiai. Eucharistinis sambūris šeimai būtinas. Krikščioniškoji šeima organizuoja savo gyvenimą ir ugdo save bei vaikus, kad Mišioms būtų teikiama pirmenybė kitų įsipareigojimų atžvilgiu.

Sekmadienis – Viešpaties diena

„Sekdama apaštalų tradicija, prasidėjusia pačiu Kristaus prisikėlimu, Bažnyčia kas septintą savaitės dieną švenčia Velykų slėpinį. Sekmadienis pagrįstai vadinamas Viešpaties diena. Šią dieną krikščionys privalo susirinkti draugėn, idant, klausydamiesi Dievo žodžio ir dalyvaudami Eucharistijos slėpinyje, galėtų paminėti Viešpaties Jėzaus kančią, prisikėlimą bei garbę ir dėkoti Dievui, kuris „atgimdė mus gyvajai vilčiai Jėzaus Kristaus prisikėlimu iš numirusių“ (1 Pt 1, 3). Todėl rūpinantis tikinčiųjų pamaldumu, sekmadienis tebūnie pabrėžtinai švenčiamas kaip pirmą pradė šventė, turinti drauge tapti džiaugsmo ir poilsio diena. Kitos šventės, išskyrus pačias reikšmingiausias, neturi būti laikomos už jį svarbesnėmis, nes sekmadienis yra visų liturginių metų pagrindas ir branduolys.“

Klausimai sutuoktinių porai

1. Kaip mūsų šeimoje suvokiamas sekmadienis ir susitikimas su prisikėlusiu Viešpačiu?
2. Ar namie ir bendruomenėje išgyvenami veiksmai bei apeigos leidžia suvokti naują prisikėlusio Viešpaties gyvenimą ir džiaugsmą dėl jo buvimo?
3. Ar daiktų ir laiko dovanojimo patirtis, žodžio klausymasis namuose bei bažnyčioje, taip pat dalyvavimas prie Eucharistijos stalo leidžia išgyventi sekmadienį kaip savaitines Velykas?
4. Kokiais metų laikotarpiais ir kokiais veiksmis išgyvename sekmadienio Eucharistiją kaip laukimo ir vilties laiką?

Klausimai šeimų grupei ir bendruomenei

1. Kas trukdo šiandienos visuomenėje išgyventi sekmadienį kaip *dies dominicus* – Viešpaties dieną?
2. Ar įvesdinimas į apeigas ir krikščioniškosios bendruomenės atmosfera iš tikrųjų parengia mus susitikti su nukryžiuotu ir prisikėlusiu Viešpačiu?
3. Kaip sekmadienis gali tapti Evangelijos ir Jėzaus prisikėlimo atminimo diena?
4. Kaip liturginių metų tėkmė su savo laikotarpiais ir šventėmis išreiškia Viešpaties lūkestį?

Šventimas: laikas bendruomenei
X katechezė

„Jie kasdien sutartinai rinkdavosi šventykloje, o savo namuose tai vienur, tai kitur laužydavo duoną, su džiugia ir tauria širdimi drauge vaišindavosi, garbindami Dievą, ir buvo visų žmonių mylimi. O Viešpats kasdien didino jų būrį tais, kurie ėjo į išganymą“ (*Apd 2, 46–47*).

„Apaštalai su didžia galybe liudijo apie Viešpaties Jėzaus prisikėlimą, ir juos lydėjo malonės gausa“ (*Apd 4, 33*).

„Jie nesiliovė kiekvieną dieną mokyti šventykloje bei namuose ir skelbti gerąją naujieną apie Jėzų – Mesiją“ (*Apd 5, 42*).

„Tarp jūsų yra ne taip! Kas norėtų tapti didžiausias iš jūsų, tebus jūsų tarnas, ir kas panorėtų būti pirmas tarp jūsų, tebus visų vergas. Juk ir Žmogaus Sūnus atėjo, ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį“ (*Mk 10, 43–45*).

„Antiochijos bendrijoje buvo pranašų ir mokytojų: Barnabas, Simonas, pravarde Juodasis, Lucijus Kirėnietis, Manaenas, augęs kartu su tetrarchu Erodu, ir Saulius. Kartą, kai jie laikė pamaldas Viešpaties garbei ir pasninkavo, Šventoji Dvasia pasakė: „Paskirkite man Barnabą ir Saulių darbui, kuriam aš juos pašaukiau.“ Tada tie pasninkavo ir meldėsi, ir, uždėję ant jų rankas, išleido. Šventosios Dvasios siunčiami, jie nukeliavo į Seleukiją, o iš ten laivu pasiekė Kiprą. Atvykę į Salaminą, jie ėmė skelbti Dievo žodį žydų sinagogose. Jiems talkino Jonas“ (*Apd 13, 1–5*).

1. *Bendrystės diena.* Viešpaties diena leidžia mums išgyventi šventę kaip laiką kitiems, *bendrystės* ir *misijos* dieną. Eucharistija yra Jėzaus veikimo atminimas: *tai yra mano kūnas, kuris už jus atiduodamas, tai yra mano kraujas, kuris už jus ir visus išliejamas.* Žodžiais „už jus ir visus“ artimai susiejamas broliškas gyvenimas (*už jus*) ir atvirumas visiems (*už daugelį*). Jungtuke ir telpa visa šeimos ir bendruomenės evangelizacinės misijos galia: tai duota mums, kad būtų skirta visiems.

Gimusi iš sekmadienio Eucharistijos Bažnyčia yra *atvira visiems*. Pirminė misijos forma – statydinti bendrystę tarp tikinčiųjų, padaryti bendruomenę šeimų šeima. Tai yra pamatinis misijos įstatymas: vieninga ir darni Bažnyčia yra įtikinamiausia liudytoja pasauliui. Bažnyčia gali būti misijos mokykla tik tuomet, jeigu ji yra bendruomenės namai. Minėtose Apaštalų darbų ištraukose vaizduojamos pirmosios bendruomenės, išgyvenusios krikščionišką patirtį tarp namų ir šventyklos. Šventė ir sekmadienis yra bažnytinio gyvenimo

atnaujinimo momentai, kad tikinčiųjų bendruomenėje atsirastų šeimyninio gyvenimo atmosfera, o šeima atsivertų bažnytinės bendrystės horizontui.

Vietinė Bažnyčia ir parapija yra konkretus *Evangelijos buvimas žmogiškojo gyvenimo šerdyje*. Dėl savo artumo ir svetingo atvirumo tai yra žinomiausios Bažnyčios raiškos formos. Daugelyje šalių parapijos nurodo Jėzaus Evangeliją atitinkantį „gerą gyvenimą“ ir sustiprina priklausymo Bažnyčiai suvokimą. Kaip tvirtina Vatikano II Susirinkimas, Bažnyčia „keliauja kartu su visa žmonija ir kartu su pasauliu patiria tą pačią žemiškąją dalį“ (*Gaudium et spes, 40*). Parapijoje šeimos, sudarančios „namų bažnyčią“, rūpinasi, kad parapijos bendruomenė taptų Bažnyčia žmonių namuose. Kasdienis gyvenimas, paženklintas darbo ir šventimo ritmu, leidžia pasauliui įžengti į namus ir atveria namus pasauliui. Kita vertus, krikščioniškoji bendruomenė turi rūpintis šeimomis ir atitraukti jas nuo pagundos užsisiklėti savo „būste“, atverdama joms tikėjimo kelius. Šeimoje gyvybė perduodama kaip dovana ir pažadas; gyvenimo dovanoje glūdintis pažadas parapijoje yra priimamas ir gaivinamas. Viešpaties diena tampa *Bažnyčios diena*, kai padeda patirti kartu išgyvenamo sekmadienio grožį, vengiant vartotojiško savaitgalio banalumo, pavyzdžiui, kartais įgyvendinant broliškos šeimų bendrystės patirtį.

2. *Artimo meilės diena.* Viešpaties diena kaip Bažnyčios diena (*dies ecclesiae*) tampa artimo meilės diena. Sekmadienio Eucharistijos gaivinama Bažnyčia yra *visiems tarnaujanti bendruomenė*. Šeima – nors ne tik ji – yra ryšių tinklas, kuriuo perteikiama ši tarnystė. Minimasis Morkaus evangelijos tekstas iliustruoja, kaip sekmadienio Eucharistijoje tarp mūsų būna tarnaujantis Jėzus. Tai yra tarnystės bendruomenėje kriterijus: kas nori būti didžiausias, tepasidaro mažas (jūsų tarnas), o kas nori būti pirmas, turi pasiaukoti vargšams ir mažutėliams (tapti visų tarnu). Artimo meilės tarnystė yra būdingas krikščioniškojo sekmadienio bruožas. Tam tikrais liturginiais laikotarpiais (per adventą ir ypač per gavėnią) tai siūloma kaip esminė užduotis šeimoms ir bendruomenei. Taip sekmadienis tampa „artimo meilės diena“.

Artimo meilės tarnystė išreiškia bendrystės su Dievu ir mūsų broliais bei seserimis troškimą. Per savaitę šeima atsiliepia į kasdienes poreikis, tačiau šeimos gyvenimas negali sustoti ir apsiriboti tik daiktų davimu ir užduočių vykdymu: ji turi ugdyti ryšį tarp asmenų, puoselėti gerą gyvenimą tikėjimu ir artimo meile. Neturint tarnavimo patirties namuose ar jokios kitos tarpusavio pagalbos praktikos, neišgyvenus dalijimosi bendrais sunkumais, bus sunku išugdyti gebančią

mylėti širdį. Šeimoje vaikai diena iš dienos patiria savo tėvų nenuilstamą atsidavimą ir nuolankų tarnavimą, iš jų pavyzdžio jie mokosi meilės paslapties. Parapijos bendruomenėje paaugliai bei jaunuoliai plečia artimo meilės kitiems žmonėms aprėptį ir gali dalytis namie išmokta meilės ir tarnystės patirtimi. *Praktiškas artimo meilės mokymas*, ypač šeimose, kur auginamas vienas vaikas, turi tiesiogiai atsiverti mažoms ar didelėms tarnavimo kitiems apraiškoms.

3. *Siuntimo į misiją diena*. Misijinis Bažnyčios matmuo yra sekmadienio Eucharistijos šerdyje ir atveria šeimyninio gyvenimo duris pasauliui. Sekmadienio bendruomenė pačiu savo apibrėžimu yra misijinė bendruomenė. Minėtame gražiam Apaštalų darbų knygos aprašyme vaizduojama Antiochijos bendruomenė, veikiausiai sekmadienį garbinanti Viešpatį ir Dvasios raginama į misiją. Kulto dieną bendruomenė tampa misijine. Misija siejama ne tik su siunčiamais individualiais, bet taip pat atskleidžia savo veiksmingumą, kai visa Bažnyčia savo charizmą, tarnysčių ir pašaukimų įvairove tampa Kristaus meilės visiems žmonėms tikru ženklu. Bendruomenės misionieravimo formos yra skirtingos, tačiau jos visos turi vesti žmones į Kristų. Šeima kviečiama evangelizuoti savitu, nepakeičiamu būdu: pačios šeimos viduje, jos aplinkoje (apimant kaimynus, draugus ir gimines), bažnytinėje bendruomenėje ir visuomenėje.

Eucharistinė bendruomenė išplečia savo žvilgsnį į visuotinį horizontą, perimdama Pauliaus rūpinimąsi visomis bažnyčiomis. *Missio ad gentes* yra misijinis Bažnyčios horizontas ir vietinė Bažnyčia savo teritorijoje taip pat *siunčiama skelbti Evangelijos*. Ugdytas svetingai priimti kitus, skirtingus žmones, taip pat imigrantus turėtų prasidėti šeimose ir gauti impulsą iš bendruomenės. Pirmiausia šeimoje atsiranda intuityvus suvokimas apie gyvenimą, skiriamą kitiems ar pašvenčiamą misijai ir išipareigojimui pasaulyje. Daugelyje krikščionių šeimų, kur buvo daug žmoniškumo ir meilės, taip pat dalyvauta sekmadienio Eucharistijoje, išsiskleidė nuostabūs pašaukimai tarnauti visuomenėje, išipareigoti savanoriškam darbui, liudyti politikoje ir vykti į misijas kitose pasaulio šalyse. Ryšys tarp sekmadienio ir Eucharistijos, tarp Bažnyčios ir misijos, tarp šeimos ir tarnystės kitiems ragina atnaujinti krikščioniškojo gyvenimo pagrindų suvokimą ir pažadina *naują misijinį sąmoningumą*. Ypatinga sekmadienio stiprybė, kilusi iš susitelkimo apie namie švęstą Eucharistiją, Abitėnės kankinius nuvedė iki kankinystės.

„Ar nepaklusai imperatorių ir cezarių nustatytoms taisyklėms, čia suburdamas visus tuos žmones?“ O kunigas Saturninas, įkvėptas Viešpaties Dvasios, atsakė: „Mes šventėme sekmadienio Eucharistiją nesi-

rūpindami dėl jų.“ Prokonsulas paklausė: „Kodėl?“ O jis atsakė: „Nes sekmadienio Eucharistijos negalime atsisakyti“ (IX). Po to buvo apklaustas Emeritas. „Ar tavo namuose buvo rengiami susirinkimai nepaisant imperatoriaus dekreto?“ Emeritas, pilnas Šventosios Dvasios, atsakė: „Mano namuose šventėme sekmadienio Eucharistiją.“ Tas paklausė: „Kodėl leidai jiems įeiti?“ Jis atsakė: „Nes jie yra mano broliai, ir aš negalėjau jiems sukliudyti.“ Prokonsulas pakartojo: „Vis dėlto tavo pareiga buvo neleisti tam įvykti.“ O jis pasakė: „Aš negalėjau, nes mes, krikščionys, negalime gyventi be sekmadienio Eucharistijos“ (*Acta Saturnini, Dativi, et aliorum plurimorum martyrum in Africa*, XI).

Pirmaisiais amžiais sekmadienio Eucharistija leido Bažnyčiai išplisti iki pasaulio pakraščių. Ir šiandien kasdieniame šeimos ir Bažnyčios gyvenime esame kviečiami iš naujo nuo čia pradėti: be sekmadienio Eucharistijos krikščionys negali gyventi.

Klausytis Bažnyčios mokymo

Sekmadienis yra didžio Velykų slėpinio pakartojimas trumpame savaitės cikle. Jis taip pat vadinamas mažosiomis sekmadienio Velykomis. „Gyventi sekmadieniškai“ reiškia gyventi suvokiant išlaisvinimą, kurį įvykdė Kristus, kad jo pergalė būtų iki galo atskleista visiems žmonėms per iš vidaus atnaujintą elgseną. Sekmadienis, kaip kitiems skirta šventė, neturi būti suvokiamas tik per jo liturginę funkciją: jis yra žmogiškoji vertybė, ne tik krikščioniškoji dovana. Pranokti išgyvenamų dienų vienodumą (tik sekmadienis turi įvairovės paslaptį), skirti laiko bendruomenei ir artimo meilei yra veiksmingas būdas, kaip išlaisvinti žmogų nuo vergavimo darbui.

„Gyventi sekmadieniškai“

„Ši Eucharistijos į žmogaus gyvenimą atnešama radikali naujybė krikščionims buvo akivaizdi nuo pat pradžių. Tikintieji iškart suvokė Eucharistijos šventimo daromą stiprią įtaką jų gyvensenai. Šv. Ignotas Antiochietis šią tiesą išreiškė pavadindamas krikščionis „pasiekusiais naują viltį“ bei pristatydamas juos kaip „sekmadieniškai gyvenančiuosius“ (*iuxta dominicam viventes*). Šia didžiojo Antiochijos kankinio formuluote aiškiai išryškinamas eucharistinės tikrovės ir kasdienės krikščioniškosios egzistencijos ryšys. Krikščionims būdingas paprotys susirinkti pirmą dieną po šabo švęsti Kristaus prisikėlimo, anot šv. kankinio Justino, irgi lemia susitikimo su Kristumi atnaujinamą gyvenimo formą. Šv. Ignoto formuluote „sekmadieniškai gyventi“ taip pat pabrėžiama šios šventos dienos paradigminė reikšmė visoms kitoms savaitės dienoms. Ši diena išsiskiria ne tik įprastinės veiklos nutraukimu, savotiš-

ku įprastinio dienų ritmo sustabdymu. Krikščionys šią dieną visada išgyveno kaip pirmą savaitės dieną, nes ji primena Kristaus atneštą radikalią naujybę. Todėl sekmadienis – tai diena, kai krikščionis vėl atranda tą eucharistinę savo gyvenimo formą, pagal kurią jis pašauktas gyventi. „Sekmadieniškai gyventi“ reiškia gyventi suvokiant Kristaus atneštąjį išlaisvinimą ir savo egzistenciją plėtoti kaip savęs atidavimą Dievui, idant jo pergalė taptų visiems žmonėms regima per iš pagrindų atnaujintą elgesį“ (*Sacramentum caritatis*, 72).

Klausimai sutuoktinių porai

1. Ar mūsų šeima jaučia, kad sekmadienis yra laikas, praleidžiamas su kitais ir dėl kitų?
2. Kokie santykiai tarp mūsų šeimos, kitų šeimų ir krikščionių bendruomenės?
3. Kokius tarnavimo ir artimo meilės veiksmus išgyvename namie per savaitę?

4. Kokius artimo meilės įsipareigojimus siūlome kitiems, ypač reikalingiausiems pagalbos?
5. Ar mūsų namuose atvertos durys pasauliui, jo problemoms ir poreikiams?

Klausimai šeimų grupei ir bendruomenei

1. Šiandien bendruomeninis sekmadienio matmuo atrodo labai menkai išgyvenamas. Kokias priemones galime pasiūlyti šiai padėčiai pagerinti?
2. Ar krikščionių bendruomenės perteikia šeimoms bendrystės patirtį? Ar šeimos kviečia krikščionių bendruomenės į broliškesnę gyvenimo stilių?
3. Ar artimo meilė yra nuolatinio parapijos gyvenimo dėmesio objektas? Ar karitatyvinės draugijos bei institucijos (*Caritas*) išreiškia visos bendruomenės nuostatą?
4. Kaip šeimos padeda viena kitai ugdydamos kitiems skiriamo gyvenimo vertybę ir žadindamos pašaukimus į misijas?

Palaimintasis Jurgis Matulaitis

Keli žodžiai mūsų kunigėliams

Peterburgo dvasinės akademijos studento Jurgio Matulaičio straipsnis, parašytas 1897 m., išspausdintas žurnale „Dirva-žinynas“; Shenandoah, PA, 1903, Nr. 9, p. 43–69. Taisyta rašyba ir skyryba.

Esiu rašęs šį straipsnelį, kada buvo pakeltas klausimas, ar gerai darome mes, jaunieji kunigai ir klierikai, užsimdami lietuvyse? ar galime, ar mums išpuola prisidėti prie to naujo mūsų tautoje judėjimo? ar tai sutinka su mūsų aukštesnėms, dvasiškomis priedermėmis? ar ne geriau liovusis nuo to viso daryti, kaip mūsų pranokėjai yra darę? Daugelis mūsų sverdelėjo ir nežinojo į katrą pusę verstis, – neišmanė, kaip sutaisyti savo lietuvyse, savo širdies palinkimus su tūloms tariamoms savo dvasiškomis priedermėmis, o geriau sakant, su tuo, ką nuo tūlų savo perdėtinių girdėdavo. Aš, dar mokytinio suole tada besėdėdamas, teipgi nekartą užsimislyjau ir kitų klausiau, ar gerai mes darome ir ką mums daryti? O visa tai surašiau ir kitiems, toliau nuo mūsų gyvenantiems draugams išsiunčiau. Tokiu būdu užgimė šis straipsnelis. Nuo to laiko jau šeši metai slenka. Daug kas persimainė, daug kitaip virto... O ir mes pats daugiausiai prityrimo įgiję ir subrendę. Šiandien jau gal kas

kitas ir kitaip reikėtų rašyti. Vienok nutariau apskelbti svetui šiuos „Kelis žodžius mūsų kunigėliams“ nieko nepermainant, teip, kaip juos savo popierose suradau. Gal tie, su kuriais drauge svajojome, nepyks ant manęs savo jaunesniųjų dienų svajones antrą kart perskaite; o tiems, kurie toli nuo mūsų stovėjo, gal bus malonu pažinus mintis ir rūpestis, ką mūsų jaunų krūtines kilnojo, visiems pagaliau gal bus šiočia tokia nauda, ir dabarties vieną ar antrą mislį suradusiems, ką dar ne suvis persenus. Tik tedovanoja man skaitytojai, jei šiame veikalėlyje ne viskas kaip prigulint išdėta, sudėta ir suimta; teatmena, kad tai mokytinio darbas.

* * *

„Nėra tarnas didesnis už savo poną: jei mane persekiojo, ir jus persekios“ (*Jn 15, 13*), „Išduos jus ant varginimo ir užmuš jus, ir būsite neapykantoj visoms giminėms dėl mano vardo.“ (*Mt 25, 9*) – tai toksai pagal Kristaus žodžių mūsų ir mūsų Bažnyčios likimas. Ir vargo ji, ir prispaudimą kentė, ir persekiojo ją. Bet tų vargų Bažnyčia gal niekad tiek neturėjo, kaip mūsų gadynėje. Jei akis atkreipsime ir į savo šalį, pamatysime, kad ir mums šiandien daug sunkiau kaip kitąsyk, ir mūsų Bažnytelę nemenki vargai laiko suspaudę.

Iš vienos pusės, pravoslavija su rusifikacija visa savo svarba gulte ant mūsų guli; o iš antros, – nelabasis kaskart

vis su didesniu laimikiu sėja tarp mūsų sėklą priešingos krikščionystei, taip vadinamos „naujosios dvasios“. Pradėjus nuo antrojo, prisižiūrėkime šiemdviem priešam ir pažiūrėkime, kas mums reikia daryti?

I

Mes, kurie einame į mokslus, skiriamės į dvi dali. Vieni einame į kunigus tarnaut Bažnyčiai, antri į universitetus, ir šitie mažne visi neapkenčia Bažnyčią. Kas aršiaus, pats perimti priešingos bažnyčiai dvasios, jie stengiasi užkrėsti jaja ir anuos nieko nekaltus artojus: savo tėvus ir brolius. Kada mes dar mokykloje sau ramiai ir be rūpesties sėdime, gal niekad rimtai nepamislijome, kas mūsų laukia? koki vargai ir darbai? Štai jau tie, su kuriais mes kitąsyk viename suole sėdėjome, su abiem saujom tik beria tarp žmonių pikto mokslo grūdus, o jų nuomonės tik plinta, tik sklęsta. Pažiūrėkime, kas dedasi užrubežyje? Ten priešingi tikėjimui ir Bažnyčiai bei socialistiški laikraščiai nei grybai po lietui dygte dygsta ir drauge su tokiais pat knygpalaikėmis kaip „Krumplių Jonas“, „Kas kaltas?“, „Po Poncku Pilotu“, „Parmazonas arba baisingumas Dievo rūstybės“, „Gyvenimas Jėzaus pagal naujausius ištyrimus“, „Krituliai šviesos bei abrozai“, „Tikyba ir mokslas“ ir t. t., niekinančiomis tikėjimą, kunigiją, kasmet vis labiau ir labiau, tarsi tvinte pas mūsų tvinsta. – O mes kunigai?.. Tūli mostelėje su ranka ant viso ko raminamės, juog kvaili vaikiščiai pats nesumana, ką bedarą, juog iš jų darbo nebūsią nieko, juog dar ne vieta pas mus jų paikomams, bedieviškoms svajonėms. O jie inteligentai... Jie tuo tarpu savo daro, nepaisydami mūsų mosavimų jie lašas po lašui varvina savo nuodus į mūsų tikėjimišką gyvenimą. Užtektų paėmus permesti nors vienų metų lietuviškus laikraščius ir knygas, kurie užrubežyje išėina, kad persitikrint, juog tai tikra tiesa, ką esiu sakęs. Teip, teip, svietiškiejie mūsų inteligentai netinginauja. Tuo tarpu kada tūli mūsų, praminę juos litvomanais, o jų darbavimąsi litvomanija, iškeikę ir išsaukę juos iš sakyklų, manos visą darbą atlikę, tuo tarpu kada tūli mūsų, juos nuo savęs atstūmę ir paniekinę ir užsigrįžę nuo jų, tikis pergaleje juosius ir snaudžia arba vos tekruta; jie teipgi užsigręžę sau nuo mūsų ir niekindami mus eina sau savo keliu, žengia, kad ir pamaži, betgi vis žengia pirmyn ir grūdas po grūdai sėja savo mokslą. Gal šiandien retai kur jų sėkla tepriiama, bet visgi ne be to, kad nerastų tokios vietos, kur ir šaknis suleistų, ir išdygtų, ir iškerotų; veikiai ir vaisių atneš, – jau ir atneša.

Sunku išreikšti visus darbus tos „naujosios dvasios“. Sunku pasakyti, kiek ji mūsų žmones pasiekė, perėmė? Dar neseniai ji atsirado pas mus, toj „naujoji dvasia“; tik pradžia josios; vos keliolika metų, kaip ji kilo, dar nebuvo nė kada gerai susipažinti su jaja. Aš tik pami-

nėsiu tuos dalykus, kurie kaip su žiburiu durte duria į akis, kuriuos ir apičiupoms gali užgriebti. Pakaks ir anų, kad galėtumei spręsti, kas bus su mumis, jei toliau teip trauksis, jei ir toliau mes, kunigai, snausime ir nesigriebsime už darbo visi, ar jaunas, ar senas!

Paimkime tikėjimą. Mes, regis, neturėtume ko bijotis bedievytės. Lietuva iš seno garsi dėl savo dievobaimingumo. Tiesa, da ir pas mus tikėjimas klesčia, dar žydi, dar tie škaplieriai, tie ražančiai, ką ant mūsų krūtinių kabo, mus gina. Mato tai ir supranta gerai mūsų priešai. Užtai jie dar nebedrįsta mus stačiai užpuldinėti su bedievyte. Taigi tik iš paselų griebia. Iš pradžių jie tikėjimo anaipatol neliečia; jie tik iš netyčių kaip yla iš maišo išlenda su savo persitikrinimais. Jie tik kunigų piktus darbus išrodo; nori mat juos sugėdyti, kad liautųsi pikta elgesi. Išsyk nori jie tik kunigus suvaldyti, kad per daug neišdykautų. Gerumėlis jau ką gi! Ve lyg gali klane ką nuprausti arba padabinti, drėbdamas į akis su purvais. Mūsų priešai kur kitur siekia; jie žino, kad prasčiokėlis neatskiria mokslo nuo mokytojaus, tikėjimo nuo kunigo. Pasisekus jiems subjaurinti žmonių akyse kunigai, tikėjimas sugriauti jau nēr nė ką. Juog to trokšta mūsų inteligentai, bent jų daugumas, aišku. Kad persitikrint, užtektų pervertus nor vienų metų tokį „Varpą“, „Ūkininką“ arba net ir „Vienybę“, ypač paskutinių metų. Vargu numerį terastum, kur nebūtų šio to ant kunigų pritepta. Ten rasi būtų ir nebūtų daiktų!

Kaip žmonės priima anuos inteligentų užsipuldinėjimus ant kunigų? Ne visur vienaip. Ten, kur svietas labiau pramokytas, kur tankiau susiduria su laikraščiais, tenai ir inteligentų didesnė įtekmė. Nekalbant apie ponus, tenai jau ir tarp prasčių susitiksi su tokia pažiūra: „Kunigas – tai tik prie altoriaus bažnyčioje. O šėip, tai toks žmogus kaip ir mes. Ir jam teip pasitaiko užsigerti ir niekus pasakyti, kaip ir mums.“ Tai pirmutinis žingsnis. Kunigą, išėjusį iš bažnyčios, jau kiša į savo prastą rudinę, dažnai purviną, suterštą.

(Kad balsas inteligentų, pjudančių žmones ant kunigų, neina žmonėms pro ausis, praneša patsai „Varpas“ 1902 metų 6 num. Viena žmona tenai aprašo ūkininkų „pasi-kalbėjimą“, kurį jįjė, užvažiavusi į vieną sodžių, išgirdo. Kad anoji žmona ragino ūkininkus sušėlpti pavargusią, badu mirštančią šeimyną M., nė vienas neklauso. Kada gi kalba užėina apie laikraščius, štai kaip vienas ūkininkas išsitaria: „Kad tik daugiau pasisektų mums „Ūkininką“ išplatinti... tai pamatysite, kaip netrukus byrės langai klebonijose, kaip užpernai žydams... kad „nėra kunigystės be čigonystės“... bet skaitant „Ūkininką“ visai aišku mums paliko, kad kunigai pastatyti tik žmonėms plėšti“. – Kam mums, dēde, laukti, kol „Ūkininkas“ daugiau išsiplatīs! Ar dar mūsų mažai? – šaukė

viens iš jaunesniųjų. – Juk šiandien Užgavėnės, kiekvienas gali pasilinksinti! Važiuokime į aludę... o sutemus ir išnešime klebonui langus“... – „Kam dar į aludę? – šaukė antras, – aš miestelyj turiu svainį, pas jį sustosiu! Jis pats man dar padės! Ir daugiau iš miestelio atsikviesime.“ Pagaliaus rašytoja prisipažįsta, kad ji turėjusi gint kunigus, ir teip užbaigia: „Kodėl skaitymas „Ūkininko“ nepamokė prijausti vargui, čia pat po šonu atsitikusiam, o žadina važiuoti už keletos verstų daužyti kunigams langus? Juk turbūt nė vienam iš rašančių (t. y. „Ūkininką“) toki vaisiai jo darbavimos nėra geistini!“ Taigi mat kokios pasekmės darbavimosi tokių laikraščių kaip „Ūkininkas“ ir „Varpas“).

O pats tikėjimas, ar gali pasakyti, ką teipgi pas mus tvirtas kaip kitąsyk? Teip, senesniejie dar tiki, ir tvirtai tiki. Bet jaunesnėji karta? Čia jau ne vienas sverdelėja, ypač kurie šiek tiek mokslo grybštelėję. Jie dar į bažnyčią eina, ir spaviednės eina, ir pasnykus užlaiko; jie dar nebedrįsta skirtis nuo žmonių. Bet susijęs su tokiu tik imk su juo atviriaus ir nuoširdžiaus kalbėti, tik tu jį įdraskyk, pamatysi, kaip jis tau ims žerti užmėtinėjimus vieną po kitam ant tikėjimo, ant kunigų. Ne vieno dūšioje gera abejojimų krūvelė guli susirinkusi, tik jis neišsiduoda su tuo. Dieve duok, kad mano žodžiai būtų neteisūs, kad kitaip būtų tarp mūsų jaunuomenės. Aš tik pasakoju, ką pats esiu patyręs, kalbėdamas ne tik su tais savo draugais, kurie aukštesnius eina mokslus, bet ir su tais, kurie vos tik užvuodę mokslo likosi arti žemės. – Toktai, matyt, „Varpo“ ir „Ūkininko“ žodžiai mūsų jaunuomenei pro ausis neina.

Pereikime prie socializmo. Apie jį, rodosi, pas mus neprigulėtų nė kalbėti. Dirbtuvių (pabrikų) pas mus beveik nėra. Dvarų nedaug, o ir tie pats nususę vos kėkia, nesuduria skatiko su skatiku. Miestuose gaujos apdriskusių žydų; mažai apie juos mislijame, o dar mažiaus juos pažinstame; todėl nė nežinome, ar būtų kas jiems pavydėti. Liekasi sodžių gyventojai, kūnas ir branduolys mūsų tautos: ūkininkas su bernu. Regis, ir šiuodu neturėtų ką pavydėt vienas kitam. Ką jiedviem dalytis?.. Ar bėdos, vargeliai, ar sunkūs darbeliai? Tų jiedu turi apščiai, taigi ir dalinasi. Ir darbai, ir vargai jūdviųjų tie patys, ir valgo, ir vilki vienaip. Tik tiek, ką ant vieno namai rašyti, o antras netur namų, ale už tai nė skolų, nė tiek rūpesčių. Tik tiek, ką, suvėjus Kalėdoms, viens iš juodviejų, nedaug, tiesa, bet visgi nors kelis muštinius užsivargsta; o antras džiaugias lygiai išėjęs, dažniausiai dar į skolą sulenda. Vienok pas mus platina socializmą per laikraščius ir per knygeles. Ar jis prisiima tarp žmonių? Sunku atsakyti.

Tik štai ką papasakosiu. Bus jau keli metai, nežinia iš kur pasklido kalbos, kad dvarus rėžysią į šešmargius

ir dalysią beturčiams; ką, sako, dvarų nepriteksią, tai imsią lauko nuo ūkininkų. Koksai tada buvo svieto subruzdimas! Kiti net pas raštininkus ėjo su paprekiais, kad jiems geresnius šešmargius pataikytų. Tas pats ir anąmet atsitiko per vakacijas. Pravažiuojant ciesoriui, susivažiavo į Dūkštus dvarponiai jojo pasitikt. Kažin kas paleido paskalą, buk pats ciesorius juosius sušaukęs, kad nuo jų atėmęs dvarus padalysiąs žmonėms. Ir vėl svietas pradėjo judėti ir nerimauti.

Kaip išaiškinti panašius atsitikimus? Kas įkvepia žmonėms pageidimus svetimos naudos? Kas leidžia tokius paskalus? Ar nebus čia darbas tūlių laikraščių ir tūlių knygučių, kaip „Krumplių Jonas“, ir tūlių inteligentų, kaip „Farmazono“ autorius. Gal pasakysi, kad pats žmonės per kvailumą prasimano tokius niekus. Jeigu teip, dar pikčiaus. Tai ženklas, kad jau dirva socializmui pas mus išdirbta; ir tik sėklos laukia ir patogaus laiko. O žiūrint į mūs tūlus inteligentus, sėjikų, regis, netrūksta. Jau nekalbant apie Ameriką, argi ginčai ir nesutikimai tarp darbininkų ir darbdavėjų neina vis kaskart tankyn ir didyn net ir pas mus, kaip antai Kaune, Vilniuje, Šiauliuose ir t. t., argi neina didyn neapykanta tarp samdininkų ir ūkininkų tarp lietuvių Suvalkų rėdyboje? Taigi kaip sau norite, o pas mus, pasirodo, socializmas yra – ne toks iškerojęs kaip kitur, bet visgi jis yra. Pas mus jis tik šaknis teleidžia, dar tik kniata.

Pajudinau dvi šakeli mūsų gyvenimo: tikėjimišką ir socialistišką, kur priešai mažiausiai galėjo tikėtis ką laimėsia. Ką gi dabar sakyti apie mokslą ir tautos apšvietimą? Koksai tas mokslas? Gerai sako: obuolys netoli krinta nuo obels; o kelmas kuo primirkęs, tuo ir atsiduoda. Jeigu kitose šakose mūsų gyvenimo priešinga krikščionys-tei dvasia žymu, tai čia jos tur būti dešimts kartų tiek. Juk žmonių apšvietimas – pirmutinis mūs inteligentų siekis, apie tai jie tik ir parsišnekeję, parsirūpinę ir parsisvajoje. Čia kyla klausimas. Jeigu inteligentų mokslas klaidus ir blogas, taigi kaip tai gali būti, kad jis tarp žmonių plistų? Tik melo kiekvienas bjaurisi ir neapkenčia. Ant to tik vienas atsakymas tebėra. Pasisekimas, su kuriuo inteligentai platina savo nuomones tarp žmonių, ne tiek paeina iš pačios jų mokslo vertės, kiek iš būdo, koku jie tą mokslą platina. Jie taip švelniai moka įsi-smelkti su savo nuomonėmis į žmogaus širdį, kad jis nė jaust nepajunta. Jie žino, kad grynios bedievystės nieks pas mus neklausytų, taigi su žibučiais ją aptaiso – puikiais ir skambančiais vardais vadina: tai mokslo ir šviesos platinimu, tai vargų palengvinimu, tai tėvynės meile. Ve kur galybė mūsų inteligentų! Jie tautą žadina iš gilaus miego, jie gina ją nuo amžinos smerties! Jie žmonių vargus nor palengvinti! Jie myli savo tėvynę – motinėle, kitus ragina mylėti ir kitų širdyje kursto tą meilę! Kas prieš tokius vyrus nenulenktų galvą?! Štai kur visa

naujosios dvasios stiprybė! Štai ant ko ji, kaip ant ramčio pasiremmdama, žengia pirmyn. Štai koku būdu inteligentai ir patys išlenka į žmonių širdis ir savo idėjas, net klaidingas, kaip vaikams stiklinę lėlę, aptaisyta su blizgančia šlebuke, jiems įkiša. Tautos žadinimas, tėvynės meilė, prigimta kalba, šviesos platinimas, tai ginklas „naujosios dvasios“, su kuriuo žmonių širdis ji pamuša ir ant jų viešpatauja.

Matėme, kad svietiškieji mūs inteligentai platina teip vadinamą „naująją dvasią“, ir kad jų darbai ne be pasekmių; matėme teipgi, koku būdu jiems pasiseka siekis pasiekti.

Nėr abejonės, kad mums, kunigams, su ta naująja dvasia reik stot į kovą. Jeigu toj naujoji dvasia bloga, jeigu svietiškuju inteligentų mokslas klaidus, priešingas Bažnyčiai ir tikėjimui, tai mūs, kunigų, pridermė kovot prieš tą mokslą, gint nuo jo Bažnyčią ir žmones, juk tam esame. Apie tai nėr nė ką kalbėti, kad tai mūs prievolė. Gali tik būti klausimas, kaip kovoti? kaip pergalėti? Lengviausiai, žinoma, būtų gavus priešui išmušti iš nagų ginklą; o jei ne, tai nors reikia žiūrėti, kad mūs ginklai nebūtų prastesni. Matėme, koku būdu inteligentai žmones labiausiai prie savęs pritraukia; pažiūrėkime, argi ir mes negalėtume tokių pat būdų griebdamiesi juos patraukti prie Dievo, prie Bažnyčios. Svietiški inteligentai kelia tautą; o mes ar galime prisidėti prie kėlimo tautos? Kiti tai išgirde šypso. Tai, sako, tai tik vaikų sapnas. Kam čia, sako, kilti? Mūs tik saujelė, o ir toj pati šiteip suvargusi! Ar stengsime? Aš tik tiek žinau, kilo vengrai, kilo čekai, slovakai, kilo lužikai, kašubai ir kitos tautos dar vargesniam nė mes padėjime būdamos, vos kelis šimtus arba keliasdešimts tūkstančių gyventojų teskaitančios. Kilo net airių tauta. Nuo jų anglai jau kone visą žemę buvo atėmę ir jų diduomenę į tautos priešus buvo pavertę. Jie airiams net kalbą yra išplėšę, vieno tik tikėjimo ir tėvynės meilės negalėdami jų širdyse sunaikinti. Ir tie airiai, šiteip sunaikinti, kilo ir savo tiesas atgriebė; kas dar dyviniau, ir savo žilą, jau seniai numirusią kalbą iš kapų prikėlė. Bus keli metai, svietas pasistebėdamas išvydo airių žemėje laikraštį senovės keltų kalba. Toki jau laikai virto, kad tautos kyla. Nė viena nenori mirti; nė viena nelaukia nulenkus sprandą, kad jai kas galvą nureštų. O pilosopai mokina, kaip Jez. Moravskis, jogei tautos, Kristuje atgimusios, negali numirti, amžinos esą. (O kad kuri sau smertį darytų, bene būtų padoru?..) Kilo kitos tautos, kils ir mūsų, ir jau kyla. Mirus Daukantui su vysk. Valančiausku, didiem žadytojams mūsų tautos, ir pati tauta tarsis iš gailesties apalpo... Bet dabar ji vėl atsipeikėjo, susiėmus iš visų sylų vėl iš naujo stoji prie darbo, kyla. Ar mes to norime, ar nenorime, o ji kyla ir kils. Naujas judėjimas ne tik

gimnazijas, universitetus pasiekė, ne tik į seminarias įsiveržė; net tarp žmonių platinas. Laiko rato sukantės nesulaikys; neigi prieš vėją nepapūsi. „Naujos idėjos – darbas ne vaiko.“ Šaipydamasis, juokdamasis, su ranka mostelėjęs čia nieko nepadarysi. Arba kovojant priešai jas reikia eiti, arba išvien su jomis. Ant vietos stovėti rankas nuleidus nevalia, nes kaip viesula jos užjėję parmuš tave, sumankys, suvynios ir nueis šalin, o tu liksies begulys parblokštas. Tai ką gi mums daryti? Ar prisidėti prie kylančios tautos, ar ne?

Jau teip Dievo leista, kad žmonės į tautas skirstytųsi. Pats Dievas žmonėms kalbą sumaišęs ir kožnam būriui žemę gyvėti paskyręs. Tautos ant svieto „de iure nature“. Bažnyčia gi niekad prieš žmogaus gymį rankos nekelia, tik jį tobulina, pašvenčia, kelia aukštyn Dievop. Taigi tautų naikinti nevalia. Užtaigi ir Bažnyčia visada ir visas lygiai glaudė po savo spurnu, visoms lygiai darė. Nė viena tauta negal pasiskusti ant tos savo motinos, kad kurią būtų naikinus, būtų vertus išsižadėti gyvas ties, papročių, kalbos. Bažnyčia, kaip pop. Leonas XIII sako, visada kiek galėdama užtardavo ir užtaria tautas ir jų tiesas gina. Jei žvilgtersime į tas šalis, kur tautos kyla, ten išvysime vyskupus ir kunigus pirm kitų žengiant tame judėjime, kitiems kelią pravedant. Paminėsiu čion nors tokį vysk. Strossmajerį, Vaškarą ir kitus... Užtai tenai ir žmonės glaudžias prie kunigų, juos gerbia, jų klauso kaip savo vadų ir ten eina, kur vadai veda. Argi tik mes kitaip darytume? Argi tik jau mūsų nelaiminga tauta po Bažnyčios prieglauda būtų kaipo žolė po sudrum medžiu suvytusi, išgeltusi, vos gyvutėlė. Argi tik mes, vadai savo tautos, rankas nuleidę žiūrėtume, kaip nuo mūs paveržę kiti ją vedasi?.. Dar abejosime, ar galime prisidėti prie tautos kėlimo?! Mes turime prisidėti, tai mūsų šventa pridermė, mes negalime neprisidėję būti.

Mūsų tauta dabar nei mažas vaikas pabudęs iš gilaus miego: krapštosi akis ir nežino kur eiti. Kas jį paims už rankos? kas jį ves ir kur ves? ar su Dievu, ar padoriai? Žinoma, tas visai prikels aną vaiką. Jeigu mes, kunigai, neprisidėsime prie darbo, kas bus su mūsų žmonėmis? kur juos nuves svietiškieji inteligentai? Taigi jei mūs prigimimas nepatraukia, tai nors tikėjimo reikalas tepriverčia mus prisidėti prie tautos kėlimo, o ir net mūs pačių nauda reikalauja, kad stotume į darbą, į pirmas eiles darbininkų, ir kitiems kelią rodytume. Mes nedirbsime? Neprisidėsime? Ir be mūs tauta kyla ir sukils. Ale ką ji mums pasakys sukilus, ar nepaniekys mūs, ar ne mes ant mūs prakeikimo? „Aš, sakys, buvau suspausta ir nuvarginta... o jūs manęs nežiūrėjote, apleidote mane... Eikite sau jūs, dabar man jūs nereikia!“ Taigi stokime prie darbo! Kas yra gero mūsų kilime – prilaiykime, kas pikto – naikinkime ir kas sukreyta – atitieskime!

Toliau inteligentai parsigyrę su tėvynės meile. Taigi tėvynės meilė, su kuria jie kaip su rožėmis ir su rūtomis apkaišė visus savo darbus ir net bjaurius pridengia, kuri teip užgauna kiekvieno žmogaus širdį, ta tėvynės meilė, – ar vieta jai kunigo širdyje? Ar kunigas, atsidavęs Dievui ir pasišventęs dūšių išganymui, gal tėvynės meilę gaivinti savo krūtinėje? Ant to teatsako šventieji vyrai Senojo Įstatymo. Ansai Jeremijas, išvydęs savo mėliausią Jeruzalę, apleistą, sugriuvusią, sėdosi pelenuose, tylėjo ir verkė; ansai Jeremijas ir jo gaudūs verksmai prie Viešpaties, kad susimiltų ant Izraelio; anie makabėjai, broliai, kurie galvą paguldė už tėvų žemę. O kaip pats Išganytojas mylėjo tautą! „Jeruzale, Jeruzale, šaukia, – kiek kartų troškau surinkti tave, kaip višta surenka viščiukus po savo sparnais, o nenorėjai! Kad pažintumei dieną tavo atlankymo!“ Kokia čia meilė! Ir šv. Bažnyčia ne vieną gal parodytų paveikslą tėvynės meilės, nors tokį šv. Leoną Didįjį, popiežių, šv. Grigalių D., Joanną D’Arc... Pati Bažnyčia ne kartą yra pašventusi paskutinį grašį apginti savo žmonėms nuo neprieteliaus. O šv. Ambraziejus mokina: „Meilė yra visų dorybių pamatas. Pirmiausiai turime Dievą mylėti, antra – tėvynę, trečia – tėvus ir visus“ (I. kn. De officiis. c. 27. Ambrosii). Ir šv. Tamošius: „Dievobaimingumas, – sako, – reikalauja, idant mes mylėtume tėvus ir tėvynę, kurioje esme gimę ir užaugę; nes ta yra po Dievui pradžia ir priežastis mūsų gyvenimo.“ O žinomas mums Pelczaras taip atsiliepia: „Kas tai yra tėvynė? Ar tiktai toji žemė, kur mes gimę ir kur vėliaus ilsėsis mūsų kaulai? Ne, bet pirm visko – jos dvasiški turtais, jos tiesos, laisvė, papročiai, padavimai ir toji kalba, kurios mūsų motina išmokino, ir tie broliai, tarp kurių gyvename, ir toji katalikų tikyba, kurią mums po savo galvai tėvai paliko. Ar krikščionis gali mylėti tėvynę? Ne tiktai gali, bet ir turi; nes Dievas tą meilę išpylė širdysna, o Viešpats Kristus ne tik ką jos neatmetė, bet ją žodžiu ir paveizdu patvirtino. Skaityk evangelijas, o persitikrįsi, kaip jis savo žmones mylėjo. Paskui mokintoją eina šventieji“ (Życie Duchowne. t. I. p. 474).

Ir teip jei tėvynės meilė yra dora, prisakymas, tai kunigas ne tik gali, bet turi tėvynę mylėti ir tur duot kitiems pavyzdį, kaip reikia tėvynę mylėti. Taigi pats tur veizėti, kad toji jo meilė būtų šventa. Mylėti tėvynę – neiškia kitas tautas neapkęsti. Krikščionis, o juo labiau kunigas tur aukščiaus pakilti. Jis mylėdamas tėvynę atras vietą savo širdy ir kitoms tautoms, ir kitų tautų žmonėms. Kunigas kaipo kunigas tur visus glausti prie savo širdies. Bažnyčia – ne vieta politiškiems siekiams varinėti. Čia mums reiktų nusižiūrėti nuo Amerikos kunigų, nuo anglų ir vokiečių, kurie dažnai turėdami parapijoje vos keliasdešimtis lenkų ar lietuvių, suprantančių angliškai, tačiau išsimokina lietuviškai ir lenkiškai, kad žmonėms jų prigimta kalba tikėjimą duot galėtų; žino, kad prigimta kalba greičiaus žmogui įsminga į

širdį. Kiek čia blėdies gal padaryt kunigas neprotingai pasielgdamas, kokias neapykantas, sumišimus gal sukelti parapijoje, net ir žmones atgrasinti nuo Bažnyčios, patys galime prisižiūrėti: kad atvažiuodami pas mus lenkai, į vietą mokyti mus lenkiškai, patys būtų mokinęsi lietuviškai, bene būtų kilęs visas tas lyg nesutikimas, lyg kaip ir kokia neapykanta tarp jų ir tarp mūsų, bau ne geresnę turėtume jiems širdį?! Ir kunigai į vietą, ką bemokino žmones lenkiškai, kad būtų mokinę tikėjimo, ar ne geriaus būtų: žmonės ir tikėjimą geriaus mokėtų, ir bene būtų kilę tiek barnių ir vaidų parapijose! Kokias pasekmes gali atvesti nors štai koksai paveikslėlis: Per atlaidus pas vieną prabaščių, vos svečiams sukilus po pietų, įeina studentas. Pagarbinęs pabučiavo jis klebonui rankas ir sako lietuviškai: „Atnešiau ant užsakų. Ar negalėčiau šiandie paduoti; prabaštėli, teikitės priimti.“ Ugi kad užsipuls ant jo prabaščius: „A zkad ty taki dureń z tą litewsczyną!“ Studentas išsyk susimaišęs nebežinojo nė ką sakyti. Paskui atsipeikėjęs: „Bet, – sako, – tik man rodos, aš ne kinų žemė, o Lietuvoj. Kodėl gi jau nevalia lietuviškai prakalbėti į savo prabaščių?“ Ir pasispjovęs išėjo... Šventas Povilas apaštalas sako: „Nėra jokio skirtumo (bažnyčioje) tarp žydų ir graikų, nes tasai pats Viešpats visų, dosnus dėl visų, kurie prie Jo šaukiasi.“ Ir kitoje vietoje: „Nes vienoje dvasėje visi mes į vieną kūną apkrikštyti esame: ar būtume žydai, ar stabmeldžiai, arba tarnai, arba laisvi; ir visi vienoje dvasėje pagirdyti esame.“ Nedarykime nė mes skirtumo tarp savo avelių.

Čia gal ne pro šalį bus priminti, kad Tridentiškasis Susirinkimas aiškiai prisakė, idant Dievo žodis kiekvieną šventą dieną prigimta kalba (žinoma, ne kunigo prigimta, o tik klausytojų) būtų išguldinėjamas (Sess. 24, c. 7), o jeigu kas tame apsileistų ir vyskupo privadžiotas per tris mėnesius pareigai užgana nepadarytų, tai turi būti nubaustas bažnytinėmis bausmėmis. Taigi aišku, kad kunigas privalo skelbti Dievo žodį prigimta klausytojų kalba, o ne savo. Bažnyčia, kaip iš viso to pasirodo, yra globėja kiekvienos tautos ir savo išpažintojams po mirties ateisiančiame gyvenime žada ne lenkų, o tik dangaus karalystę.

Pagaliaus inteligentai platina tarp žmonių apšvietimą. Mūsų žmoneliai trokšta mokslo ir šviesos, jie mėgsta pasiskaityti ir skaito, kas jiems puola į rankas. Ir ant šios dirvos neprivalome apsileisti svietiškiems inteligentams. Ir čia mes turime būti ta šventa rūgščia, kuri viską perima, pašvenčia, perdirba. Pirmiausiai reiktų mums parūpinti žmonėms dvasiškų knygelių užtektinai. Bet negalime pamiršti ir apie svietiškus mokslus. Jei mes nesidarbuosime ant šios dirvos, atliks už mus darbą inteligentai ir atlieka. Tik koksai tas darbas! Mes juo ne visada galime pasidžiaugti.

Jei perkratysime tūlų inteligentų rašytas knygas, tai pamatysime, kad net ir ten, kur reikia, jie Dievo vardą praleidžia, bet užtai, kur tik gali, kunigus ir tikėjimą užpuola.

Rašo inteligentai istorijas. Jose mes, kunigai, galime išsiskaityti ir savo istoriją. Tik kokia jį! Baisu sakyti! „Kunigai, – sako, – tai tamsus debesys, kurs jau penktas amžius driūbas ant Lietuvos, per kurį šviesos joks spindulėlis negali prasimušti.“ Nelaimė tautą sutiko; kas kaltas? „Kunigai!“ – jie atsako. Kunigai su bajorais susinėrę žmones į vergus pavertę, su baudžiovomis ir dešimtinėmis juos smaugę. Kunigai tautą sunaikinę: vienus į lenkus pavertę, kitus į baltgudžius, o kitus ir dabar tebeverčią ir maskoliams padedą lietuvišką kalbą naikinti... Tai ką žmonėms pasakoja apie mus tūli inteligentai.

Rašo inteligentai apysakas ir iš kitų kalbų verčia. Jos daugiausiai socialistiškos. Inteligentai jose pasakoja, juog netrukus ateisias laikas, kada kunigas netimp-sosias be darbo, ale paskui žagrę krypuosias, žalį su šėmiu paplakdamas, kada kunigas eisias rugių kirsti, o Mariuka paskui jį begriebdama vis su varpomis kir-sianti jam per apykaklę, ką nepakerta; kunigas pats tu-rėsisas sau duoną užsipelnyti!

Ir teip užvaduoja mus inteligentai: platina mokslą, rašo knygeles ir tos knygelės plinta po Lietuvą! Ar galime čia mes stovėti rankas nuleidę?

Paskutinis ginklas, kurį inteligentai vartoja žmonėms prie savęs patraukti, yra prigimta lietuviška kalba. Ar ši ginklą mes galime ir privalome pasisavinti? Nėr nė ką sakyti. Kas myli savo tautą, neniekis nė jos kalbos. Mus žmonės tik lietuviškai tesupranta. Inteligentų knygelių, lietuviškai parašytų, nepravarysi su lenkiš-koms arba kokioms nors kitokioms; kaip su žirniais bertum į sieną. Nemisliju teipgi išrodinėti viso kvailu-mo tų žmonių, neva patriotų, kurie vadydamies save lietuviais, lietuviškos kalbos gėdysi ir atsižada; tų var-dų be ženkle, be garbės, šešėlių, užklydusių lig laikui, kaip juos viens poeta apdainuoja:

*Tėvai išsigimę, be ženkle vardai:
Šešėliai, užklydę lik laiko,
Tėvų didžiavyrių vaikai svetimi,
Kur motina jūsų? Nuraudus pati
Nedrišta priglausti apuoko!..*

Kas yra kraujas žmogaus kūne, tas yra kalba tautos gyvenime. Ištekink iš kūno kraują, o žmogus miršta. Atimk nuo tautos kalbą, o tautos nėra. Anot dai-niaus:

*Nėr tėvynės be liežuvio; kožnas gali tai suprasti:
Atimk kalbą nuo lietuvio, ir lietuvio jau nebėsi!*

Tik noriu paraginti, kad mes stengtumės išmokti savo kalbą kuo geriausiai ir kuo gražiausiai. Kas nežino, kokia yra galybė gražios kalbos! Ką toks Volteris, toks Rousseau su savo iškalba padarė, kiek žmonių patraukė prie savęs su savo skambančiais žodžiais! Arba net paimkime tokį Renaną. Juk šiandien visi pripažįsta, kad jo darbų ne tokia moksliška vertė. O tačiau su savo iškalba ne tik prancūzams jis apsvaigino galvas, bet ir kitur ne vieną žmogų išvedė iš kelio apdūmęs akis su švelniais žodeliais. Koktu jau su mumis: kur akys, kur miela, ten ir širdis linksta.

Taigi kovodami su inteligentais nepamirškime apie kalbą ir jos galybę. Mes dažnai vadiname jų mokslą melu. Taigi jie melus netingi teip gražiai papuošti, kad tik juos žmonėms įsiūlytų, tai mes šventai teisybei dar gražesnius rūbus privalome sutaiakyti. „Aukšą, – sako, – ir pelenuos suras.“ Tiesa, bet visgi nemalonu po pelenus krapštytis. „Teisybei, – sako, – nereikia krauti ant savęs puikių rūbų; ją ir prastais visi gerbia.“ Bet ir karalienę su draiskalais aprenkęs išstumkie ant gatvės, o vargu kas žiūrės. Teip, gražios kalbos galybė didelė, to nepamirškime.

Baigdami suimkime į krūvą, ką esame kalbėję. Ką mums daryti su ta nauja dvasia? Reik stoti į kovą, į kruviną kovą. Naujos idėjos – darbas ne vaiko: juokais jas nudėti negali. Pavadinę inteligentus litvomanais, o jų siekius ir geidavimus – litvomanija, nesitikėkime jau viską atlikę. Pavadinę juos kvailiais sutvėrimais, o jų darbavimąsi – paikomis svajonėmis, su tuomi dar burnas jiems neužspausime neigi jų idėjų nebužtvenksime. Jei mes juos paniekinę nuo jų užsigrėšime, ir jie lygum už lygų atmokėdami nuo mūsų užsigrėžę eis sau savais keliais, ir jau eina. Ne, čia tuščiais žodžiais, neapykanta, paniekinančiu rankos mostelėjimu, galva palingavęs nieko nepadarysi.

Čia reikia stoti į darbą, reikia už akių užbėgti tiems klystantiems broliams, spausti juos prie širdies, reikia sugriebus už rankos vesti juos ir kelią rodyti, ir neduoti jiems klaidžioti. Jauni žmonės su savo idealais nei sriauni upė: jos neužtvenksi. Tik reikia žiūrėti, kad ji iš savo vagos neišsilaužtų.

Teip pat ir su naująja dvasia, kuri tarp mus plinta. Kas gero yra joje, kelkime, ir kas iškreipta, atitieskime, ir kas pikto, išraukime, išdildykime. Mes esam kunigai: kas gema, nežudyti, o tik apkrikštyti teprivalome. Ne-naikykime idealų savo tautos, o tik juos apkrikštyki-me, pašventinkime, teip auginkime, kad ir Dievui iš to

būtų garbė ir žmonėms nauda. Intelligentai kelia tautą iš gilaus miego, ir mes jos negniuždykime, nestelbkime. Intelligentai girias mylint savo tėvyne, mes dar karščiaus už juos ją mylėkime. Jie tėvų kalbą godoja, ir mes jos neniekinkime, bet dar daugiau už juos godokime. Jie sakos tarp žmonių platinant apšvietimą, ir mes neapsileiskime: sėkime tarp žmonių šviesos grūdą su pilna sauja, platinkime tikrą mokslą ar tai gyvu žodžiu, ar tai su plunksna laikraščiuose ir knygelėse; kad niekur neliktų neužsėtos ežės, o nebus kur veistis pas mus bedievystės ir socializmo kūkalėms ir kitoms kitokioms iš užrubežio piktžolėms. Intelligentai rūpinasi prasčiokėlių vargais ir bėdomis, stengias jų gyvenimą palengvinti, ogi kas labiau privalo ir kas gal geriau per kunigą patėmyti, suprasti, permanyti, atjausti tuos vargus, bėdas, kas gal geresnį jiems vaistą išrasti, kas teip arti prie tų vargų, kaip kunigas. Tik geros valios mums reikia. Kad mes nors per pusę tiek būtume atsidavę, tiek turėtume karščio kaip mūsų priešai; mes, dar teisybę turėdami po savim, lengvai pergalėtume juosius. Pažiūrėjus, kaip intelligentai darbuojas; su koku pakantrymu, pasišventimu, kad įvestų savo sumanymus, kunigui reikia apkaisti iš gėdos. Tokį „Varpą“ beveik viens vienytelis žmogus prirašo pilną; „Varpui“ išspausdinti sumeta savo skatikus, kartais paskutinius, vargšai studentai ir neką turtingesni už juos kiti intelligentai. Tą pat gali pasakyti apie „Ūkininką“ ir daugumą knygapalaikių, kurias mėto tarp žmonių tankiai suvis dovanai. O mes, kunigai? Vos vos tekru-tame. Kad bent visi krutėtume. Mes tūli miegame, ir tai miegame, kada nelabas žmogus mūs namą dega. Dar tik rusa ugnelė; vos vos teplevena. Tik ėmus spustelt ir užgniaužti (užslopyti). Kad kartą ji išsiplėtos, bau tada geriaus bus namas ginti! Ar stengsime? Neprieteliai po mūs kojų kasas. Jau žemė dunda ir dreba. O mes vaikščiojame sau ramiai nieko nepaisydami!.. Tik šlamšt! kartą pasijusime skradžiais numarmėję! Nelengva bus išsikepurnėti... Neprasnauskime patogios valandos, griebkimės prie darbo, kol dar laikas. „Lupk, – sako, – liepuką, kol atkepęs“ „Lenk berželį, kolei jaunas: senas lenkiamas lūžta“.

Kaip, sako, lietuviškai rašyti; kad kalba neišdirbta. Anot vieno išmintingo kunigo: „Apie ką gali lietuviškai pasišnekėti? Bene tik apie čebatus.“ „Tai tik avinų kalba, – kaip kits pritarė, – o ne mokslo vyrų.“ Tiesa, mūsų kalba neišdirbta, neišlamdyta; o mūsų literatūra vystyklusose. Tokių veikalų, ką prieš svietą galėtum pasirodyti, vos žiupsnelį teturime. Bet kas kaltas? Ar mūs kalba negraži, neturtinga? Jaja svetimi neatsigėri. Kas kaltas?.. Ar neturėjome mes vyrų, ką plunksną valdė?.. Buvo ir rašė. Tik jų darbai mūs nešildo. Svetimi jų darbais šiandie džiaugias ir didžiuojas. Kas kaltas? Kas kaltas, kad mes šiandien neturime net lemto kate-

kizmo, lietuviškai parašyto... Juk jau penktas amžius baigias, kaip Kristaus mokslas Lietuvoj skelbiamas. Bene mažai buvo pas mus lietuvių kunigų?.. Taigi kas kaltas?.. Bene tik mūsų tėvai, seni prosenuoliai? Nejudinkime jų šventų kaulų. Veikiaus, kaip Semas tėvo nuogumą, skubinkimės, pridenkime juos su apsiaustu savo darbų. Juk nēr kam mus užvaduoti. Mūs tėvai negerai padarė paniekdami prigimtą liežuvį. Mes dabar ant jų rūžijame. Taigi jų pėdoms nesekime, kad po mūs galvai kiti nerūžytų, kad tiems, ką po mūs bus, nereiktų mūs darbų gėdytis.

Kiti vėl sako: „Kur rašysi? Kad tai pas mus būtų spauda, tai ir mes prisidėtume. Kaipgi kovoti ir ginčytis su tais intelligentais, kaip juos pasiekti? Ar gali siųsti į užrubežį savo raštus tiems piemenims, kad da sudarkytų.“ Kad nēr geriau, naudokimės iš to, ką turime.

Kad buvo kitąsyk ūkininkas, labai turtingas. Jis turėjo daug dirvų ir laukų; o per jāsias upė tekėjo. Kad atėjo pavasaris, ištiko dideli lietūs. Ir patvino upė, ir pasėmė lankas ir dirvas. Vieni kalneliai teliko. Ir vaikščiojo tasai ūkininkas apie liūliuojančias dirvas ir lankas, ir graižė rankas iš rūpesčio. Nes buvo sėjos laikas. Ir tarė jam kaimynai: „Eik, – sako, – užsisėkie kalvas, ką liko, nors duonai bus.“ Perpykęs ūkininkas atsakė: „Kad tiek, – sako, – mano prapuolė, galą tegaunie ir tas sklyputis.“ Ir liko jo nesėtas. Kad atėjo ruduo, jis neteko duonos, jo šeimyna pradėjo badu mirti...

Vargas mums be spaudos. Užrubežis skiautelis teyra mūs tautiškos dirvos. Prie to paties sunku prieiti. Bet jei nē jo nenorėsime kiek galint išdirbti, veikiai išeisime iš duonos, – mūs šeimynėlė ims alkti.

Kiti vėl sako: „Kad negali parašyti tikrai gero veikalo, tai geriaus nē popieros nedarvyti. Negali nieko naujo išmislyti, nē nerašyk.“ Brolau! Pas mus ką tik rašysi, vis bus nauja. Bet ne. Mat jie nori išsyk aukštai iškilti nei ereliai – į padanges. Jie nori ką tokį sukurti, kad į juos visas svietas sužiurtų. Vis tai per puikybę! Tik toki karžygiai, didelių daiktų belaukdami, dažniausiai nieko nedaro; ir aukštyn bekopdami, dažniausiai nieko nedaro, ant vietos tebestovi. O čia tiek darbo! Į katrą pusę šoksi, ten pilna; rankų per darbą nepraskėsi – tik ėmus ir dirbti. Ak gerai dideli ir gražūs veikalai. Bet ką daryti, kad jie nesidaro. Siek žvaigždes, kad nesisiekia! Stumk kalną, kad nesistumia! Mes norėtume dailydėmis būti, mokiniais dar nebuve. Mokinys, jei tik žiūrėtų iš tolo, kaip jo mokytojas dirba, o pats niekad to nebandytų, niekad netaps dailide. Veršiu neblivęs, jaučiu nebaubsi. Bažnyčią statant, prie jos visokių reikia žmonių: ir pamatams tiesti, ir rentiniui rėsti, ir stogui striegti, ir vidui išdailinti. Kad nestengiamo kuo

kitu būti, būkime nors prastais darbininkais, ką medegos budavonei pagamina. Imkime, kas ką valiojame. Nuo skruzdėlių nusižiūrėkime: kuri šapą, kuri skuja, kuri šiaudelių – ir štai kokį skruzdėlyną suvaro. Arba kaip tos bitulės: dulkė po dulkelės – ir korius suauzdžia, ir saldaus medučio prineša.

Mes skundžiamės, kad mažai temokame, mažai tegalime, nei tas vaikelis viduj sodo negalėdamas įlipti į obelį. Insižiūrėjęs į gražiausią vaisių ant viršūnės, laukia jis atsitūpęs jojo nukrintant. Ir guodžias, ir pyksta, ir verkt taikosi, kad nekrinta. O tų obuolių, ką ant žemės raičiojasi po kojų, jis neima. Dirbkime, kas ką sugebame. Kaip dabartės, mums didelių mokslų nė nereikia. Pažiūrėkime, kas yra inteligentų laikraščiuos? Šiuokšliai, kaip tūli iš mūs, ypač senesniejie, šaukia. Kad nėr geresnių, ir tokius šiuokšlius žmonės tur skaityti, ir skaito ir jais savo dvasią maitina. Ar nebūtų sveikiau žmonėms, kad mes jiems duotume, kad ir prastos, bet visgi duonelės. Vis geriaus būtų išplatinus po žmones į vietą priešingų tikėjimui gero turinio knygeles ir laikraščius, kad ir jie neteip gražiai ir neteip moksliskai būtų parašyti. Tiek vis galėtume. Mums nepatinka turinys inteligentų laikraščių, įsteikime geresnius. Draudžiame nuo jų žmones, duokime jiems geresnių. Išmanome peikti, mokėkime dirbti.

„Kada čia rašyti, kada čia ką daryti, kad laiko nėra.“ Teip kiti parsiskundę. Tiesa, aš tai pripažįstu. Mūsų dirva plati, o darbininkų maža. Bet iš tikrųjų, argi visi mes jau teip suvis neturime laiko? Kažin, bene netiktų daugeliui iš mūs, ką viens dainius yra pasakęs savo draugams: kol jauni esame, tai svajojame, triūsiamė, ruošiamės į darbą, žadame dirbti. Taigi sako mūs dainius:

*Lauk, iki išmintį visą suprasi!
Laiko nedaugel praeis!
Šiltą pastogį ir lizdą atrasi.
Žiovaudamas girsies svečiais.
Metais iš grašių sermėgio nutukęs,
Gėdėsies vargšo namų.
Piloą išpūtęs, cigarą užrūkęs,
Juoksies iš savo sapnu.
Turkišką divaną sau pasiklojęs,
Sėsies ant kresės minkštos;
Vaišes skaitydams kasysi sau kojas,
Mislys kaip vapsvos lakios!
Dieną prastūmęs, kaip Dievas daleido,
Migsi teisingo sapnu;
Gal rūpestis koks ir bus tau ant veido,
Mažas vienok kaip ir tu!..
Spjauk ant to viso, kas žiba!
Švilpk, iki plikas esi!..*

Kažin, kad ne vienas pereitų mislia visą savo laiką – ką jis veikia per kiauras dienas? Argi jau nerastų jokios valandėlės mokslui, plunksnai?..

Ant galo grįžus, bene jau tik viens rašymas! Bene jau tik vien su plunksna gali kovoti su naująja dvasia. Yra tam šimtai kitokių būdų, gal dar geresnių ir prakilnesnių. Tegul kas kitas labiaus už mane sugebąs juos išrodinės. Aš kalbėjau, kaip man rodės. Aš tik labiausiai tai norėjau išdėti, kad noroms nenoroms mums reikia stoti į kovą su „naująja dvasia“, kad rankas nuleidę negalime stovėti, kad reikia darbuotis ko veikiausiai.

Vienok nemislėkime, kad toji kova būtų lengva, – kovot mes jauniejie nepratę. Kelias, į kurį mums prisieina įstoti, painus ir slidus, gali sakyti, dar gerai nė nepramintas. Jau nevienas iš jaunesniųjų kunigų bandė juo keliauti, bet dažnai klydo, o jų darbas, gali sakyti, likosi bergždžias ir net geri norai į žyduolius išvirto. Kodėl jie klydo? Man rodos, užtai, ką jie ėjo be vyresniųjų.

Mes, jaunesniejie, tankiaus susidurdami su svietiškais inteligentais, su studentais, galime patėmyti, kur jie siekia, ko nori, ką daro, koki jų persitikrinimai ir nuomonės, galime atjausti visą baisumą tų vargų ir nelaimių, į kuriuos jie nori įstumti mus ir mūsų Bažnyčią. Bet kovoti su naująja dvasia, taisyti inteligentų nuomones?.. Čia vienų jausmų nebeužtenka. Čia reikia proto ir prityrimo. Proto šviesaus, subrendusio ir prityrimo, kurį žilas plaukas teduoda. Reikia, kad senesniejie mus vestų ir kelią mums rodytų. Jei matome, kad kas terp mūs negerai, ne teip, kaip Dievas prisakė, vyresniems, kaipo savo tėvams, praneškime, papasakokime. Kad rūpestys ėda mums širdis, nieko neslepiant jiems pasiskųskime. Kad pavojus mums, kad vargai spaudžia ir nelaimės, bėdos, prie jų glauskimės. Tegul jie žino, ką mes užmanome, ką daryt ketiname. Kad mūsų mieliausią motinėlę Bažnyčią priešai užpuolę drasko, šaukime, netylėkime, kiek drūti šaukime ir šaukę nepaliaukime savo tėvučių pagelban, kad jie išgirstų.

II

Prisižiūrėjome vienam mūsų Bažnyčios priešui, tam, kursai puolasi jos ardyti iš vidaus. Dabar pereikime prie antrojo, jei ne pavojingesnio, tai baisesnio, kursai iš viršaus nei meška ant mūsų Bažnytelės gulte gula, kad ją sugniuždytų, sumaltų į smulkius miltus, – būtent pravoslavija su rusifikacija.

Kad pravoslavija su rusifikacija yra pas mus platinama, negali užginti, – aišku kaip ant delno. Būdai, kokiais jiedvi yra platinami, teipgi visiems yra žinomi. Iš vienos pusės – mūsų Bažnyčia stelbiama. Pirmiausiai

priešas nori sugriauti josios vienybę: vyskopus stengiasi atskirti nuo popiežiaus, nuo vyskupų – kunigus, nuo kunigų – žmones. Ant kunigijos šimtai bausmių ir drausmių driūbote driūbo; viskas įstatais suspausta, sunarpliota, kad nė nepasijudysi. Bažnyčios griūva; o ne tik ką naujų nevalia statyti, bet net nė tų pačių taisyti; net kryžiaus per žandarą nepasistatysi. Iš antros gi pusės – pravoslavija brukama mums visokiais būdais; popų gaujos, cerkvių daugiau kaip reikia, rusiški klioštoriai, vyriškiejie ir moteriškiejie tik dygsta nei šungrybiai po lietui.

Ogi vėl rusifikacija. Iš vienos pusės – spauda uždrausta; į draugystes vienytis, kad galėtume bendromis pajiegomis ką padaryti, mums nevalia; mūs žmonės atstumti nuo valdžios; vyrai, tiek metų vargę, mokinėsi, tur po svetimus kraštus, po Siberiją trankytis, kad sau kąsnelį duonos užsipelnytų; į tėvynę pargrįžti tarnaut jie negali. Iš antros pusės – persikėlėlių vis daugiau pas mus bugdo; kaskart vis daugiau dvarų ir žemių nuo mūs išperka ir ten kacapus tupdo. O apie kariūmenę, mokyklas, nēr nė ką kalbėti; visur mus rusifikuoja.

Gal paklausi, kaip sekasi rusams jų darbas? Kas akis turi, tai pats mato. Juk iki 1831 metų nė vuoste rusų kvapą pas mus neužvuosdavai; tik nuo 1831 m. jie pradėjo po mūs žemę švaistytis; o jau nuo lenkmečio 1863 m. tai nei užmačia kokia jie puolė ant mūs. Ir žiūrėkite, ką padarė. Kur mūs klioštorių ir bažnyčių kitąkart stovėta, ten daugelyje vietų cerkvės šiandien kiurkso; jau miestelio tuoj nerasi, kur jų nebūtų. Pravoslavų skaitlius auga, neskaitant persikėlėlių. O rusiškoji kalba ar ne plinta kaskart labiau? Kareiviai, parėję iš kariūmenės, vaikai – iš mokyklos, žydai, net ir tie rusiškai varvaliuoja. O kas aršiausia – rusams pasisekė mūsų mokinančiais jaunuomenei priešingą Bažnyčiai ir katalikystei dvasią įkvėpti; pasisekė svietiškuosius mūs inteligentus nuo Bažnyčios ir katalikystės atitraukti; ir tokiu būdu pasisekė rusams iškast duobę, prapultį tarp svietiškųjų mūs inteligentų ir tvirtai tikinčiųjų žmonių; pasisekė sutraukti tą tikėjimo ryšį, kursai teip tvirtai suriša žmones tarp savęs.

Tai teip, nēr ką nė išrodinėti, kad pravoslavija pas mus per visus plyšius veržte veržiasi. O kad lengviaus būtų šiai tetutei pas mus atsikraustyti, lieptą jai tiesia rusifikacija. Pradėjus nuo mokyklų, nuo kanceliarijų, nuo sūdų, visur mus rusifikuoja, visur kur tik galint brukama mums gudiška kalba. Net gali sakyti – šandie maskoliai daugiau atsidavę platinimui tarp mūsų savo kalbos kaip tikėjimo. Ir ne be reikalo.

Priešas, norėdamas gauti neprieinamą pilį, pirmiausiai ją apsupa iš visų pusių, atkerta, teip sakant, nuo savų-

jų, kad nė pagalbos neprisišauktų, nė maisto negautų, pagaliaus priešpilius užima ir sunaikina, o toliaus muša jau ir į pačias sienas.

Teip pat ir maskoliai daro.

Kam gi jie teip prisispyrę skverbiasi pas mus su savo kalba? Argi ne aišku kaip ant delno? Ar jie patys to nesupranta, kad įbrukę mums savo kalbą tuom patim mus atkerta nuo katalikiškos, o pamuša savajai civilizacijai ir įtekmei? Nes priėmus svetimą kalbą, ne be to kad nepriimtume ir viso labo, kas yra toj kalboj, ir tos dvasios, ir tų idėjų, ką jos literatūroje viešpatauja, neišskiriant, žinoma, nė tikėjimo. Jau net dabartės gali patėmyti: juo tiktai kur viršyn eina maskoliška kalba, juo ten ir maskoliška dvasia plinta. Teip tarp lietuvių studentų jau ne vieną atrasi, jei ne Tolstojaus pasekėją, tai gerokai jo dvasia persiėmusį.

Maskolius, nei tas vilkas pasakoje, vieną koją gavęs įkelti į vežimėlį, ne be to kad ir visas užsimanytų į jį įsirakandyti. Maskoliui nepakaks net ir jo kalbą mums priėmus, jis ir su savo tikėjimu norės pas mus įsirangyti, – visas su visu savo labu. Koksai gi tebėra pirmutinis, tiesmukas, teip sakant, rusifikacijos siekis? Štai sulieti, perkeisti, perdirbti visas tautas i vieną rusiškąją, kad visoj viešpatystėj būtų didžiausia vienybė. Ogi ar pasiektų maskolius aną siekį vien tik savo kalbą, be pravoslavijos, visiems primedams? Jokiu būdu. Čia nēr ką nė dvejoti, ką tikėjimas kur kas labiau už kalbą žmones vienija ir širdis supina į krūvą, ir adverniai. Taigi maskoliai beeidami tuo keliu, kur dabar eina, neapsistos ir negal apsisotiti, pakol su kalba drauge neįbruks mums ir savo tikėjimą. Tiktai kad jie nusimano antsyk visko neįgalėsia, tai darbą į dvi dali perskyrę, prie kiekvienos kimba skyrium.

Iš to išeina, kad pravoslavija su rusifikacija išvien eina petys į petį, kad juodviejų negali skirti vieną nuo antros, kad jiedvi viena ant antros remias, viena antrą prituri, prilaiko, gelbsti, stiprina, pirmyn varo.

Taigi juo neprisileisime priešo prie pilies, neduosime jam užimti priešpilio, juo atvangiaus bus mums pačioje pilyje. Juo labiau, geriau, drąsiau gįsime savo kalbą, juo ilgiau apsigįsime nuo pravoslavijos; nors dėl to tik, kad mūs žmonės, nesuprasdami maskoliškai, nesupras nė maskoliško mokslo. Taigi niekad nepamirškime, manau, juog begindami kalbą, giname ir tikėjimą.

Reikia pripažinti, ką mūs žmonės nelabai prisirišę prie savo kalbos, net josios gėdisi. Bent iki šiol teip būdavo: jei tik jau kuris prasinešė pro kitus, prasimanė juodą žiponą, manėsi galėsias kitaip pakrevezoti, tai lietuviškai ir atsižadėdavo kalbėti. Dabar jau kitoki virto laikai; jau

žmonės pradėjo linkti prie lietuviško, bet visgi lyg nei atsispyrę. Nė nedyvai. Kunigai kalba lenkiškai, bajorai teipgi. Mokyklose, sūduose, vaiske – kur tik žmogus ejęs, ten lietuviška netinka. „Et, – prasčiokėliai sako, – mūsų kalba turbūt už visas prasčiausia. Pinigą lietuviškai dar visur tebįsiūlysi; ale kad prisieis tau reikalai vesti, – bėda. Su lietuvišku netoli nuveisi.“ Tiesa, netoli. Bet kur be lietuviško nueisime? Pažiūrėkime, kur eina lietuviai Vilniaus rėdybos. Štai į baltgudžius išvirto!.. O baltgudžiai? Jie į maskolius virsta. O į ką jie pavirs maskoliais tapę? Ar jie iškakės iš to tvano pravoslavijos ir rusiškos dvasios, kuri drauge su maskoliška literatūra ir kalba juos semte pasems? Ar jie nebubgrims pravoslavijos vilnyse?! Kaip sau nori, protaukie; man rodos, lietuviška kalba daugiau turi savyje vieko atsispirti pravoslavijai negu baltgudiška, o ypač gudiška; visgi nemenkesnis griovis tebėra tarp maskoliaus ir lietuvio negu tarp maskoliaus ir baltgudžio.

Turbūt Viešpats ne be reikalo yra skyręs žmonėms visokias kalbas. Žmogus liuosas būdamas gal išsižadėti tos Dievo dovanos, gal ją paminti, paniekinti, atmesiti. Bet ar gerai jis daro atmesdamas prigimtąją kalbą? Kas prieš prigimimą kelia ranką, to nė prigimimas nepaglosto. Apuoko su pelėda mes nekenčiame, kodėl juodu ne čiulba, ulba, kaip viso svieto paukšteliai, o tik per naktis beaisuodamu pamėgdžioja žmones. Ir juodu pačiu, tarsi, nusimanydamu nesuvis pritinkančiai pasielgiant, dieną nė nesirodo; nedrįsta mat akių iškišti. O vėl moters ant slenksčio pasidėjusios renčia kirviu galvą vištai, kodėl ji, paniekinus savo luomą, į gaidžius kyla ir „kakarieko“ šaukia. Juokai juokais. O kas mums bus už tai, ką mes pametę savo prigimtąją liežuvį už svetimų griebiamės? Bau tik Dievas mūs nenubaus daleisdamas, kad drauge su svetimoms kalboms ir klaidas priimtume svetimų tautų. Jau tas vietomis pildosi: kur tik labiau paplitus rusiškoji kalba, kur tik žmonės tankiau susiduria su maskoliais, ten jau ir svietas palaidesnis, ir net toki pasitaiko, ką ir tikėjimo išsižada. Štai kur einame be lietuviškos kalbos!

Iš kurgi rados tarp žmonių toks nesupratimas, toks peiktinas persitikrinimas? Kodėl tie lietuviai, kurie kitąsyk galvas guldydavo už savo tėvų kalbą, šandie jos gėdisi, niekina ją? Kas kaltas?

Ką čia kitus atrasti, savęs žiūrėkime. Mes, kunigai, ar nieko čia ne kalti? Ar ne padėjome žmonėms persitikrinti, kad su lietuviška niekur netinki, netoli tenuaisi? Šandie jau neberasi kunigo, kaip dvidešimts metų atgal, kursai užsidaręs bažnyčioje mokytojų žmones lenkiškai, grasindamas, jog tų, ką neišmoksia, nepriimsias spaviednės; kaip antai buvo tūlose parapijose Vilniaus ir Seinų diecezijose. Norint ir šandie girdis, ką tebėra

Vilniaus diecezijoje tokių parapijų, kur per pusę lietuvių su lenkais ir baltgudžiais, o kunigas nemoka ir nenori mokėti lietuviškai. Ogi ir šandie mes, kunigai, ar duodame paveikslą, ar gal žmonės nuo mūs nusižiūrėti, kad neprider niekinti prigimtą kalbą, ar mes patys noriai šnekame lietuviškai tarp savęs? Net ir su žmonėmis?..

„Tai, – sako, – kad sunku lietuviškai kalbėti, neišdirbta kalba.“ Kad tai kas mus išvaduočiau! Bet jei patys nedirbsime, kiti juo mums kalbos neišdirbs. Ant galo grįžus, galėjo Daukantas lietuviškai parašyti tokią istoriją ir tiek kitokių knygų, buvo gera lietuviška kalba vyskupui Valančiauskui ir jo raštams, tiko lietuviška Baranausko „Anykščių šileliui“, tai man rodos, kaip mums, ve tokiems galvočiams, ir mūsų didelei išminčiai, ir tokioms ve svarbioms mūsų kalboms, teipgi lietuviškos, regis, užtektų ir net pakaktų.

Kiti vėl bijosi lietuviškos kalbos nei kokios šmėklos, įsikalė mat sau į galvą, kad lietuviška drasko vienybę su lenkais (tik neprasiuokit, net pašnibždomis jie kuždasi, kad lietuviška į pravoslaviją vedant!!!) Ne mano dalykas išrodyti, kas iš tikrųjų gal suardyti aną vienybę. Kaip sau norite, bet tiktai ne atgijusi lietuviška kalba. O daleiskim kad ir teip, kad viens vienytelis išganymas tos vienybės – priėmus lenkišką kalbą. Tai ar šandie mes stengtume išmokyti žmones lenkiškai? Minkime po kojų, niekinkime, trempkime ją, tą lietuvišką kalbą kaip įmanydami, spjaukime ant jos, bjaurinkime ją! Žmones nuo jos grasyte gal mums pasisekti atgrasyti! Tai galime laimėti! Subjaurinti žmonėms lietuvišką kalbą stengsime!.. Bet į lenkus juos perdirbti?.. Ne! Anaipol Sudiev čia jums, saldžios svajonės! Tie patys žmonės, kuriems išnekėsime, kad lietuviškoji kalba niekur netinka, kad su ja netoli nueisi, tie patys žmonės ne toki kvaili, kad nesuprastų, o jau net ir sako, ką šandien ir lenkiška iš mados išėjus ir nelabai kam tinka, ką ir su lenkiška nebetoli težengsi; o maskoliškai mokant, kas kitas, girdi, ir vaiske gerai, ir sūde ne pro šalį. Lenkiškai visoj parapijoje vos kunigai tekalba ir bajorai: jeigu ir norėtų žmogus išmukti, neturėtų iš ko. Tuo tarpu su gudiška jis ant kožno žingsnio susitinka. Net žydai, ir tie gudiškai ambrija. Taigi paniekinęs savo liežuvį, katra jis greičiau perims? Ar lenkišką, ar rusišką?

Tai žiūrėkime, manau, kad vienur besiekdami, kur kitur nepataikintume su savo svajonėmis, kad lenkiškai bemokydami žmones, gudiškai neišmokintume, ir kad neva nuo pravoslavijos begindami, dar nepastūmėtume juosius pravoslavijai į pat kosere!.. Tai viena.

Antra, kaip mes, kunigai, galime išrodyti maskolių akysė? Štai mes – lietuviai, dažniausiai prastų ūkininkų vaikai; iš mažo, kaip ir mūsų tėvai, tik lietuviškai temoką; išėję mokslus gudiškose gimnazijose, kur lenkiškos kal-

bos šiukštu nė girdėte negirdėti; štai mes vos tuos ketverius ar penkerius metelius išbuvę seminarijoj virstame į lenkus, ir tarp savęs, ir namiej su šeimyna, ir su kuo tik galėdami vis jau tik lenkiškai ir lenkiškai tekalbame. Ką rusai gali pamislyti toktai regėdami apie mus, mūsų seminarijas, o net ir apie visus lietuvius? Ar mes nepakurstome rusų su tokiu pasielgimu, kad aršiaus dar mus spaustų ir mūs kalbą novytų? Ar negal jie pamislyt: „Turbūt tie lietuviai neką stoja apie savo kalbą, kad josios teip veikia ir lengvai išsižada. Pamėginkime, bene ir mums pasiseks jiems mūsiškę įteikti. Gali jie lenkiškai šnekėti, tai kodėl gudiškai ne? Juk mes jų viešpačiai, valdonai, mūsų kalba viešpataujanti, mes šiandie turime didesnę tiesą į juosius, ne lenkai.“ Ir spaudžia mus, ir vargina.

Jei teip ir toliaus trauksis tarp mūs, tai nė spaudos negalime tikėtis; ir prašęs neišprašysi, ir prašyti nedrašu. Jau ne kartą žmoneliai bandė siųstinėti prašymus, bet nieko nepešė. „Kam, – sako maskoliai, – jums spauda? Jūsų kunigai ir bajorai kad nekalba lietuviškai, tai jiems nė spaudos nereikia. Jūs gi prasčiokėliai arba nė skaityti nemokate, arba jei kuris ir mokate, tai mes jus pramokinome rusiškai. Kam gi jums vis prie to lenkiško kibti?“ Ant galo grįžus, kas, sako, rašys lietuviškai? Intelligentai jūs išsižadėjo ir jūsų kalbos. Ką maskoliams į tai atsakyti? Ir kur akis dėti toktai išgirdus?

Tik pamislykime. Jau netik rusų, bet imkie kokią nori viešpatystę; ar ji gali žiūrėti pro pirštus, ar gali daleisti pavaldinėms tautoms trauktis nuo centro, skirtis ir atsiskyrus tarp savęs vienyti, centralizuotis, kad net viena kitos kalbą pasisavintų? Ne, jau to tai nė nenorėkime; į tai jokia viešpatystė nedasileis, dar mislijanti pagyventi ant svieto.

Čia tik mūs nesusipratimas! Teip besielgdami ne tik ką gero nieko nepadarysime, bet dar ant savęs vargą ir bėdą užsitrauksime ir visai nereikalingus persekiojimus. Bent kartą liaukimės su tais lenkiškais sapnais ir svajonėmis. Geriaus būkime tuo, kuo mus Dievas sutvėrė, prastais lietuviais. Lietuvišką duoną kremtame, lietuviškai ir kalbėti nesigėdykime, o gerių geriausiai išeisime.

Dar vieną vaistą noriu parodyti atmušt pravoslavijai, – kad mes, gindami kalbą, ir savo ypatingus papročius prilaikytume tarp žmonių. Žinia, kaip prastas žmogus prisirišęs prie paviršutinių ženklų, ant pažiūros ynų mažmožių. Dažnai jis net nesumano atskirti nuo jų tikėjimo. Kame nuo maskolių mes skiriamės dogmatuose? Vargu prasčiokėliui teišaiškysi. Ale kad maskoliai kitaip žegnojas, kad jų kitoki papročiai, – jis pats mato. Ne kartą tik dėl to vien žmogaus jokiū būdu nepritrauktumei prie maskolių, kad jie degutu persmirde; o merginos tik dėlto jokiū būdu neperkaltumei

tekėti už maskoliaus, kad jis su barzda ir raudonais marškiniais vilki. Taigi mes privalome, kur tik yra tas skirtumas tarp mūsiškių ir maskolių, jį užlaikyti; o kur nyksta ir dyla, jį prilaikyti ir atgaivinti.

* * *

Kalbėdamas apie kovą su naujaja dvasia ir su pravoslavija tepajudinau vien paprastuosius, žmogiškus būdus tos kovos, kas man parėjo į galvą; o praleidau dvasiškus, antprigimtinius. Ne dėl to, kas aš anuos aukščiau statyčiau už šituos. Ne dėl to, kad nežinočiau, ką mes be Dievo pagelbos, be Jo šventos malonės nė žingsnio nužengti negalėtume, o mūsų užmanymai išnyktų nei dulkės nuo vėjo. Ne dėl to, kad nežinočiau, ką gali malda, ką dievobaimingas kunigas gali. Tik jau mūsų dvasiškos priedermės ir kaipo krikščionių, ir kaipo kunigų teip giliai, teip dailiai, teip sumanančiai ir dievobaimingai yra išdėtos asketiškose knygelėse, kad aš nė nesikėsinu čia jų perpasakoti.

Nebegaliu tik iškęsti neparaginęs, kad labiaus vienytumėsi tarp savęs, o ypač su savo vyskupu, o tai dėl to, kad kiti kunigai sako, juog neatsižiūrint nė ant kunigų, nė ant vyskupo, reikia eiti, kur protas veda. O tai netiesa. Visur kunigai privalo vienyti su vyskupu, jį mylėti ir gerbti. Mūsų gi meilė, teip sakant, dvigubai turi būti karštesnė, ir vienybė tvirtesnė, ir prisirišimas didesnis kaip kitų. Mes pasišvėsdami Dievui pridedame visą savo širdį, nė mažiausios neišskiriant dalelės, sudėti į vyskupo rankas. Tegul jis ją valdo, tegul neša Viešpačiui. Juo slidesnis kelias mums keliauti, juo tvirčiau, nei maži vaikeliai, kad neprapultume, laikykimės rankos savo tėvelio vyskupo. Juo visi iš visur mus skriaudžia ir spaudžia, juo spauskimės ir mes į krūvą ir juo glauskimės po vyskupo sparnu; jis mus užtars. Visame jo klauskimės ir klausykime, nieko be jo neužmanykime, nepradėkime – kitaip iš mus darbo gal nebūt nieko. Tik išvien beeidami, tarp savęs ir su vyskupu, tevaliosime atsispirti negandoms ir nelaimėms. Jei po vieną stosime, sugniuždys mus mūsų priešai. Kaip vilkai aveles be piemenio išblaškys mus ir išgaudys. Taigi palenkime savo norus po vyskupo kojų. Jei jie geri, tegul jis juos pakelia ir suvartoja; jei klaidus, mums kelią teparodai. Tik į darbą, į darbą! Pirmyn nenusimindami!

Ne tokius sunkius laikus Lietuvoje ir Žemaičiuos perleido Bažnyčia, o vyskupai ją apgynė. Ir atkritus stambeldystei apgynė; ir patvinus Kalvino mokslui apgynė; ir 63-iuose metuose šaliai sumišus, kad svietelis varguose skendėjo ir eimanavo, ir verkė, ir nebežinojo nė kur dėtis, nė ką daryti, nė kur vargų galas, Motiejus vyskupas a. atilsį jį guodė, ramino ir apgynė. Ir dabartės tik laikykimės vyskupo, o jis mus teapgina.

Kunigas Vaclovas Aliulis MIC

Apie „Kelis žodžius mūsų kunigėliams“

Peterburgo Imperatoriškoje Romos katalikų dvasinėje akademijoje 1895–1899 m. studijuodamas, klierikas Jurgis Matulaitis ne tik dalyvavo asketiniame klierikų būrelyje (vadovavo Jonas Skruodys), bet dar ir rašinėjo į draudžiamąją Rytprūsiuose spausdinamą lietuviškąją spaudą, taip pat į Amerikos lietuvių spaudą, ypač „Garsą Amerikos lietuvių“, kurį redagavo jo vaikystės ir jaunystės draugas Vincas Šlekys, 1896 m. pasprukęs į JAV nuo gresiančio suėmimo. Taip pat bendravo su Kaune veikusios Žemaičių vyskupijos seminarijos ir su Seinų seminarijos lietuviams klierikais. Susitikdavo per atostogas, dalijosi rašiniais. Hm, neturėjo ne tik kopijavimo aparatų, bet nė rašomųjų mašinėlių – viskas buvo rašoma ir perrašinėjama ranka. Daugiausia per rankas perduodama, ne paštu siunčiama...

1897 m. Jurgis parašė entuziastingą programinį straipsnį *Keli žodžiai mūsų kunigėliams* ir juo pasidalijo su Tėvynėje studijuojančiais kolegomis. Vienas veikliųjų kauniečių, Simanas Šultė, parodė tą straipsnį seminarijos inspektoriui kan. Justinui Dovydaičiui (anuomet nereikėjo klierikams bijoti, ar kartais kuris dėstytojas nebus išpareigojęs kažkam apie kažką pranešinėti). Inspektorius paskaitęs pareiškė: „Tai tiesa, bet tai – dinamitas.“

Po šešeto metų, 1903-aisiais, straipsnis pasirodė JAV, kunigo Antano Miluko leidžiamame žurnale *Dirva-žinynas*. Dar po šimto metų, 2003-aisiais, jis išspausdintas ir Lietuvoje, *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštyje*, t. 23, p. 512–532. Kadangi *Metraščio* tiražas labai kuklus, *Bažnyčios žinių* vadovai, Palaimintojo Jurgio Matulaičio metams išibėgėjant, nusprendė jį paskelbti šiuose puslapiuose, laikydamiesi *Metraščio* redakcijos atliktų rašybos ir skyrybos patikslinimų.

Nemažai mūsų visuomenės gyvenimo realijų yra pakitusios, bet yra vilties, kad bent kai kurios „dinamito“ mintys ir šiandien nėra praradusios savo sprogdinamosios galios.

I

Savo traktatą Matulaitis padalijo į dvi dalis. Pirmojoje jis pagrindžia lietuvių kunigo pareigą rūpintis liaudies švietimu, antrojoje kalba apie pasipriešinimą rusinimui ir stačiatikinimui (pravoslavinimui). Straipsnio įžangą 1903 metų publikacijai parašė jau būdamas teologijos daktaras ir Kielcų kunigų seminarijos profe-

sorius. Joje sako: „Nuo to laiko [straipsnio parašymo] jau šešti metai slenka. [...] Šiandien jau gal kas kitas ir kitaip reikėtų rašyti. Vienok nutariau apskelbti svetui šiuos *Kelis žodžius mūsų kunigėliams* nieko nepermainant, teip, kaip juos savo popierose suradau.“

Skaitysime šį jaunos sielos ir dvasios dokumentą, kaip pats autorius sako, atmindami, kad tai mokytinio [studento] darbas. Tikriausiai stebėsime jauno autoriaus išvalgumu, gyvais vaizdais ir brandžiais apibendrinimais. Nors pats autorius mano, kad jau 1903 m. kai ką reikėtų kitaip rašyti, juo labiau po gero šimto metų turbūt nebus skaitytojui sunku išvelgti nesenstančias vedamąsias mintis, kurioms atitikmenų netrūksta ir mūsų dienomis.

Kūnu būdamas carinės Rusijos sostinėje, o dvasia – vargstančioje Tėvynėje, Matulaitis pirmiausia sielojasi dėl to, kad dauguma mokslus einančių lietuvių universitetuose užsikrečia priešišku Bažnyčiai ir tikėjimui ir tokią dvasią stropiai skleidžia liaudyje, o šios tradicinis pamaldumas nepajėgia jai atsispirti. Jaunesnieji kunigai, „kurie išdrįso stoti į tėvynainių eiles“, senesniesiems kunigams atrodo esą pavojingi litvomanai, ir taip susipina pavojai tikėjimui ir tautiškumui. Jaunas autorius geba gyvai pavaizduoti dalies kunigų nesuvokimą esamoje būklėje. „Teip, teip, svietiškieji mūsų inteligentai netinginiauja. Tuo tarpu, kada tūli mūsų, praminę juos litvomanais, o jų darbavimąsi litvomanija, iškeikę ir iššaukę juos iš sakyklų, manos visą darbą atlikę, kada tūli mūsų, juos nuo savęs atstūmę ir paniekinę ir užsigręžę nuo jų, tikis pergalę juosius ir snaudžia arba vos tekruta; jie taipgi užsigręžę sau nuo mūsų ir niekindami mus eina sau savo keliu, žengia, kad ir pamaži, betgi vis žengia pirmyn ir grūdas po grūdai sėja savo mokslą.“ Taigi Matulaitis įspėja snaudžiančiuosius, kad nesiguostų lietuvių liaudies pamaldumu, dvasiniu atsparumu. Slaptoji spauda ypač mėgstanti „kunigų piktus darbus išrodyti... kunigus suvaldyti, kad per daug neišdykautų... jie žino, kad prasčiokėlis neatskiria mokslo nuo mokytojo, tikėjimo nuo kunigo. Pasisekus jiems subjaurinti žmonių akyse kunigai, tikėjimas sugriauti jau nėra nė ką.“

Deja, ir šiandien apstu „prasčiokėlių“, net su aukštojo mokslo diplomais, neatskiriančių mokslo nuo mokytojo, tikėjimo nuo kunigo. Tokia pažiūra yra gaivi visokiais laikais, ir niekaip jos neperdirbsime. Verčiau visada jausti atsakomybę už savo poelgius ir žodžius. Tikrai negana šiandien „iš sakyklų iškeikti ir iššaukti“ visuomenės supasaulėjimą, moralinį liberalizmą. Šv. Tėvas Benediktas mato kitokią išeitį: „Sakyčiau, jog šiandien reikėtų šią *apsisprendžiamąją krikščionybę*

[paryškinta K. V. A.] tvirtinti, gaivinti ir plėsti, kad kuo daugiau žmonių vėl sąmoningai tikėjimu gyvenę ir jį išpažintų. Kita vertus, turime pripažinti, kad nesame tiesiog tapatūs kultūrai ir nacijai, kaip tokiai, bet vis dėlto turime jėgų įskiepyti ir suteikti joms vertybes, kurias jos priima, net jei dauguma nėra tikintys krikščionys“ (*Pasaulio šviesa*, 2011, p. 152). Pavyzdžiui, giname šeimos instituciją ir gyvybės vertę pirmiausia ne todėl, kad taip moko Bažnyčia, bet todėl, kad tai iš esmės yra vertinga.

Pakeliui aptaręs socialinio klausimo aktualumą, autorius pereina prie anuomet dar aktualesnio rūpesčio: koks yra religingumo ir tautiškumo ryšys. Matulaičiui nepaprastai rūpi išpinti šį mazgą. Jis iškelia tėvynės meilę į moralinės dorybės lygį ir kartu parodo, kad religiniam tautos ugdymui patarnaus tautine kalba skelbiamas tikėjimas, sveikų tautinių papročių puoselėjimas.

Pagrindų pagrindą kunigo visuomeninei, kultūrinei bei tautinei veiklai autorius atskleidžia kalbėdamas apie tautiškumo prasmę. Galima sakyti, išvardija politinės teologijos vedamąsias idėjas. „Tautos pasaulyje yra *de iure naturae* [iš prigimtinės teisės]. Bažnyčia gi niekad prieš žmogaus gymį [prigimtį] rankos nekelia, tik jį tobulina, pašvenčia, kelia aukštyn Dievop.“ Cituoja šv. Ambraziejų, šv. Tomą Akvinietį, žymų to meto Lenkijos vyskupą bei dvasinį rašytoją Juzefą Sebastianą Pelčarą. Visi šie autoritetai sutartinai teigia, kad tėvynės meilė yra pareiga ir krikščioniška dorybė. Kartu pažymi: „Mylėti tėvynę – nereiškia kitas tautas neapkęsti. Krikščionis, o juo labiau kunigas tur aukščiaus pakilti. Jis mylėdamas tėvynę atras vietą savo širdy ir kitoms tautoms, ir kitų tautų žmonėms.“

Ką daryti? „Jeigu toj naujoji dvasia bloga, jeigu svietiškujų inteligentų mokslas klaidus, priešingas Bažnyčios mokslui ir tikėjimui, tai mūs, kunigų, priedermė kovot prieš tą mokslą, gint nuo jo Bažnyčią ir žmones, juk tam esame. [...] Gali tik būti klausimas, kaip kovoti? kaip pergalėti? [...] Matėme, koku būdu inteligentai žmones labiausiai prie savęs pritraukia; pažiūrėkime, argi ir mes negalėtume tokių pat būdų griebdamiesi juos patraukti prie Dievo, prie Bažnyčios.“ Ir išvardija kelių kitų prislėgtų Europos tautų atbudimo, taip pat garsių šventų žmonių meilės savo tautai ir tėvynei pavyzdžius.

Natūraliai iškyla gimtosios kalbos reikšmė tikėjimą skleidžiant. Primena Tridento Susirinkimo nuostatą, kad Dievo žodis kiekvieną šventą dieną būtų išguldinėjamas prigimta kalba. „Ir kunigai į vietą, ką mokino žmones lenkiškai, kad būtų mokinę tikėjimo, ar ne ge-

riaus būtų: žmonės ir tikėjimą geriaus mokėtų, ir bene būtų kilę tiek barnių ir vaidų parapijose! [...] Taigi aišku, kad kunigas privalo skelbti Dievo žodį prigimta klausytojų kalba, o ne savo. Bažnyčia, kaip iš viso to pasirodo, yra globėja kiekvienos tautos ir savo išpažintojams po mirties ateisiančiame gyvenime žada ne lenkų, o tik dangaus karalystę.“

„Kas yra kraujas žmogaus kūne, tas yra kalba tautos gyvenime. Ištekink iš kūno kraują, o žmogus miršta. Atimk iš tautos kalbą, o tautos nebėra.“ [Galėtume nurodyti vieną išimtį: airiai priėmė pavergėjų anglų kalbą, bet išlaikė tautybę; ginklas buvo katalikų tikyba, kuria jie ryžtingai skyrėsi nuo britų ir škotų anglikonų.] „Tik noriu paraginti, kad mes stengtumės išmokti savo kalbą kuo geriausiai ir kuo gražiausiai.“ Kaip tarė, taip darė. Gyva, graži kalba trykšta iš Jurgio Matulaičio *Užrašų*, savo metui pavyzdinga lietuvių kalba jis rašė savo straipsnius spaudai, o Vilniuje įdėmiai bendravo su lietuvių rašomosios kalbos tėvu Jonu Jablonskiu. Biečia stebėtis, kaip Kielcuose, Varšuvoje, Peterburge ir Šveicarijos Fribūre mokslus ėjęs kunigas ir vyskupas turėjo tokį gyvą gimtosios kalbos jausmą ir jį puoselėjo.

Galime mėginti įsivaizduoti, kaip jautėsi to meto kunigėliai („kunigėliais“ buvo vadinami klierikai ir kunigai vikarai), paslapčiomis iš patikimo draugo gavę tokį manifestą. Galima palyginti su išpūdžiu, kurį sovietmečiu jautriam katalikui teikdavo naujas *Kronikos* numeris. Valstybinės valdžios persekiojami, daugelio vyresniųjų konfratų nesuprasti, savo tautiečių, pasauliečių inteligentų puolami, kunigėliai privalo deramai atsiliepti.

Sultingai aptaręs nevaisingus svaichiojimus ir primitivius piktumus, Matulaitis apibendrina: „Ne, čia tuščiais žodžiais, neapykanta, paniekinančiu rankos mostelėjimu, galva palingavęs nieko nepadarysi. Čia reikia stoti į darbą, reikia už akių užbėgti tiems klystantiems broliams, spausti juos prie širdies, reikia sugriebus už rankos vesti juos ir kelią jiems rodyti, ir neduoti jiems klaidžioti. Kad mes nors per pusę būtume tiek atsidaavę, tiek turėtume karščio kaip mūsų priešai; mes, dar teisybę turėdami su savim, lengvai pergalėtumėm juosius.“ Ir gėdija „vos tekrotančius konfratrus“, primindamas jiems vargšų studentų ir neturtingų inteligentų dosnumą – kaip jie paskutinius skatikus laisvamaniškajai spaudai atiduoda, ir „daugumą knygpalaikių, kurias mėto tarp žmonių tankiai suvis dovanai. O mes, kunigai?“ Na, sovietmečiu veiklieji kunigai ir pasauliečiai iš tiesų pasiaukojamai „krutėjo“. Surasdavo išteklių spausdinimo priemonėms ir dauginimui ir dar įspėdavo kunigus

statybininkus bei remontininkus: „Rūpinkitės ne tik bažnyčių sienomis, bet ir žmonių sielomis!“

Taigi, o mes dabar?! Ar ne įvairių laipsnių dvasininkijos abejingumas, gal net tiesiog šykštumas leido numirti *Katalikų pasauliui, Sandorai, Žemės druskai, Lux'ui, Žvaigždutei?* Velionis Gintaras Beresnevičius tvirtai įrodinėjo, kad buvo reikalinga ir *Sandora* inteligentams, ir *Žemės druska* visiems raštingiems žmonėms. Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimuose kas mėnesį matydavau jauną mažos parapijos kleboną, kuris savo jaunimėliui nupirkdavo bent po 10 egzempliorių *Lux'o*. Jei būtų 700, 600 ar 500 kunigų taip darę, tas žvalus žurnalas lig šiol klestėtų ir *Paneli* atsvarą sudarytų...

Dievui dėkui, „Katalikų pasaulio leidiniai“ ir kelios mažesnės leidyklos knygų ir knygelių išleidžia, bet kur jų galima nusipirkti? Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje, o kaip manytis visai Lietuvai? Daugiausia išleidžiama dvasingumo ieškančiai ar net dvasinių skanumynų ieškančiai publikai, o tikėjimo pradmenų, aktualios apologetikos leidiniai kur? Ar gebėsime paskleisti ir prakalbinti šaunuosius *YOUCAT*? Pati knyga ne visada prabyla, dar reikia ją gyvu įtikinamu žodžiu palydėti.

Geroje poroje puslapių jaunasis Jurgis su žavingu suvalkietišku sąmoju griaua madingus anuomet ir dabar pasiteisinimus, išsisukinėjimus nuo rašto darbo ir pan. veiklos. Gerai pamąščius, ne tiek galimybių mums stinga, kiek ryžto. Ko gero, prisibijome negana šauniai pasirodyti.

Turime šimtinę aukštus mokslus baigusią kunigų, o kiek jų dalyvauja visuomeninėje bei šviečiamojoje veikloje? Tokio *Delfio* ar pan. komentaruose kiekvieną dieną mirguliuote mirguliuoja Bažnyčios užsipuolimai, palaidumo reklamos. Ar negalėtume smagiai su jų autoriais pasipešti? Mums priešišką spaudą dabar ne vargšai studentai savo skatikais finansuoja, o stambios pelno įmonės, bet ir jų samdomi raštininkai galgi yra „klystantys broliai“? Darau pastabą sau pačiam: prieš atsikirsdamas kokiam *x*-ui ar *x*-ei sukalbėsiu už jį ar ją *Sveika, Marija*.

Beje, korespondencijų ir atsiliepimų apie kunigų godumą ne gražiausiais samprotavimais nenutildysime, tik faktais, faktais, faktais... Kaip prieš 115 metų, taip ir šiandien tikėjimo griovimas prasideda kunigų nuodėmių bei savanaudiškumo viešinimu.

Dėkui Dievui, ne visa ano meto lietuvių pasaulietiškoji inteligentija buvo priešinga tikėjimui ir Bažnyčiai. Jau *Dirvos-žinyno* redakcija galėjo pridėti guodžiančią

pastabą: „daugelį rasime rimtų vyrų tarp svietiškos inteligentijos, kurie nepitaria antikatalikiškai propagandai ir yra jai priešingi, neretai pagal savo išgalę stengiasi aną numalšinti“. Juo labiau šiandien turime daug rimtų vyrų ir moterų, pozityviai katalikiškai besidarbuojančių įvairiose mokslo ir visuomenės gyvenimo srityse. Belieka kunigijai broliškai su jais/jomis bendradarbiauti.

Kad Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai neliktų vien kalbomis, ar nereikėtų pasirūpinti sustiprinti *Caritas* būrelių veiklą, kur jie yra, megzti bent mažas saujeles tokio darbo, kur jo dar nėra? Ar nebūtų tinkamas metas mums, dvasininkams, atsisakyti kai kurių privilegijų ir bent pradėti patiems už save mokėti mokesčius „Sodrai“, nelaukiant, kad juos už mus sumokėtų mūsų parapijiečiai – darbininkai ir valdininkai, ne kartą sunkiau už mus pragyvenantys?

II

Antroji straipsnio dalis skirta kitam, anuomet dar įžulesniam už laisvamanybę priešui, „kursai iš viršaus nei meška ant mūsų Bažnytėlės gulte gula. [...] tai pravoslavija su rusifikacija“. Vaizdingai išrikiuoja: „popų gaujos, cerkvių daugiau kaip reikia, rusiški klostoriai, vyriškieji ir moteriškieji, tik dygsta nei šungrybiai po lietui... O rusiškoji kalba ar ne plinta kasdien labiau?“ Tiesiog gražu dabar skaityti tuos dygaus suvalkietiško sarkazmo kupinus puslapius, bet anuomet jie žvelgė į gyvenimišką grėsmę. Pabrėžtinai išgvildenama, kaip silpninama lietuviybė, kai „kunigai ir bajorai kalba lenkiškai, o mokyklose, sūduose, vaiske – kur tik žmogus ejęs, ten lietuviškai netinka. [...] „Et, – prasčiokėliai sako, – mūsų kalba turbūt už visas prasčiausia.“

„Su lietuvišku netoli nuveisi. Tiesa, netoli. Bet kur be lietuviško nueisime? Pažiūrėkime, į kur eina lietuviai Vilniaus rėdybos [gubernijos]. Štai į baltgudžius išvirto!.. O baltgudžiai? Jie į maskolius virsta.“

Audringas studento Jurgio stilius rodo, kad jis nebuvo švelnutis iš prigimties, bet santūrumo ir pagarbumo dorybes vėliau išsiugdė, ugdydamas jaunuosius marijonus. Fribūro marijonų naujokams griežtai draudė rusus „maskoliais“ vadinti, mokė pakantumo visų tautybių žmonėms ir įvairiopa tautų kultūrai. Tikriausiai ir „popų gaujos“ išnyko iš jo žodyno.

Esu vartęs XX a. pradžioje išleistą rusų kalba geroką knygą, kurioje dosniai išskaičiuojami pravoslavijos nuopelnai rusybei. O kiek katalikų bažnyčių, ypač Vilniuje ir Vilniaus vyskupijoje, buvo paversta cerkvėmis, kiek mūrinių „Muravjovo cerkvių“ ir cerkvelių prista-

tyta provincijoje. Netoli Vilniaus, Rudaminoje, mato me vieną iš jų. Beje, tiek apgriuvusią, kad negausūs likę tikintieji šalia pasistatė medinukę.

Turbūt bus neprošal prisiminti pravoslavybės ir rusybės ryšius sovietmečiu.

Netrukus po Spalio revoliucijos prasidėjęs visų religijų persekiojimas pirmiausia užgriebė masiškiausią ir labiausiai su carų režimu susietą pravoslaviją. Sugriauta tūkstančiai cerkvių, įkalinta dešimtys tūkstančių šventikų ir šimtai tūkstančių uolių tikinčiųjų. Šio žygio viršūnė – Išganytojo soboro Maskvoje išsprogdinimas, kad būtų palaisvinta vieta sovietybės išaukštinimo paminklui, kurio taip ir nepavyko pastatyti.

Vaizdas iš dalies pasikeitė Antrojo pasaulinio karo metu. Patriarchas Sergijus ir gyvi likusieji vyskupai šaukė tikinčiuosius pasiaukojamai ginti Tėvynę ir patys organizavo aukų karo reikalams rinkimą. Net buvo paleista Kovojančiųjų bedievių sąjunga (*Sojuz voinstvujuščich bezbožnikov*), suburta ir vadovaujama Jemeljano Jaroslavskio (Miniejaus Gubelmano), vieno iš Stalino kulto kūrėjų. Antireliginė propaganda nesiliovė, bet jos įkarštis apmažėjo. Vis dėlto skirtingai buvo traktuojama katalikybė ir pravoslavija. Turėjome Vilniuje vaizdingą palyginimą: 1948 m. ir vėliau buvo uždaryta pora dešimčių katalikų bažnyčių ir vienu vienintelė „Puškino senelio“ cerkvelė, taip kad liko lygiai po vienuolika jų ir mūsų „kulto pastatų“ – visiškai nederinant prie mūsų ir jų tikinčiųjų skaičiaus proporcijų.

Nepaisant dalinių lengvatų, pravoslavija taip pat buvo žeminama ateistinės propagandos, moksleivija, studentai ir valstybės tarnautojai neturėjo tos „visiems piliečiams užtikrintos religinio kulto ir antireliginės propagandos laisvės“, tai yra turėjo tik pastarąją tėsės dalį. Negana to, ne tik teisę, bet dauguma turėjo ir pareigą skleisti antireliginę propagandą. Todėl tarp katalikų ir stačiatikių dvasininkų kone visoje Lietuvoje mezgėsi tarpusavio supratimo ir užuojautos santykiai. Esu iš jų girdėjęs tokį atsiliepimą: „Už tvirtų Katalikų Bažnyčios pečių mums Lietuvoje ramu.“ Šiems laikams turime gerus duomenis ekumeniniam suartėjimui.

Klierikas Matulaitis sąmojingai ir apdairiai gina gimtosios lietuvių kalbos vartojimą ir puoselėjimą, prieštarauja tiek rusų, tiek lenkų kalbos dirbtiniam platinimui. Net vaizdžiai parodo, kad ir lenkų kalba nuo rusybės neapgins. Kas vieną kartą tėvų kalbą pames, tas ir toliau nebus atsparus. Matėme, kaip sovietmečiu Vilniaus krašte nulietuvėję gyventojai šen ir ten vietoj lenkiškos mokyklos pasirinkdavo rusišką.

Pravoslavijai ir rusybei „atmušti“ jaunas autorius kaip vaistą nurodo: palaikyti žmonėse savo ypatingus, t. y. lietuviškus, papročius. „Ne kartą tik dėl to vien žmogaus jokia būdu nepritrauktumei prie maskolių, kad jie degutu persmirdę; o merginos tik dėl to jokia būdu neperkaltėtumei tekėti už maskoliaus, kad jis su barzda ir raudonais marškiniais vilki. Taigi mes privalome, kur tik yra tas skirtumas tarp mūsų ir maskolių, jį užlaikyti; o kur nyksta ir dyla, jį prilaikyti ir atgaivinti.“

Lietuvių ir rusų liaudies kultūros skirtumas buvo tam tikras stabdys ir mišrioms santuokoms, ir rusėjimui praėjusio amžiaus antroje pusėje. „Vy – Jevropa“, – visuotinai pripažindavo besilankantys Lietuvoje maskvėnai, ir mes tuo didžiuodavomės. Vis dėlto „širdžiai neįsakysi“, – buvo gerokai mišrių santuokų, ne kartą sėkmingų ir laimingų, nes visur lemia žmogiškosios savybės, bet tai netapo masiniu ar grėsmingu reiškiniu. Įdomu, kad lenkakalbiai Vilnijos gyventojai savo sūnui ar dukteriai tinkama partnere ar partneriu greičiau laikė lietuvaitę ar lietuvį negu rusę ar rusą. Ne vien tikėjimo, bet ir bendrosios kultūros prasme.

Šiandien šeimas kuriant tautiniai motyvai mažiau sveria, daugiau reiškia emociniai ir ekonominiai svertai. Kad ir kaip mums norėtusi, jokių dirbtinių saugiklių nei emigracijai, nei mišrioms santuokoms nepastatysime. Vis dėlto tūlas kunigas gali turėti įtakos jaunimui, su kuriuo bendrauja, ir padėti jam atskleisti ir pamilti lietuviškosios kultūros vertingumą. Ir atvirksčiai, nepropaguoti amerikietiškos ar afrikietiškos muzikos, dažnai trankios, spiegiančios, nuožmumu alsuojančios. Pedagogai sako, kad lietuvių liaudies dainas dainuojantis jaunimas yra švelnesnis ir atsakingesnis už tą, kuris jų nevertina.

Savo ilgus ir margus išvedžiojimus studentas Jurgis baigia nurodydamas antprigimtinus veiklos bei kovos būdus ir ragindamas į vienybę su vyskupais. Primena sunkius Bažnyčios išbandymus ir didžius liaudies vargus, ir Bažnyčios ištvėrę, ir vyskupą Valančių, kuris *svietelį* „guodė, ramino ir apgynė. Ir dabartės tik laikykimės vyskupo, o jis mus teapgina“.

Neseniai pasibaigusios priespaudos laikais turėjome išganingą atvirksčinį poveikį. Ryžtingi susivieniję kunigai buvo šauni atrama valdžios spaudžiamiesiems vyskupijų vadovams. Šiandien mūsų vyskupams tai pat reikalingas kunigijos palaikymas ir visiems – geranoriškas vieni kitų supratimas.

Kardinolas Walter Kasper

Metas kalbėti apie Dievą

Pranešimas, perskaitytas 2008 m. gegužės mėn.
Oksfordo universiteto renginyje *John Henry Newman Lecture Series*

Kupinas dėkingumo ir jausdamasis pagerbtas atsiliepiu į kvietimą dalyvauti šiose *Newman Lecture Series*. Johno Henry Newmano asmenybė lydėjo visą mano teologinį gyvenimą nuo pat teologijos studijų pradžios praėjusio amžiaus šeštajame dešimtmetyje. Su jo mąstymu mane supažindino Heinrichas Friesas Tiubingene ir vėliau Gottliebas Söhngenas Miunchene. Užsiimdamas tyrinėjimais, susijusiais su daktarine disertacija, aptikau, kad Newmanas susijęs su Tiubingeno katalikiškąja teologijos mokykla, pirmiausia su Johannu Adamu Möhleriu, kuriam esu ypač skolingas. Möhleris ir Newmanas yra du svarbiausi pirmtakai, parengę kelią XX amžiaus katalikų teologijai, ekumenizmui ir Vatikano II Susirinkimui.

Newmano tradicijos supratimas bei mokymo plėtotė ir šiandien aktualūs stengiantis teisingai suprasti Bažnyčios istoriškumą, jos rėmimąsi Bažnyčios tėvų tradicija ir kartu atvirumą naujiems iššūkiams. Šia prasme Newmano „Pritarimo gramatika“, jo apmąstymai apie tikėjimo pagrindus, proto ir tikėjimo santykį, auklėjimą ir universiteto esmę tebėra esmingai svarbūs.

Šioje paskaitoje norėčiau aptarti patį pagrindinį teologijos klausimą ir galbūt vieną didžiausių teologijai šiandien iškilusių iššūkių – Dievo klausimą. Mat esu įsitikinęs, kad dabar pats metas kalbėti apie Dievą.

Dievo tema vėl aktuali

Filosofijos ir teologijos tradicijoje vienas iš Dievo buvimo įrodymų kildintas *ex consensu gentium*, „iš tautų sutarimo“. Argumento esmė ta, kad net nėra tokios laukinės ir pirmykštės tautos, kuri visiškai neturėtų kokio nors dievybės suvokimo.

Senovės pasaulyje toks sutarimas laikytas dieviškumo įteisinimo ženklu. Vyravo įsitikinimas, jog vieninga nuomonė remiasi ne tik sutarimu, bet ir prigimtiniu įstatymu (1). Platono tradicijoje iki pat šiuolaikinių laikų tikėta, kad Dievo idėja žmogui įgimta. Psalmininkas tam irgi pritaria: „Kvailys sau širdyje sako: *Dievo nėra!*“ (*Ps* 14, 1; 53, 2).

Ar taip dar yra šiandien? Mūsų amžiuje, priešingai, išmintingas arba tokiu save laikantis yra būtent tas, kuris

sako, kad Dievo nėra, arba tiki, jog ankstesnių amžių Dievo idėjos gali atsisakyti kaip iliuzijos. Tad Dievo buvimo įrodymas remiantis tautų vieninga nuomone bent mums, europiečiams, atrodo atgyvenusi idėja. Apklaustos patvirtina, kad mes, europiečiai, pagarbos religijai atžvilgiu pasaulyje esame nusmukę į paskutinę vietą, o kitos kultūros stebisi, kad išsižadėjome *consensus gentium* ir – žvelgiant iš kultūros visuotinės istorijos perspektyvos – apsisprendėme žengti savitu keliu.

Be abejo, net Europos mokslininkų bendruomenėje galima rasti nemažai gerbiamų mokslininkų, kuriems Dievas yra ne mirusi, bet gyva tikrovė, lemianti jų gyvenimą ir mąstymą. Bet daugeliui jų Dievas nieko nereiškia. Jie gyvena *etsi Deus non daretur* („tarsi Dievo nebūtų“). Senovės pasaulyje ir apskritai religijose Dievas ar tai, kas dieviška, žymi aktualią ir tikrą tikrovę, o pasaulį, priešingai, linkstama laikyti vien regimybe ar šešėline tikrove. O daugeliui mūsų amžininkų yra kaip tik priešingai. Tikroji tikrovė yra regima, apčiuopiama tikrovė, kurią galima suvokti ir pagauti juslėmis, apskaičiuojama ir numatoma tikrovė, kuria galima manipuliuoti, o Dievo tikrovė įtarinėjama esant vien empirinio pasaulio atspindžiu, konstruktui, ideologijai, projekcija ar iliuzija.

Ir praktinis, ir teorinis ateizmas ilgą laiką laikyti mūsų amžiaus leitmotyvu (2). XIX amžiaus pabaigoje Nietzsche paskelbė, kad Dievas miręs, ir tą mirtį aukštino kaip didžią žmonijos emancipaciją. XX amžiuje ši žinia virto to amžiaus išskirtiniu ženklu ir analizės objektu. Sekdamas Hölderlinu, Martinas Heideggeris kalbėjo apie Dievo stygių, o Martinas Buberis – apie Dievo užtemimą mūsų laikais. Įkalinti gestapo ir laukdami mirties bausmės, du didūs pasipriešinimo liudytojai krikščionys, liuteronų teologas Dietrichas Bonhoefferis ir jėzuitas Alfredas Delpas, numatė amžių be Dievo ir religijos, kai senasis religinis žodynas neteks galios ir taps nesuprantamas. Vatikano II Susirinkimas irgi laikė ateizmą vienu iš rimčiausių mūsų meto reiškinių (*Gaudium et spes*, 19). Aštuntajame ir devintajame dešimtmečiuose įsitvirtino sekuliarizacijos tezė, teigianti, kad nesustabdomi modernizacijos procesai neišvengiamai savaime lems vis didesnę sekuliarizaciją. Tikėjimas į Dievą atrodo pralaimėtas reikalas.

Šiandien ateizmas jokių būdu nemiręs. Jis vėl išniro, tik šįsyk labiau prisidengęs ne filosofija, bet mokslu ir degdamas troškimu misionieriauti. Tokios knygos kaip Richardo Dawkinso „Dievo iliuzija“ (*God Delusion*) atsiduria paklausiausių knygų sąrašuose (3). Galime, žinome, klausti, ar pats toks ateizmas nėra pralaimėtas reikalas. Vargu, ar jis šiuolaikinės minties viršūnė. Mat toks ateizmas nerangiai ir iškreiptai kartoja XIX a. pozicijas, kurios seniai nurašytos kaip atgyvena. Jo garsiausias kritikas A. E. McGrathas, pats irgi mokslininkas,

išsamiai parodė, jog tai iš esmės ateistinis fundamenta-
lizmas. McGrathas kalba apie ateizmo iliuziją.

Sekuliarizacijos tezės, išgyvenusios pakilimą aštuntajame ir devintajame dešimtmečiuose, rimtose publikacijose jau iš esmės atsisakyta. Vėl suvokta, jog visuotinės kultūros istorijos požiūriu pastarųjų trijų šimtmečių sekuliarizacijos procesas yra būdingas tik Europai. Ne tik Azijoje ir Afrikoje, bet ir tokioje iš pagrindų šiuolaikinėje bei išsivysčiusioje šalyje kaip Jungtinės Valstijos Vakarų Europos sekuliarizacija stebima su tam tikru nerimu (4). Kita vertus, kaip globalinės migracijos padarinys Dievo klausimas net ir čia sugrįžo į viešąją sąmonę. Atidžiai stebimos ir gyvai aptarinėjamos – tiesa, kartais nuogaustaujant ir dažnai net jaučiant baimę – kitos religijos, pirmiausia islamas.

Vakarų Europoje šie procesai suausti su savikritika, praktikuojama „Apšvietos dialektikos“ (T. W. Adorno), atvedusios ir prie sekuliarizacijos dialektikos, pavidalu (5). Pripažįstamas vidinis šiuolaikinės pažangos dviprasmiškumas; tapo akivaizdu, kad ji negali nekainuoti, kad už kiekvieną laimėjimą tenka sumokėti netektimi. Tai ypač aiškiai parodo ekologinės problemos – kaina, mokama už technologinę pažangą. Dėl vienpusio racionalizmo nyksta žmonijos emocinis ir estetinis matmuo, racionalizmas negali patenkinti egzistencinio prasmės troškimo. Lygiai taip pat abejotina, ar kaip žmogiškąją pažangą galima apibrėžti raidą nuo laidynės iki atominės bombos.

Kadangi XIX a. ir XX a. pradžios pažadai išgelbėti pasaulį – Vakarų pažangos ideologija ir marksistinė beklasės visuomenės utopija – pasirodė apgaulingi, vadinamaisiais „metanaratyvais“ nebesapatikima, nei idealistiniais, nei materialistiniais visa aprėpiančiais tikrovės aiškinimais (J. F. Lyotard'as). Vietoj jų aptinkame „silpnąją mintį“ (G. Vattimo), būdingą postmodernizmui (6), kuris didžiųjų žmonijos klausimų, įskaitant Dievo, akivaizdoje pripažįsta pralaimėjimą ir jų atžvilgiu pasiskelbia esąs nekompetentingas ar abejingas. Egzistuoja nebe tiesa, bet tiesos. Tad karingojo ateizmo saviklioja virto rezignaciniu defetizmu, skepticizmu, agnosticizmu, dažnai net nihilizmu. Tai taip pat reiškia atsisveikinimą su didžiais Apšvietos idealais, visuotinai galiojančiomis tiesomis ir žmogaus teisėmis. Taip atkakome į postmodernizmą ar vėlyvąjį modernizmą, laikantį kiekvieną užuominą apie vieną visuotinę tiesą arogantišku eurocentrizmu ir kaip naują paradigmą išpažįstantį tiesų ir religijų pliuralizmą.

Kita vertus, metanaratyvų žlugimas paliko vidinę dvasinę tuštumą. Labai nedaug žmonių nori gyventi grynai racionaliam, technologinio funkcionalumo pasaulyje. Todėl vėl imta ieškoti emocinio ir estetinio matmens,

net vėl susidomėta mitu. Sparti kaita praktiškai visose gyvenimo srityse dar kartą privertė išsikelti klausimą, kas yra išliekama, kuo galime remtis.

Tad pirmąkart religiniai prasmės ir saugumo klausimai daugeliui vėl tapo svarbūs. Religinių ir dvasinių klausimų ir ieškojimų gausėja. Kaip ieškotojus ir „piligrimus“ galima apibūdinti daugybę žmonių, daugiau negu manome. Dievas vėl pasidarė socialiai priimtinas. Religija ir religijos didžia dalimi nenunyko, kaip pranašavo Apšvieta, bet tiesiog pasirodė esančios antropologinėmis konstantomis. Šia teologine ir pastoracine proga turime pasinaudoti patraukliai siūlydami teologiją ir skelbimą.

Ši nauja situacija, žinoma, dviprasmiška. Ji suteikė teologijai ir Bažnyčioms atokvėpio, bet jokiū būdu nereiškia, kad įveikėme pavojaus ruožą. Įprastinis tylusis ateizmas ir išankstinis nusistatymas, kad tik pasaulietinė mąstysena gali būti šiuolaikiška, o religija nebemadinga ir atgyvenusi, kaip ir anksčiau sunkiai įveikiami. Matome, kad grįžta ne tik religija, bet ir ateizmas bei ateistinė propaganda. Todėl abejotina, ar galima kalbėti apie postsekuliaristinę situaciją (7), religijos sugrįžimą ar net galingą tendenciją religijos link (8).

Kad ir kaip būtų, vadinamasis religijos sugrįžimas taip paprastai neveda atgal prie krikščioniškojo tikėjimo į Dievą ir nepripildo tuščių bažnyčios suolų, bet dažnai kreipia į individualistinę neregimą religiją, aptinkančią dieviškumo pėdsakų kasdieniame gyvenime (9). Dauge-
liu atvejų tai kosmoteizmas, atrandantis Dievą gamtoje ir kosmose. Kai kada tai, kas vadinama religijos sugrįžimu, yra religiškumas be Dievo, ateistinė religija (J. B. Metz), gali vesti į miglotą, neaiškų, laisvai sklandantį religiškumą, sinkretistinį „pasidaryk pats“ religiškumą, narciziškai ieškantį to, kas dieviška, ne virš savęs, bet savyje. Galiausiai po religijos sugrįžimo vėliava randame ir reiškinį, kurį daugelis pagrįstai neramiai ir baimingai stebi, – fundamentalistinę religiją, pritariančią smurtui ir religiją paverčiančią jos demoniška priešingybe.

Taigi teisinga klausti: ar tikrai visada ir kiekvienu atveju grįžta Dievas, ar šie pavyzdžiai nerodo, kad iš tikrųjų susiduriame su senų ir naujų dievų sugrįžimu? Maxas Weberis yra pareiškęs: „Iš kapų kyla seni dievai, bet dabar atkerėti ir įgiję beasmenių jėgų pavidalus. Jie trokšta užvaldyti mūsų gyvenimus ir vėl pradeda savo amžiną tarpusavio kovą“ (10).

Šiomis sąlygomis teologija turi galimybę. Bet teologijai iškilęs ir visiškai naujas iššūkis. Neleistina tiesiog nekritiškai įsitraukti į vadinamąją religinę madą. Teologija suvoktina kaip racionalus kalbėjimas apie Dievą. Ji pašaukta iš naujo įsipareigoti savo pirmučiausiam

vidiniam reikalui. Juk teologija reiškia ne ką kita, kaip *logos* apie *theos*. Augustinas apibrėžia ją kaip *de divinitate ratio sive sermo* (*De civ. Dei* VIII, I). Tomas Akvinielis kalba dar aiškiau: pasak jo, teologijai pirmiausia rūpi Dievas, bet kartu ir sukurtoji tikrovė tiek, kiek „ji susijusi su Dievu kaip jos pradžia ir pabaiga“ (*S. th.* I q., a. 3 ad 1; cf a. t).

Jėzaus Kristaus Dievas

Apie Dievą galime kalbėti įvairiais būdais. Istorijos raidoje vargiai koks nors kitas žodis buvo taip netikusiai vartotas, terštas, voliotas po purvą ir vargu, ar dėl kokie nors kito žodžio sulaužyta tiek iečių (11). Bažnyčios pamaldume Dievą dažnai mėginta prijaukinti ir padaryti nepavojingą; Mozei degančiame krūme pasirodęs gyvasis Dievas (*Iš* 3, 6. 14) sunkiai atpažįstamas pamaldžiai kalbėsenai būdingo „gerojo Dievo“ paveiksle. Todėl nepakanka byloti apie miglotas dieviškumo patirtis, būtina kalbėti apie Biblijos liudijamą Dievą, tiksliau, apie „Jėzaus Kristaus Dievą“, t. y. apie Dievą, Jėzuje Kristuje apsireiškusį kaip geranorišką Dievą, kaip žmonijos draugą.

Biblijos Dievas nėra *deus otiosus*, neveiklus Dievas, abejingai ir nepajudinamai sėdintis soste virš pasaulio, leidžiantis šiam rutuliotis pagal savo nekintamus dėsnius ir nė kiek nesirūpinantis žmonėmis bei jų likimais. Jis nėra intuityvi dievystės nuovoka, visada liekanti miglota ir neapibrėžta, nėra blanki dievystės kaip galutinio, bet galiausiai nesuprantamo horizonto visuose daiktuose ar už jų idėja, nėra iracionalybės likutis neišvengiamai kontingentinėje egzistencijoje.

Biblijos Dievas yra gyvasis Dievas (*Ist* 5, 26; *Joz* 3, 10; *Jer* 10, 10; *Dan* 6, 26; *Mt* 16, 16), Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas, gyvųjų, o ne mirusiųjų Dievas (*Iš* 3, 6; *Mk* 12, 26 ir t.; *Apd* 3, 13; 7, 32). Jis pasirodo audroje ir liepsnoje, bet dar dažniau vėjo šnabždesyje ir širdies tyloje (*1 Kar* 19, 12 ir t.). Jėzuje Kristuje įžengė į mūsų istoriją, tapdamas trapiu žmogaus kūnu (*Jn* 1, 14), panašiu į mus viskuo, išskyrus nuodėmę; jis gali mus atjausti (*Žyd* 4, 15) ir net patirti Dievo apleistumą (*Mk* 15, 34). Kaip geranoriškas ir gailestingas Dievas, jis spindėjo Kristaus, apreiškusio Dievą kaip savo ir mūsų Tėvą, veide (12). Jis yra Dievas, kuris rūpinasi kiekvienu plauku ant mūsų galvų (*Mt* 10, 30), kuris eina ieškoti pražuvusios avies ir užsimeta ją ant savo pečių (*Mt* 18, 12–14). Jis yra Dievas, kuris eina ant kryžiaus, taip steigdamas naują pradžią ir dovanojdamas naują gyvenimą. Būtent apie šį Jėzaus Kristaus Dievą turi kalbėti krikščionių teologai.

Bet tokiai istorinei premisai iškart metama rimta priešvara. Klausimas štai toks: ar, sutelkdami dėmesį į judaistinę krikščioniškąją tradiciją, nenutremiame savęs

į judaistinę krikščioniškąją getą, kur nebepajėgiami suvokti daugybės įvairių kalbėjimo apie Dievą būdų, nes užsibarikaduojame arogantiška išskirtine pretenzija į absoliutumą ir rizikuojame kitų atžvilgiu elgtis fanatiškai, jei ne smurtiškai? Smurtinis absoliutizmas, ypač globalizacijos amžiuje, kai religijos egzistuoja taip arti viena kitos, būtų itin pavojingas dalykas. Šiandien imta įtarinėti, kad monoteistinės religijos smurtinės, toks kaltinimas metamas ir krikščionybei. Tema „Dievas ir smurtas“ ar „religija ir smurtas“ nuo 2001 m. rugsėjo 11-osios tapo ypač madinga (13). Nuolat daromos užuominos į „civilizacijų konfliktą“ (S. Huntingtonas), kuris sykiu būtų religijų konfliktas. Hanso Kūngo ištarą, kad be taikos tarp religijų neįmanoma jokia visuotinė taika, šiomis aplinkybėmis teisinga ir įžvalgi (14).

Vieną išėitį siūlo religijos pliuralistinės teologijos šalininkai (J. Hickas, P. Knitteris, P. Schmitt-Leukelas ir kiti). Jie teigia, jog yra daug būdų artintis prie to, kas dieviška, ir visi jie iš principo vienodai lygūs ir turi atsisakyti pretenzijos būti absoliutūs, nes iš pirmo žvilgsnio atrodo gana įtikima, kad tai, kas dieviška, pranoksta kognityvinių supratimą (15). Bet nevalia, žinoma, išleisti iš akių, kad šitaip išvengti konflikto galima tik monoteistinių religijų savižudybės kaina. Vieno ir vienintelio Dievo išpažinimas yra esminė ir Senojo, ir Naujojo Testamento dalis (*Ist* 6, 4 ir t.; *Mk* 12, 29), o pirmasis įsakymas mylėti šį vienatinį Dievą visa širdimi ir visomis jėgomis (*Mk* 12, 30) nesuderinamas su jokių politeizmu ar teoriniu religiniu pliuralizmu. Tad neatšaukiama pretenzija į absoliutumą ir visuotinį galiojamumą yra esminis judaistinio krikščioniškojo ir islamiškojo monoteizmo bruožas. Jos atsisakymas dialogui nepasitarnautų, bet, priešingai, atimtų iš jo visą turinį; prieš pradėdant dialogą, monoteistinis dialogo partneris būtų pašalintas.

Biblinis Dievo liudijimas kreipia mus kitu taku. Jau pirmame Biblijos puslapyje randame absoliutų požiūrį, visais atžvilgiais ne partikuliaristinį, bet visuotinį. Ten Izraelio Dievas pateikiamas kaip dangaus ir žemės kūrėjas. Pasak pasakojimo apie sukūrimą, jis sukūrė žmogų, t. y. visus žmones nepaisant jų etninės, kultūrinės ar nacionalinės priklausomybės, pagal savo paveikslą ir panašumą (*Pr* 1, 27). Tad visoje tikrovėje galima atrasti jo pėdsakų (*Pat* 8, 22–31; *Sir* 24, 3–12). Bažnyčios tėvai vėliau tvirtino, kad visų tautų religijose yra vieno *Logos* sėklų ir nuotrupų (Justinas, 1 *Apol* 46; 2 *Apol* 7; 10; 13). Jėzuje Kristuje tas *Logos*, kuriame visa sukurta, tapo žmogumi (*Jn* 1, 3 ir t.; *Kol* 1, 15). Tad jis yra pasaulio šviesa (*Jn* 1, 4 ir t.; 8, 12). Jis yra tikrovės paaiškinimo raktas; remiantis juo galima suprasti ir paaiškinti visą tikrovę (*Gaudium et spes*, 22). Kalbant abstrakčiai: Jėzus Kristus yra *concretum universale* (visuotinė konkretybė) ir, kaip toks, istorinis teologijos *a priori*.

Iš to išplaukia užduotis Biblijoje paliudyto ir Jėzuje Kristuje galutinai apreikšto Dievo sampratą išskleisti visuotiniame horizonte. Tai reiškia ne ką kita, kaip racionaliai perteikti biblinę Dievo sampratą. Bažnyčios tėvai tai padarė Dievo Jahvės vardą, Mozei apreikštą degančiame krūme (Iš 3, 14), sutapatindami su helenistinės filosofijos Dievo samprata. Jiems, priešingai negu Pascaliui, tikėjimo Dievas, Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas, ir filosofų Dievas galiausiai yra vienas ir tas pats. Senojo Testamento graikiškajame vertime (Septuagintoje) Dievo vardas buvo tiltas jo identifikacijos link. Anot hebrajiškojo supratimo, Jahvė reiškia: „Aš esu tas, kuris esu čia“, t. y. kuris yra su jumis ir tarp jūsų; Septuagintoje išversta: „Aš esu tas, kuris yra.“ Tokiu vertimu buvo žengtas žingsnis, pagrindęs visą būsimą teologijos kryptį. J. Ratzingeris visą šį taką atsekė savo inauguracinėje paskaitoje „Tikėjimo Dievas ir filosofų Dievas“ Bonos universitete. Garsiojoje Regensburgo paskaitoje (2006 m.) jis dar kartą grįžo prie tos temos atkreipdamas dėmesį į nuolatinę teologijos užduotį, vėl visiškai naujaip būtina šiandien, – į tikėjimo ir proto sutaikymą (16).

Tad teologija nėra retoriškai gyvas ar charizmiškai ekstatinis kalbėjimas apie Dievą ir tikrai ne *theolalia*, vapėjimas apie Dievą. Tai teo-logija, t. y. loginis racionalus kalbėjimas (*logos*) apie Dievą (*theos*). Tikėjimas yra intelektualinis garbinimas (*logike latreia; rationale obsequium*) (Rom 12, 1), įtikimai atsakantis (*apologia*) apie mumyse gyvenančią viltį (1 Pt 3, 15). Todėl teologija, remdamasi daugiausia Augustinu (*Sermo* 43, 7, 9) ir, kalbant apie scholastus, Anzelmu Kenterberiečiu (*Proslogion, Prooemium*), laiko save *fides quaerens intellectum*, supratimo ieškančiu tikėjimu.

Išlaisvinanti žinia apie Dievą

Savo atsisveikinimo paskaitoje „Pritarti mąstymui“ 1989 m. Tiubingene pabrėžiau, jog teologijai būtina metafizika, t. y. mąstymas, kuriam rūpi būties visuma (17). Gilinausi į šį klausimą ne senovės pasaulio būties filosofijos, bet šiuolaikinės laisvės filosofijos horizonte, mėgindamas nusakyti Dievo esmę ne kaip absoliučią būtį, bet kaip viską lemiančią absoliučią laisvę (18).

Tokiu Dievo esmės apibrėžimu nepalyginamai labiau priartėjame prie Dievo vardo apreikšimo degančiame krūme pirminės reikšmės. Ta esmė neišplaukia iš filosofų Dievo tapatinimo su tikėjimo Dievu, bet reikalauja tikslesnio apibrėžimo, labiau akcentuojančio Biblijos apreikšimą ir teikiančio jam pirmenybę filosofinės Dievo sampratos atžvilgiu (19). Tokiu apibrėžimu rimtai atsižvelgiama į tai, kad Biblijos Dievas, priešingai negu filosofų Dievas, yra gyvas, kalbantis ir save dovanojantis Dievas, kurio galima šauktis ir į kurį galima kreiptis.

Tai verčia klausti: kaip tokią Dievo sampratą įkelti į mąstymą? Tai buvo jaudinanti Schellingo vėlyvosios filosofijos tema (20), kurią panašia forma taip pat aptikau vieno iš didžiųjų XX a. pranašišku mąstytojų Antonio Rosmini (21) palikime.

Schellingas nekart mėgino mąstyti absoliutą. Savo vėlyvojoje kūryboje jam kilo mintis, kad tada neišvengiamai turėsiąs mąstyti kažką, ko neįmanoma mąstyti (22). Tai suartina jį su negatyviaja teologija, prasidedančia su sokratiškąja ištara: „Žinau, kad nežinau“ (Platonas. *Apol.* 23b), taip pat būdinga Anzelmui Kenterberiečiui, kuris teigė, jog protu suprantame, kad negalime suprasti absoliuto (*Monologion* 64). Šiai gretai priskirtina ir Mikalojaus Kuziečio *docta ignorantia*. Tokia išvalga Schellingui kėlė neveltį, kuria nuvokiamas, viena vertus, Kierkegaard'as ir, kita vertus, Nietzsche, išplėtojęs idealizmą iki jo logiškos pabaigos – nihilizmo (23).

Schellingui nepatiko griežtas nihilizmas, tačiau senyvame amžiuje jam neužteko jėgų naujai sintezei sukurti. Kierkegaard'as, klausęs jo paskaitų Berlyne, dienoraštyje pasižymėjo, jog esąs per senas klausytis paskaitų, bet ir Schellingas per senas jas skaityti. Vis dėlto Schellingo vėlyvojoje filosofijoje spindi viena geniali mintis. Jis nebesistengia išvokinti absoliutą pradėdamas nuo apačios, bet tikisi mąstyti ir suprasti tikrovę tarsi iš viršaus, remdamasis logiškai būtinu, bet mąstyti neįmanomu absoliutu. Jis troško parodyti, kad Dievo idėja geba atskleisti bei apšviesti tikrovę, ir Dievo tiesą įrodyti per Dievo reiškimąsi tikrovėje ir per tikrovę – toks mėginimas atitinka biblinę tiesos kaip besireiškančios ištikimo Dievo tiesos sampratą (24).

Kaip teologas kiekvienas privalo rimtai suabejoti būdu, kuriuo Schellingas įgyvendino savo projektą, klausdamas, pavyzdžiui, ar jis neperžengė teologiją ir filosofiją skiriančios linijos. Bet net kritiškai žvelgdamas jo vėlyvojoje filosofijoje ižiūrių įstabų bandymą tikrovę aiškinti pradėdant nuo Dievo apreikšimo bei juo remiantis ir šitaip tikėjimą į Dievą įkelti į supratimą, to tikėjimo racionalistiškai nesugriaunant. Čia debatai dėl Dievo virsta debatais dėl tikrovės arba, tiksliau, debatais, kas geriau padeda suprasti tikrovę – tikėjimas ar netikėjimas. *Cum grano salis* – užduotis tada yra įrodyti, kad žinia apie Dievą leidžia žmogui ir pasauliui iš tiesų suprasti, kas jie tokie yra iš tikrųjų.

Mąstyti Dievą kaip absoliučią laisvę reiškia suprasti jį kaip išlaisvinantį Dievą, o pasaulį – kaip laisvės erdvę. Po religinių karų traumas teologija išsigrynino per savikritiką ir konstruktyviai galynėdamasi su šiuolaikine Apšvieta. Šiandien visos krikščionių Bažnyčios

išpažįsta religijos laisvę, atmeta smurtą, praktikuoja pakantą ir gerbia kitas religijas. Išlaikydamos savo tapatybę, jos siekia ne konflikto, bet dialogo (*Nostra aetate; Dignitatis humanae*). Jos pripažįsta Bažnyčios ir valstybės perskyrą (*Gaudium et spes*, 36, 37) ir teisėtą visų pasaulietinės kultūros sričių (mokslo, ekonomikos, politikos, kultūros ir t. t.) autonomiją.

Todėl krikščionių Bažnyčioms nesunku suderinti sukūrimą ir evoliuciją. O laikyti tikėjimą sukūrimu ir evoliucijos teoriją nesutaikomomis alternatyvomis ir evoliucijos teorijai priešpriešinti kreacionizmą – paraidinį Biblijos pasakojimo apie sukūrimą supratimą – visų Bažnyčių teologai šiandien palieka fundamentalistiniams krikščionims ir minėtiems fundamentalistiniams ateistiniams sąjūdžiams. Rimta teologija moka skirti įsitikinimą, kad Dievas sukūrė pasaulį, nuo mokslinio klausimo, kaip atsirado ir rutuliojosi pasaulis.

Būtų klaidinga teologijos ir Bažnyčių savivokos procese išvelgti silpnumo apraišką ar net laikyti tai pigiu kompromisu. Priešingai, Biblijos Dievas yra visa sąlygojanti laisvė, dialogo Dievas, absoliučiai laisvai besikreipiantis į žmoniją ir kviečiantis ją pačią į bendrystę. Tai atveria galimybę suvokti pasaulį kaip laisvės erdvę, pripažinti laisvę, suteikti ją kitiems ir įsipareigoti laisve paremtai socialinei tvarkai.

Todėl religijos ir politikos perskyra nereiškia religijos apribojimo privačia sritimi, ko taip trokšta laicizmas. Nauja politinė teologija pagrįstai primena kalbėjimo apie Dievą viešąją svarbą (25). Ji neketina būti politikuojanti teologija ar iš žinios apie Dievą išrutulioti politinės programos, bet trokšta įkelti politiką į daug platesnį laisvės, t. y. žmogaus teisių, teisės į laisvę, teisingumo ir solidarumo, horizontą ir priešintis vienpusiškai politikos orientacijai, sąlygojamai vien ekonomikos ir asmeninio intereso. Kalbant apie Dievą lygiai taip pat priešinamasi natūralistiniams, deterministiniams, grynai ekonominiams žmogaus supratimui (26). Suvokiant žmogų kaip Dievo paveikslą ir panašumą – Dievo, kuris savo Apreiškime apsiereiškia kaip slėpinys, – drauge sergėjamas ir pačios žmonijos slėpinys, jos „nedisponuojamumas“ (*Pr* 1, 27). Kita vertus, besąlygiškai susisaistydamas vien su Dievu, žmogus tampa laisvas visos kitos tikrovės atžvilgiu. Vadovaudamasis tokia perspektyva, Jūrgenas Habermas nesenoje publikacijoje pripažino, kad teologijai būdingo kalbos ir aiškinimo potencialo viešojoje diskusijoje nevalia atsisakyti (27). Statydamas naująjį humanizmą ir gyvybės bei meilės civilizaciją (28), kalbėjimas apie Dievą gali būti „žemės druska“ (*Mt* 5, 13), „šviesa ir galia“ (*Gaudium et spes*, 42).

Trivienis Dievas – atjaučiantis Dievas

Įsipareigodami vykdyti žmogaus teises, teisingumą, solidarumą ir išlaikyti kūrinių, krikščionys gali ir turi bendradarbiauti su kitų religijų atstovais ir visais geros valios žmonėmis. Jie taip pat privalo liudyti kitiems Jėzaus Kristaus Dievą, t. y. trejybinių Dievą, kuris yra meilė. Tai mus atgręžia į dar vieną kurį laiką užmirštą kalbėjimo apie Dievą aspektą. Po laikotarpio, kuris priminė miegančiosios gražuolės miegą, istorinio tyrinėjimo ir sisteminės analizės srityje vėl tapo aktualus mokymas apie Trejybę (29).

Akivaizdu, kad mokymas apie Trejybę nėra skaičiaus problema ar savotiška aukštoji matematika, mėginanti parodyti, kaip viena ir ta pati tikrovė gali vienu metu būti vienas ir trys. Trejybę galima suprasti tik remiantis meilės prigimtimi (30). Mylėti reiškia trokšti būti viena su kitu neištirpstant kitame. Meilė nesugeria kito, tai reiškia būti viena išlaikant savo ir kito tapatybę bei surandant didžiausią pasitenkinimą. Meilė reiškia būti viena pripažįstant kito kitoniškumą. Tačiau ji neapsiriboja glaudžia dvejybe, bet savo ribas peržengdama juda link bendros trečiosios esybės, kurioje save regimai pristato ir visapusiškai įgyvendina. Šia prasme mokymas yra Trejybę yra tikslus ištaros: „Dievas yra meilė“ (*1 Jn* 4, 8. 16) išskleidimas. Dievas nėra vienišas Dievas, jis pats savaime yra bendrystė (*koinonia, communio*) ir tik todėl gali mus įtraukti į savo bendrystę.

Aptardamas šį aspektą, pasitenkinsiu tik parodydamas, kad mokymas apie Trejybę leidžia naujaip artintis prie mokymo apie Dievą sunkiausio egzistencinio klausimo – teodicijos problemos (31). Turiu galvoje klausimą: kodėl tiek daug kenčia nekaltieji? Kaip visagalis ir mylintis Dievas gali leisti tai kančiai egzistuoti? Kodėl jis neįsikiša? Jei jis mylintis, bet ne visagalis, tai jis ne Dievas; jei visagalis, bet ne mylintis, tai jis piktas demonas.

Akivaizdu, kad mokymas apie Trejybę į šiuos klausimus atsakyti nepajėgia, bet gali apšviesti naktį ir padėti pakelti kančios ir mirties tamsą. Gali parodyti, kad meilė – kas visada žinota didžiojoje literatūroje – reiškia atsižadėjimą, kad, tiesą sakant, meilė ir mirtis viena nuo kitos neatskiriamos. Tas pat galioja ir trejybinei meilei. Dieviškieji Asmenys, kaip ir visa Dieve, yra begaliniai; todėl jie turi padaryti vietos vienas kitam, atsisakyti savęs, kad padarytų erdvės kitam asmeniui. Šis kenotinis, atsisakomasis egzistencijos būdas leidžia Dievui ant kryžiaus susitapatinti su tuo, kuris jam pats svetimiausias, su mirties nusipelnusiu nusidėjėliu ir įžengti į savo priešingybę, mirties naktį. Dievas gali prisiimti šią mirtį ne jos nugalėtas, bet pats ją nugalėdamas ir įsteigdamas naują gyvenimą. Tad kryžius yra

daugiausia, ką Dievas gali padaryti mylėdamas atsiskomąja meile, yra *id quo maius cogitari nequit* (32).

Taigi mokymas apie Trejybę tiesiogiai neatsako į klausimą, kodėl kenčia nekaltasis. Ir kaip galėtų?! Bet geba būti šviesa tamsoje, padedanti nenusivilti Dievu ištikus vargams ir bėdoms žinant, kad didžiausioje mūsų bejėgystėje greta mūsų stovi nukryžiuotas Dievas, ir per tai, nepaisant visų nevilties šauksmų *de profundis*, įstengti viską pakelti tikint. Mokymas apie Trejybę yra monoteizmo forma, leidžianti egzistenciškai išlikti pačios didžiausios kančios pasaulyje akivaizdoje.

Bet ar gali Dievas kentėti? Ar jis gali kentėti kartu su mumis? Tradicinės teologijos vyraujanti srovė visada tą neigė. Kančia laikyta trūkumu, o tai šalino galimybę, kad Dievas gali kentėti. Šiuo atžvilgiu didžiojoje šiuolaikinės teologijos dalyje įvyko slinktis (33). Akivaizdu, jei Dievas kenčia, jis kenčia ne žmogišku, bet dievišku būdu. Mat Dievo kančia negali būti kažkas, kas ištinca jį iš išorės. Dievo kančia negali būti pasyvus nelaimingas atsitikimas, nė trūkumo apraiška, tai tegali būti suverenaus apsisprendimo išraiška. Dievas nėra pasyviai veikiamas kūrinių kančios, bet laisvai ir kupinas meilės leidžia sau būti paveikiamas kūrinių kančios, leidžia save sujau-dinti atjautai (*Iš* 34, 6); jo širdis, matydama kūrinių kančias, sklidina gailėsčio (*Oz* 11, 8). Jis yra ne abejingas, bet atjaučiantis Dievas, Dievas, kenčiantis drauge su mumis. Dievas kančios nei aukština, nei sudievina, nei tiesiog panaikina, bet ją atperka ir perkeičia. Kryžius – tai perėja į prisikėlimą ir atsimainymą. Kryžiaus ir kenozės teologija, suformuluota mokyme apie Trejybę, virsta velykine išaukštinimo ir atsimainymo teologija, neturint vilties tampa viltimi, sudėta į gyvenimą dovanojantį gyvąjį Dievą (*Rom* 4, 18). *Spe salvi* (*Rom* 8, 20. 24; *1 Pt* 1, 3), pasak Rašto, esame išgelbėti viltimi. „Išgelbėti viltimi“ – taip pavadinta antroji popiežiaus Benedikto XVI enciklika.

Dievo tiesa – meilė kaip egzistencijos prasmė

Ištara „Dievas yra meilė“ logiškai išplėtojus iki galo, išplaukia, jog meilė yra visa apimantis tikrovės horizontas ir egzistencijos prasmė (34). Teiginiu, kad meilė yra visos tikrovės horizontas ir aiškinamasis pagrindas, patenkiname anksčiau iškeltą reikalavimą šifruoti tikrovę remiantis Dievu kaip prielaida. Šitaip Dievo tiesos neįrodome moksline prasme, bet parodome, jog ji racionaliai prasminga.

Teiginys, kad meilė yra egzistencijos prasmė, metafizinės minties srityje yra savotiška revoliucija: tokia įžvalga padeda suvokti, jog nei savarankiška substancija, nei autonominis šiuolaikinis subjektas nėra tikroji ir pamatinė tikrovė; išeities taškas ir pagrindas, priešin-

gai, yra tai, ką Aristotelis laikė akcidence ir silpniausia egzistencijos tikrove, – santykis. Trejybės teologija veda mus prie santykio ir asmens teologijos (35).

Kaip Dieve Trejybės Asmenų subsistencija remiasi santykiu, lygiai taip santykiai analogiškai (t. y. remiantis panašumu, kai nepanašumas didesnis) yra pamatinė tikrovė ir kūriniuose. Laikantis tokios perspektyvos, žmogus suvoktinas kaip santykio ir dialogo esybė. Pasitenkinimą jis suranda ne įtvirtindamas save, bet pagarbiai ir kupinas meilės pripažindamas kito kitoniškumą. Štai krikščioniškosios egzistencijos pamatinis paradoksas ir pamatinė dialektika: tik tas, kas netenka gyvybės, ją at-randa (plg. *Mt* 10, 38–39; *Jn* 12, 25). Tad pasaulio raidą lems ne jėga, pinigai, galia ir įtaka, ne „stipriausiųjų“ savęs įtvirtinimas, bet pakanta, pagarba, solidarumas, atlaidumas, gerumas ir praktinė meilė.

Taigi mokymas apie Dievą ir Trejybę aiškėn kelia perspektyvas, dar neišplėtotas iki jų loginės baigties. Mokymo apie Dievą ir Trejybę kaip visos teologijos viseto apmąstymas tebėra neįveiktas iššūkis ir milžiniška bei praturtinanti užduotis.

Tad tikrai metas kalbėti apie Dievą, liudyti Dievą ir mąstyti apie Dievą. Kad būtų išgirta šiuolaikiniame pliuralistiniame balsų ir nuomonių Babelyje, teologija pirmu-čiausia turi žinoti, kas ji yra. Ji gali būti svarbi tik tada, kai nuolatos išlaiko savo savitą tapatybę, t. y. laiko save kalbėjimu apie Dievą. To nedarydamos teologija ir Bažnyčia virsta etinėmis ar moralinėmis institucijomis, kurių galiausiai niekas nenori klausyti. O naujaip ir šviežiai kalbėdamas apie gyvą, išlaisvinantį Dievą, kuris yra meilė, jos tarnauja gyvybei, laisvei, teisingumui ir meilei, tarnauja žmogaus orumui ir tikrovės tiesai ir atveria vilties perspektyvą visoje keblioje dabartyje. Todėl kartoju: dabar metas, pats tinkamiausias metas kalbėti apie Dievą.

Išnašos

- (1) Šis Dievo buvimo įrodymas aptinkamas jau stoikų filosofijoje (Cicero-nas. *Tusc. Disp.* I, 30; plg. *De natura deorum* 2, 5). Iš Bažnyčios tėvų šią mintį perėmė pirmiausia Klemensas Aleksandrietis (*Strom* V, 14).
- (2) Žr. W. Kasper. *Der Gott Jesu Christi* (1982); perspausdinta: Freiburg i. Br. 2008, 50 ir t.
- (3) Pirmiausia: R. Dawkins. *The God Delusion*. 2007. Dėl analizės ir kritikos žr.: A. McGrath. *Dawkins' God: Genes, Memes and the Meaning of Life*. Oxford 2004; McGrath. *Der Atheismuswahn. Eine Antwort auf Richard Dawkins und den atheistischen Fundamentalismus*. Asslar 2007.
- (4) Plg. P. L. Berger (ed.). *Desecularisation of the World*. Washington 1999; apie šiaurės amerikiečių būgštavimus dėl procesų Europoje žr.: P. Jenkins. *God's Continent. Christianity, Islam and Europe's Religious Crisis*. Oxford 2007.
- (5) J. Habermas, J. Ratzinger. *Dialektik der Säkularisierung. Über Vernunft und Religion*. Freiburg i. Br. 2005.

- (6) Apie postmodernizma: W. Kasper. „Die Kirche angesichts der Herausforderungen der Postmoderne“, in: *Theologie und Kirche*, Bd. 2. Mainz 1999, 249–264; „Die Kirche und der Pluralismus der Gegenwart“, in: *Wege der Einheit*. Freiburg i. Br. 2004, 227–251.
- (7) Žr. J. Habermas. *Zwischen Naturalismus und Religion*. Philosophische Aufsätze. Frankfurt a. M. 2005, ypač 116–118; *Glauben und Wissen*. Frankfurt a. M. 2001. Plg. P. Walter (ed.). *Gottesrede in postsäkularer Kultur* (QD 224). Freiburg i. Br. 2004.
- (8) Kritinis požiūris: U. Körtner. *Wiederkehr der Religion?* Gütersloh 2006; H. Joas, K. Wiegand. *Säkularisierung und die Weltreligionen*. Frankfurt a. M. 2007.
- (9) Plg. Th. Luckmann. *Die unsichtbare Religion*. Frankfurt a. M. 1991; P. L. Berger. *Auf den Spuren der Engel*. Freiburg i. Br. 2001.
- (10) M. Weber. „Wissenschaft als Beruf“, in: *Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre*. 4. Auflage, Tübingen 1973, 605. Plg. P. Valadier. „Europa und seine Götter. Eine kritische Gegenwartanalyse“, in: P. Hünermann (ed.). *Gott – ein Fremder in unserem Haus* (QD 165). Freiburg i. Br. 1996, 15–29.
- (11) M. Buber. *Begegnung. Autobiographische Fragmente*. Stuttgart 1961, 43.
- (12) Ši tezė, randama *Jesu Der Christus* (perspausdinta 2007) ir *Der Gott Jesu Christi* (perspausdinta 2008), taip pat yra pagrindinė tezė, Benedikto XVI pateikta knygoje „Jėzus iš Nazareto“.
- (13) Plg. R. Girard. *Das Heilige und die Gewalt*. Zürich 1987; *Der Sündenbock*. Zürich 1988; J. Asmann. *Moses der Ägypter. Entzifferung einer Gedächtnisspur*. München 1998; *Die Mosaische Unterscheidung oder Der Preis des Monotheismus*. München 2003. Iš teologinės perspektyvos: P. Walter (Hg.). *Das Gewaltpotential des Monotheismus und der dreieine Gott* (QD 216). Freiburg i. Br. 2007.
- (14) H. Küng. *Projekt Weltethos*. 1990, 102.
- (15) Plg. A. Augustin. *Gott eint – trennt Christus? Die Einmaligkeit und Universalität Jesu Christi als Grundlage einer christlichen Theologie der Religionen*. Paderborn 1993; M. von der Brück, J. Werbick (ed.). *Der einzige Weg zum Heil?* (QD 143). Freiburg i. Br. 1993; B. Stubenrauch. *Dialogisches Dogma. Der christliche Auftrag zur interreligiösen Begegnung* (QD 158). Freiburg i. Br. 1995; H. Bürkle. *Der Mensch auf der Suche nach Gott. Die Frage der Religionen*. Paderborn 1996; R. Schwager (Hg.). *Relativierung der Wahrheit? Die Herausforderung des christlichen Absolutheitsanspruchs durch pluralistische Religionstheologien* (QD 170). Freiburg i. Br. 1998; G. Müller, M. Serreti (ed.). *Einzigkeit und Universalität Jesu Christi*. Einsiedeln 2001; J. Ratzinger. *Glaube–Wahrheit–Toleranz. Das Christentum und Weltreligionen*. Freiburg i. Br. 2003. Pamatinis veikalas: J. Dupuis. *La rencontre du Christianisme et des religions*. Paris 2002.
- (16) J. Ratzinger. *Der Gott des Glaubens und der Gott der Philosophen. Ein Beitrag zum Problem der Theologie naturalis*. 3 Aufl., Trier 2002; J. Ratzinger. *Glaube und Vernunft*. Freiburg i. Br. 2007.
- (17) „Zustimmung zum Denken. Von der Unerlässlichkeit der Metaphysik für die Sache der Theologie“, in: *ThQ* 169 (1989), 257–271.
- (18) T. Pröpperis ir jo sekėjai šio požiūrio laikėsi nepriklausomai. Plg. T. Pröpper. *Erlösungsglaube und Freiheitsgeschichte*. München 1991; „*Freiheit als philosophisches Prinzip der Dogmatik*“, in: E. Schockenhoff, P. Walter. *Dogma und Glaube* (FS Walter Kasper). Mainz 1993, 165–192; *Evangelium und freie Vernunft. Konturen einer theologischen Hermeneutik*. Freiburg i. Br. 2001.
- (19) J. E. Kuhn. *Einleitung in katholische Dogmatik*. 2 Aufl., Tübingen 1859, 233 ir t.; 258; 268; 290.
- (20) Plg. W. Kasper. *Das Absolute in der Geschichte. Philosophie und Theologie der Geschichte in der Spätphilosophie Schellings*. Mainz 1965.
- (21) K. H. Menke. *Vernunft und Offenbarung nach Antonio Rosmini*. Der apologetische Plan einer christlichen Enzyklopädie. Innsbruck 1980.
- (22) *Das Absolute in der Geschichte*. 114–124.
- (23) W. Schulz. *Die Vollendung der deutschen Idealismus in der Spätphilosophie Schellings*. Stuttgart 1955.
- (24) Plg. W. Kasper. *Dogma unter dem Wort Gottes*. Mainz 1965. Panašiai: W. Pannenberg. „Was ist Wahrheit?“, in: *Grundfragen systematischer Theologie*. Göttingen 1967, 202–222.
- (25) J. B. Metz. *Glaube in Geschichte und Gesellschaft*. Mainz 1977; *Zum Begriff der neuen Politischen Theologie*. Mainz 1997.
- (26) E. Schockenhoff. *Naturrecht und Menschenwürde*. Mainz 1996; Schockenhoff. *Theologie der Freiheit*. Freiburg i. Br. 2007.
- (27) J. Habermas. *Glauben und Wissen*. Frankfurt a. M. 2001. Žr. 6 ir 8 išnašas.
- (28) W. Kasper. „Die weltverändernde Kraft christlicher Liebe. Grundsatzüberlegungen zum Verhältnis von Christentum und Gesellschaft“, in: K. Hemmerle (ed.). *Liebe verwandelt die Welt*. Mainz 1980, 25–52; W. Kasper. *The Christian Understanding of Freedom and the History of Freedom in the Modern Era*. Milwaukee (Wisc.) 1988; J. Ratzinger. *Kirche, Ökumene und Politik*. Einsiedeln 1987; J. Ratzinger. *Salz der Erde. Christentum und katholische Kirche an der Jahrtausendwende*. Stuttgart 1996.
- (29) Istorinių lygmeniu siūlyčiau: R. Kany. *Augustins Trinitätsdenken*. Tübingen 2007. Anksčiau, remiantis T de Régnon, dažnai daryta pamatinė perskyra tarp graikiškojo ir lotyniškojo mokymo apie Trejybę, tiksliau, tarp graikiškųjų Bažnyčios tėvų, pradedančių nuo Tėvo, ir Augustino bei Vakarų tradicijos, pradedančių nuo vienos Dievo prigimties. R. Kany parodė, kad ta daugeliu atvejų neryški perskyra nepagrįsta. Vakarų Trejybės teologija, kaip NT, laikėsi pozicijos, jog kalbėdami apie Dievą turime galvoje Tėvą. Todėl ir Tikėjimo išpažinimas pradedamas ne: „Tikiu į Dievą“, bet: „Tikiu į Dievą Tėvą visagalį“, pradedamas nuo Tėvo kaip Trejybės „versmės ir šaltinio“. Remiantis šia prielaida, mokymas apie Trejybę vėl gali būti suprantamas kaip konkretus monoteizmas (J. E. Kuhn).
- (30) Žr.: W. Kasper. *Der Gott Jesu Christi*. 31–33; 469–473.
- (31) Teodicėjos klausimu: T. Pröpper, M. Striet. „*Theodizee*“, in: *LThK IX* (2000), 1396–98; G. Neuhaus. *Frömmigkeit der Theologie. Zur Logik der offenen Theodizeefrage* (QD 202). Freiburg i. Br. 2003. Apie šio klausimo aktualumą monoteizmo problemai: M. Striet. „*Monotheismus und Kreuz*“, in: *IkaZ Communio* 32 (2003), 273–284.
- (32) Plg. H. U. von Balthasar. *Mysal III*, 152 ir t.; W. Kasper. „*Das Kreuz als Offenbarung der Liebe Gottes*“, in: *Catholica* 61 (2007), 1–14.
- (33) Garsūs atstovai H. U. von Balthasar, S. P. Breton, E. Przywara, H. Küng, J. Galot, H. Mühlenas. Kritiškai: K. Rahner. *Schriften zur Theologie*. Bd., 15. 1983, 211 ir t.; taip pat: *Karl Rahner im Gespräch*. Ed. P. Imhof, H. Biallowons. Bd. 1, München 1982, 245 ir t.
- (34) Tezė, kad meilė yra egzistencijos prasmė, mėginau pagrįsti savo disertacijoje *Das Absolute in der Geschichte*. Vėliau mano interpretaciją patvirtino M. Heideggerio komentarai: M. Heidegger. *Schellings Abhandlung über das Wesen der menschlichen Freiheit (1809)*. Tübingen 1971, 107; 154; 211; 223–225.
- (35) Žr. taip pat: J. Ratzinger. *Einführung in das Christentum*. München 1968, 142–150; K. Hemmerle. *Thesen zu einer trinitarischen Ontologie*. Einsiedeln 1976; G. Greschake. *Der dreieinige Gott*. Freiburg i. Br. 1997, 457–460; M. Schulz. *Sein und Trinität*. St. Ottilien 1997. Panašių artinimosi prie Trejybės ontologijos būdų galima aptikti naujesniojoje ortodoksų teologijoje (V. Solovjovas, N. Berdiajevas, S. Bulgakovas, J. D. Zizioulas ir t. t.) ir nesenoje anglikonų teologijos atmainoje, vadinamoje radikaliaja ortodoksija (R. Williams, J. Milbank ir t. t.).

Paskyrimai Telšių vyskupijoje

Prel. **Juozas Šiurys** atleistas iš Telšių vyskupo generalvikaro pareigų ir paskirtas Telšių vyskupo vikaru katalikiškosioms mokykloms, Telšių vyskupo vikaru visų Telšių vyskupijoje esančių ligonių sielovados reikalams, Telšių dekanato dekanu bei Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų, Gadūnavo Švč. Jėzaus Širdies, Degaičių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus parapijų klebonu ir aptarnauti Buožėnų koplyčią, paliekant visas iki šiol turėtas pareigas.

Kun. **Saulius Damašius** atleistas iš Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų, Gadūnavo Švč. Jėzaus Širdies, Degaičių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus parapijų klebono pareigų bei nuo Buožėnų koplyčios aptarnavimo ir paskirtas Skuodo Švč. Trejybės, Aleksandrijos Nukryžiuotojo Jėzaus parapijų klebonu bei Skuodo dekanato dekanu, VšĮ *Mosėdžio parapijos vaikų globos namai* direktoriumi, paliekant visas kitas iki šiol turėtas pareigas.

Kan. **Petras Merliūnas** atleistas iš Skuodo Švč. Trejybės, Aleksandrijos Nukryžiuotojo Jėzaus parapijų klebono bei Skuodo dekanato dekanato pareigų ir paskirtas Klaipėdos Šv. Juozapo Darbininko parapijos rezidentu su vikaro teisėmis.

Kan. **Jonas Petrauskis** atleistas iš Telšių dekanato dekanato pareigų, paliekant visas kitas turėtas pareigas.

Kun. **Liudvikas Dambrauskas** atleistas iš Mosėdžio parapijos vaikų globos namų direktoriaus pareigų ir paskirtas šios įstaigos kapelionu.

Kun. **Tadas Šeputis** atleistas iš Telšių Šv. Antano Paduviečio parapijos administratoriaus, Telšių dekanato vice-dekano pareigų ir paskirtas Kartenos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų, Budrių Šv. Kryžiaus Išaukštinimo, Baublių Šv. Kazimiero parapijų klebonu.

Kan. **Domas Gatautas** paskirtas Telšių Šv. Antano Paduviečio parapijos admi-

Paminėtas kardinolo A. J. Bačchio ingresso į Vilniaus arkivyskupo sostą dvidešimtmetis

Kovo 3 d. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje iškilmingai švęsta Lietuvos globėjo šv. Kazimiero iškilmė ir Vilniaus arkivyskupo metropolito kardinolo A. J. Bačchio ingresso į Vilniaus arkivyskupo sostą dvidešimtmetis. Ta proga pasidžiaugti šv. karaliaus Kazimiero dangiška globa ir pasveikinti kardinolą rinkosi Vilniaus arkivyskupijos jaunimas, vilniečiai ir svečiai. Iškilmėse taip pat dalyvavo daugelis Lietuvos vyskupų, Vilniaus arkivyskupijos kunigai ir Vilniaus kunigų seminarijos auklėtiniai.

Nuo pat ryto buvo galima savarankiškai pasivaikščioti po arkikatedros požemius, kuriuose Vilniaus arkivyskupijos Bažnytinio paveldo muziejus specialiai įrengtuose stenduose atnaujino ekspoziciją. Į šventovę susirinkusį jaunimą pasveikino Vilniaus arkikatedros administratorius mons. Robertas Šalaševičius. Prie vargonų jungtinis jaunimo choras iš įvairių parapijų entuziastingai šlovino Dievą giesmėmis.

Kun. Julius Sasnauskas OFM šia proga skaitytame pranešime apie šventumą sugretino kai kuriuos šv. Kazimiero ir pal. Jurgio Matulaičio gyvenimo aspektus. Prelegentas atkreipė dėmesį, kad abu šie vyrai – šios katedros žmonės – talentais, vertybėmis peraugo savo gyvenamąją epochą, nepalijauja stebinę panašumą į Kristų, kuris netaupydamas savęs tarnavo žmonėms. Abiem teko būti politinių intrigų verpetuose, sulaukti priešiško, pašaipų, ginti silpnuosius, skriaudžiamus žmones, branginti ištikimybę ir kerštu neatsakyti į blogį, į nedraugiškus santykius. Šventumo ženklas skirtas visiems. Tai sekimas Kristumi, dvasinio gyvenimo atnaujinimas.

Po konferencijos iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo kardinolas A. J. Bačkis. Su Vilniaus arkivyskupu Eucharistiją šventė arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, vyskupai Jonas Kauneckas, Jonas Boruta SJ, Jonas Ivanauskas, Arūnas Poniškaitis, Juozas Tunaitis, Juozas Matulaitis, keliolika kunigų ir gausus būrys tikinčiųjų.

Per pamokslą kardinolas prisiminė savo pirmuosius žingsnius, kai 1992 m. grįžo į ką tik iš sovietų gnaužtą išsivadavusią tėvynę Lietuvą: „Būtent Dievo apvaizdos patvarkymu ir palaimintojo Jono Pauliaus II skyrimu lygiai prieš 20 metų atvykau į savo Tėvynę kaip Vilniaus arkivyskupas ir metropolitas. Tai buvo jaudinanti akimirka, kai nuo mažumės girdėta, mylėta ir širdyje nešiota tėvų žemė tapo mano tarnystės vieta. Ėjo dar tik antrieji atgautosios laisvės metai. Gerai supratau, kad atvykstu iš kitokio pasaulio, kitokios visuomenės ir aplinkos, tačiau viena mus jungė ir vienijo – mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus meilė.“

Kardinolas, atsigręždamas į Dievo dovanotus jam 20 ganytojiškų metų, pasidžiaugė, kad Lietuvos tikintieji, dvasininkija bei jaunimas atsiliepė į jo kvietimą bendradarbiauti atnaujinant Lietuvos Bažnyčią ir tautą: „Pasitikėdamas Dievo apvaizdos vedimu, kviečiau brolius ir seseris vyskupus, kunigus, vienuolius ir vienuoles, pasauliečius, ypač jaunimą, bendram darbui dėl mūsų tautos, mūsų Bažnyčios dvasinio atsinaujinimo. Šiandien kviečiu jus visus dėkoti Dievui už gausias malones, kuriomis Jis mus lydėjo per visus šiuos 20 metų. Drauge noriu padėkoti visiems, kurie išgirdo mano kvietimą, kurie neišsigando materialinio ir dvasinio skurdo, kurie stojo petys į petį kelti iš griuvusių – tiesiogine ir perkeltine prasme – mūsų Tėvynės gyvenimo.“

Ganytojas dėkojo Dievui už Vilniaus kunigų seminariją, kuri per šiuos 20 metų buvo atkurta, už visus 98 Vilniaus vyskupijos kunigus, kuriuos jam teko per šį laiką išventinti. Džiaugdamasis visomis per šiuos metus gimusiomis naujomis iniciatyvomis Vilniaus vyskupijoje, kardinolas ragino kreiptis į šv. karalaitį Kazimierą, kad jis padėtų pasilikti Kristaus Meilėje, nes tik Meilė pajėgi įveikti visus sunkumus.

Po Eucharistijos Vilniaus arkikatedros administratorius mons. Robertas Šalaševičius bendruomenės vardu pasveikino kardinolą dvidešimties metų arkivyskupijos valdymo proga ir įteikė votą kaip padėkos Dievui ir šv. Kazimierui ženklą už ganytojo tarnystę, prasidėjusią Lietuvos globėjo dieną. Paslui su liturgijoje dalyvavusiais dvasininkais ir pasauliečiais kardinolas tyliai pasimeldė prie šv. Kazimiero relikvijų. Po apeigų Katedros aikštėje iškilmių dalyviai žiūrėjo jaunimo parengtus šventosios karalaitės dorybių – susivaldymo, išmintingumo, dosnumo ir tvirtumo – pristatymus. Prie arkikatedros skambėjo liaudies dainos, norintieji kartu su „Ūlos“ ansambliu galėjo pašokti liaudiškų šokių. Šventės dalyviai aikštėje Vilniaus arkikatedros rūpesčiu vaišinti arbata ir bandelėmis.

Visą dieną Vilniaus arkikatedros šv. Kazimiero koplyčioje prie Lietuvos globėjo relikvijų, saugomų sidabriname sarkofage, būriavosi ir šventosios užtariamo meldė ne tik vilniečiai, bet ir kitų kraštų maldininkai. -ksb, rž-

Paminėtas LKB kronikos 40-metis

Kovo 16 d. Vilniuje, Lietuvos Respublikos Seime, vyko konferencija „Tiesos žodis – kelias į laisvę: 1972–1988“, skirta LKB kronikos leidimo pradžios keturiasdešimties metinėms. Pirmasis *Kronikos* numeris pasirodė 1972 m. kovo 19 d. ir, nepaisant sovietų valdžios dėtų didžiulių pastangų ją sunaikinti, bendradarbių areštų, ji be pertraukos ėjo iki pat laisvės Bažnyčiai gražinimo.

Pagrindinis pranešėjas arkivyskupas Sigitas Tamkevičius savo kalboje, be kita ko, sakė: „*Kronika* be pertraukos ėjo 17 metų. Tai beveik neįtikėtinas faktas, žinant, kiek tada buvo operatyvinių KGB darbuotojų ir jiems talkinusių kolaborantų. *LKB kronikos* gyvavimas per 17 metų ir subliūskusios KGB pareigūnų pastangos ją sunaikinti yra tarsi mažas stebuklas, kurio autorius buvo ne vienas ar kitas *Kronikos* redaktorius, bet, esu giliai įsitikinęs, – Dievas, maloningai globojęs jos darbininkus.“ Vardais paminėjęs *Kronikos* bendradarbius, kalėjimu sumokėjusius už savo pasiaukojimą, arkivyskupas kalbėjo: „Esu giliai įsitikinęs, kad tikėjimas ir iš jo kylanti meilė tėvų žemei buvo ta jėga, kuri sukūrė *Kronikos* stebuklą. Nė vieno bendradarbio patikimumo netikrinau jokių lakmuso popierieliu; užteko žinoti, kad meldžiasi, eina išpažinties ir dažnai priima Eucharistiją. Užteko žinoti, kad sesuo vienuolė laikosi vienuolinių, o kunigas – per kunigystės šventimus prisiimtų įsipareigojimų. Tai buvo garantas, kad šie žmonės padarys, ką gali, kad *Kronika* eitų, o iškilus pavojui neišduos draugų [...]. Mačiau dar vieną bendrą žymę, būdingą visiems *Kronikos* darbininkams. Tarp jų nebuvo nė vieno, kuris būtų siekęs turėti daug medžiaginių gėrybių [...]. Štai ir atsakymas, ko reikia siekiant prikelti Lietuvą. Reikia žmonių, kurie būtų nusiteikę panašiai kaip *Kronikos* bendradarbiai.“

Panašias mintis reiškė ir konferencijoje kalbėjusi Lietuvos Seimo pirmininkė Irena Degutienė. „Nereikia būti profesionaliu istoriku, kad suprastum: be Lietuvos Katalikų Bažnyčios *kronikos*, be jos keliamų vertybių ir jos sutelkto žmonių rato tautinis atgimimas būtų buvęs kitoks“, – sakė ji.

nistratoriumi ir Telšių dekanato vice-dekanu, paliekant visas iki šiol turėtas pareigas.

Kun. **Romualdas Vėlavičius** atleistas iš Kartenos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų, Budrių Šv. Kryžiaus Išaukštinimo, Baublių Šv. Kazimiero parapijų klebono pareigų ir paskirtas Klaipėdos Šv. Juozapo Darbininko parapijos rezidentu.

Kun. **Viktoras Daugėla** atleistas iš Klaipėdos Šv. Juozapo Darbininko parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Telšių Šv. Antano Paduviečio parapijos vikaru.

Kun. **Mindaugas Šlaustas** atleistas iš Skuodo Švč. Trejybės parapijos, Aleksandrijos Nukryžiuotojo Jėzaus parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos, Degaičių Šv. Petro ir Pauliaus parapijos, Gadūnavo Švč. Jėzaus Širdies parapijos vikaru.

Kun. **Audrius Keršys** atleistas iš Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos, Degaičių Šv. Petro ir Pauliaus parapijos, Gadūnavo Švč. Jėzaus Širdies parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Skuodo Švč. Trejybės parapijos, Aleksandrijos Nukryžiuotojo Jėzaus parapijos vikaru.

Kan. relig. m. mgr. **Jonas Ačas** atleistas iš Telšių Vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos rektoriaus pareigų ir paskirtas seminaristų ugdytojų *foro externa* grupės vadovu, paliekant visas iki šiol turėtas pareigas

Kun. relig. m. mgr., teol. lic. **Viktoras Ačas** atleistas iš Telšių Vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos vice-rektoriaus pareigų ir paskirtas šios seminarijos rektoriumi. -T-

Suspendavimas

Kun. **Jonas Varkala** jo paties prašymu vadovaujantis Kanonų teisės kodeksu 287 kanono § 2 yra suspenduotas nuo visos kunigiškos veiklos Katalikų Bažnyčioje. -Vk-

Kaišiadorių vyskupijos kunigų susitikimas

Vasario 28 d. Kaišiadoryse surengta vyskupijos kunigų pastoracinio ugdy-mo diena. Vyskupas Juozas Matulaitis, Kaišiadorių vyskupijos apaštališkasis administratorius *sede vacante*, kunigų susibūrimą pradėjo malda, paskui nuoširdžiai padėkojo gausiai susibūrusiems kunigams už bendrystę ir bendradarbiavimą baigiantis jo kadencijai bei už maldas ir prašė šį jo padėkos žodį perduoti vyskupijos tikintiesiems parapijų bažnyčiose. Vyskupas sakė: „Šia proga nuoširdžiai dėkoju visiems savo bendradarbiams, ypač mieliems kunigams, vienuoliams, pastoracinių centrų ir bažnytinių bendruomenių vadovams, ir visiems mylimiems Kaišiadorių vyskupijos tikintiesiems. Esu be galo dėkingas už jūsų maldas, nuoširdų bendradarbiavimą ir bendrystę Viešpaties Kūne – Bažnyčioje. Pasizadu jus nuolat lydėti užtarimo malda ir pats pasivedu jūsų maldoms.“ Vyskupo žodį kunigai palydėjo plojimais.

Vysk. J. Matulaitis kunigams po to pristatė naująjį Kaišiadorių vyskupijos ganytoją vyskupą Joną Ivanauską. Kreipdamasis į Kaišiadorių vyskupijos kunigus vysk. Jonas sakė, kad šį Apaštalų Sosto skyrimą priima atvira širdimi, ir pasidžiaugė, jog daugumą kunigų pažįsta asmeniškai – jiems dėstė, kartu studijavo. Pasak naujojo Kaišiadorių ganytojo, jis atvyksta į Kaišiadorių vyskupiją neturėdamas jokių išankstinių planų, tačiau sieks nuoširdaus bendradarbiavimo pastoracijos baruose. Sie-lovadoje norėtų vadovautis dialogu, įsiklausydamas į kunigų iniciatyvas. Vysk. J. Ivanauskas pakvietė kunigus dalyvauti savo ingresso liturgijoje kovo 25 d. Kaišiadorių katedroje. Vyskupo žodį kunigai palydėjo plojimais.

Kitoje susirinkimo dalyje Diana Varnaitė, Kultūros paveldo departamento prie LR Kultūros ministerijos direktorė, aptarė kultūros kilnojamųjų ir nekilnojamųjų vertybių, turimų Bažnyčioje, klausimus. Atkreipė dėmesį, jog dera

Dviejuose konferencijos posėdžiuose pranešimus skaitė buvę *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos* redaktoriai, leidėjai, platintojai: Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, s. Gerarda Elena Šuliauskaitė, Petras Plumpa, Arimantas Raškinis, Rusijos disidentas Aleksandras Lavutas, Laisvės premijos laureatas, Rusijos disidentas, žmogaus teisių gynėjas Sergejus Kovaliovas ir kt.

Kovo 18 d. *LKB kronikos* leidybos keturiasdešimtmečio minėjimas Simno Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje pradėtas iškilmingomis šv. Mišiomis. Jas celebravo vyskupai Jonas Kauneckas, Juozas Žemaitis MIC ir *Kronikos* pradininkas ir jos redaktorius Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. Tuo metu jis šioje bažnyčioje vikaravo. Po Mišių Simno kultūros centre pristatyta virtuali paroda „Laisvės troškimo simbolis“. Sveikinimo žodį tarė Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius ir kiti minėjimo svečiai, koncertavo kamerinis choras „Varsa“. Ta proga veikė Alytaus rajono dailininkų paveikslų paroda „Simno pasididžiavimas – Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia“, spaudinių paroda „*Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika* – reikšminga Lietuvos rezistencijos istorijos dalis“ (Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Simno filialo patalpose).

„Prieš 40 metų, kai pradėjau leisti *Kroniką*, tikrai nesitikėjau, kad po septyniolikos metų Lietuva bus laisva. Norėjome palikti istorijai tą sunkų Lietuvos laikotarpį. Nors netobulai, bet jį užfiksavome, nes siekėme, kad apie tai, kas vyksta Lietuvoje, žinotų pasaulis“, – LTV naujienų žurnalistei R. Lankininkaitė sakė Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Tačiau pagrindinį *Kronikos* tikslą – informaciją apie totalitarinės sistemos nešamą vergovę – persiūsti į Vakarų nebuvo lengva. Kelias į laisvą pasaulį ėjo per Maskvą. Čia Lietuvai talkino žinomi disidentai: Sergejus Kovaliovas, Aleksandras Lavutas.

Iš pradžių *LKB kronika* Vakarų pasiekdavo spausdinta, vėliau ją fotografuodavo. Tuomet mikrofilma su *Kronikos* turiniu buvo lengviau paslėpti suvenyruose, pudrinėse ar dantų pastos tūbelėse. Per 17 metų išėjo 81 *Kronikos* numeris.

Kovo 19 dieną Kaune *Kronikos* sukakties paminėjimas prasidėjo šv. Mišiomis Kauno arkikatedroje bazilikoje, dėkojant Viešpačiui, kad jis globojo sovietmečiu daug kentėjusią Bažnyčią Lietuvoje. Liturgijai vadovavo arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Po to susirinkusiuosius į minėjamą Kauno arkivyskupijos salėje pirmasis pasveikino Kauno „Vyturio“ katalikiškosios mokyklos mišrus choras, pakviesdamas sugiedoti Lietuvos himną.

Prisiminimais dalijęsis arkiv. S. Tamkevičius, *LKB kronikos* redaktorius 1972–1983 m., vardijo daugybę drąsių, ištikimų ir sumanių žmonių. Tai *Kronikos* darbininkai – kunigai, seselės vienuolės, pasauliečiai, kurie nuolat rizikavo, nemokėjo ypatingų konspiracijos būdų, veikdavo, kaip sugebėdavo, naudodavosi paprastomis priemonėmis – rašomąja mašinėle ar iš dalių surinkta „Era“. Iš gausaus būrio jau 20 *Kronikos* bendradarbių yra iškeliavę pas Viešpatį. Arkivyskupas priminė didžiausią *Kronikos* iššūkį – kaip perduoti jos informaciją į Vakarų, bet ir čia atsiradę Maskvoje, taip pat laisvajame pasaulyje gyvensių ir nuoširdžiai jos žinią skleidusių žmonių. Tai S. Kovaliovas, A. Lavutas, kun. K. Pugevičius, R. Šomkaitė, G. Damušytė, kun. K. Kuzminskas ir kt.

Kronikos leidimo metus po arkiv. S. Tamkevičiaus suėmimo prisiminė Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, buvęs *LKB kronikos* redaktorius 1983–1989 m. Jis minėjo, jog nebuvo labai sunku rinkti medžiagą, nes kaip pagrindžio reko-

lekcijų seserims vienuolėms vedėjas daug keliaudavo po Lietuvą. Ganytojas prisiminė vysk. J. Steponavičiaus paraginimą ir toliau laikytis tiesos skelbiant *Kronikos* medžiagą, nes šio leidinio vertė – kad ji nebuvo anoniminė.

Po mons. A. Svarinsko suėmimo, kaip liudijo viena pagrindinių redaktorių ses. Bernadeta Mališkaitė, 4 mėnesiai buvo labai sunkūs. Visi suprato, kad antras bus Kybartų klebonas kun. S. Tamkevičius. Pasak šios 25-erių į šį pagrindinį darbą įsitraukusios sesės eucharistietės, tada seserys buvo sekamos visur, kur ėjo: manyta, kad jos nuves pas tikruosius *Kronikos* iniciatorius. „*Kronika* buvo ne paprastas leidinys, o tikras laisvės balsas, jau tada laisvinęs tikinčiuosius“, – sakė ses. B. Mališkaitė SJE.

Garbus konferencijos svečias, žymus disidentas ir politinis kalnys buvusioje Sovietų Sąjungoje, žmonių teisių aktyvistas ir politikas posovietinėje Rusijoje Sergejus Kovaliovas pabrėžė, jog tokie leidiniai kaip *LKB kronika* ar Maskvoje leista *Dabartinių įvykių kronika* yra labai svarbūs šiandienai – tai tiesa, paremta tiksliais faktiniais duomenimis. Tiesos žodis ir idėja, pasak jo, ypač reikalinga jaunimui. S. Kovaliovas prisiminė bendrą sovietinę patirtį, visuotinai vykdytą žmogaus orumo ir jo laisvės niekinimą, sakydamas: „Politinė sistema, turinti vieną ideologiją, neišvengiamai pradeda meluoti, o su melu – ir vykdyti šlykščią prievartą.“

Pabaigoje kalbėjęs Aleksandras Lavutas, disidentas, politinis kalnys, prisiminė slaptus susitikimus su *LKB kronikos* leidėjais Maskvoje. Už drąsos ir tiesos paskatą, už turimą laisvą šiandieną dėkingumo žodžius tarė arkivyskupui S. Tamkevičiui ir visiems *LKB kronikos* bendradarbiams miesto meras A. Kupčinskas, Kauno mokyklų vadovai, mokytojai, Seimo nariai.

-rl, kait-

Kauno arkivyskupijos kunigų konferencija

Kovo 14 d. kurijoje surengta Kauno arkivyskupijos kunigų konferencija. Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius supažindino su 2011 m. arkivyskupijos sielovadine ir finansine padėtimi, apžvelgė suvestinę, parengtą pagal parapijų klebonų, institucijų veiklos ataskaitas. Parapinės katechezės aktualijas kunigams pristatė arkivyskupijos Katechetikos centro vadovas Artūras Lukaševičius. Šioje konferencijoje kunigai atsisveikino su arkivyskupijos vyskupu augziliaru Jonu Ivanausku. Vyskupas pasidalijo mintimis apie darbą arkivyskupijoje, šiandienę Bažnyčios sielovadą, kuriai keliamas naujosios evangelizacijos uždavinys.

Apžvelgdamas 2011 metus arkivyskupijos gyvenime, arkivyskupas S. Tamkevičius atkreipė dėmesį, jog demografinės problemos ateina ir į Bažnyčią: ir gyventojų, ir katalikų, deja, mažėja. Dabar arkivyskupijoje gyvena 512 tūkst. katalikų, iš jų praktikuojančių yra 167 tūkst. Pakrikštyta tik šiek tiek daugiau kaip 5 tūkst., o palaidota beveik 5700 arkivyskupijos tikinčiųjų. Pirmąją komuniją priėmė 3631, sutvirtinta 2047, sutuokti 2564 asmenys. Ganytojas pasidžiaugė beveik tūkstančiu vaikų ir jaunuolių, patarnaujančių Mišiose ir adoruojančių, drauge atkreipė kunigų dėmesį į ministrantų ugdymą parapijose bei jų stovyklas vasarą – tai tikras rūpinimasis ateities Bažnyčia. Drauge paraginta padėti jaunimui atpažinti savo pašaukimą, padrausinti apsispręsti rinktis kunigybę. Kunigai lankė šeimas – jų aplankyta per 13 tūkst. Ligonių patarnavimai suteikti beveik 8 tūkst. asmenų – pasak ganytojo, kunigams labai svarbu parodyti meilę ir dėmesį sergančiam ar jau pas Viešpatį iškeliaujančiam parapijos nariui.

atminti, kad bažnyčiose yra gausu kilnojamųjų vertybių, o ir patys bažnyčių pastatai bei jų priklausiniai dažniausiai yra saugotini, turintys neįkainojamą vertę. Diana Varnaitė išreiškė pageidavimą, kad vyskupija galbūt galėtų paskirti asmenį, atsakingą už kilnojamųjų vertybių apskaitą. Kalbėdama apie problemas, susijusias su šių vertybių apsauga, prelegentė užsiminė apie elektros instaliaciją, kuri dažnai yra nesaugi – pasenusi, taip pat apie priešgaisrinių priemonių stoką. Atkreipė dėmesį ir į programas – finansinę paramą, kuria gali pasinaudoti „vlastybės saugomų“ objektų savininkai. Kunigai, pateikdami klausimus prelegentei, atkreipė dėmesį į statinių ir kitų vertybių draudimo problemas, mat draudžiant saugotinus objektus yra labai brangios draudimo įmokos, ir siūlė šį klausimą spręsti centralizuotai, kaip antai Vokietijoje, kur nedidelės parapijos bažnyčios draudimas per metus neviršija 2000 eurų, o kartu ir sąlygoja priešgaisrinės ir kitos apsaugos įrengimą bei priežiūrą.

-kgt-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Vasario 20 d. Telšių kunigų seminarijoje surengtame kunigų susirinkime Telšių kunigai kartu su savo ganytojais Telšių vyskupu ordinaru J. Boruta SJ ir nominuotoju augziliaru, Quizos vyskupu Lino Vodopjanovu OFM iš pradžių meldėsi Valandų liturgijos malda. Vėliau Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ pasveikino susirinkusius kunigus, pristatė naująjį nominuotąjį vyskupą, priminė jo biografiją ir paskelbė žinią, jog vyskupo Lino Vodopjanovo OFM konsekracija įvyks š. m. balandžio 14 d. Kretingos bažnyčioje. Naujasis vyskupas Linas Vodopjanovas OFM buvo šiltai kunigų pasveikintas ir tarė keletą žodžių.

Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ kunigams papasakojo apie baigiamą rengti lietuvių kalba egzorcizmų apeigyną, pristatė Romoje vykusio tarptautinio simpoziumo „Išgijimo ir atsinau-

jinimo link“ metu nagrinėtas temas ir pateiktas išvadas dėl nepilnamečių lytinio išnaudojimo prevencijos, reakcijos į tokius nusikaltimus ir pagalbos nukentėjusiesiems strategijos vietinėse Bažnyčiose. Telšių vyskupijos oficialus kun. dr. Marius Venskų pristatė Katalikų Bažnyčios teisyne – 1983 m. Kanonų teisės kodekso – baudžiamosios teisės rengiamas pataisas ir sugriežtintas normas bausmių už atskirus nusikaltimus Bažnyčioje atvejais. Telšių vyskupijos kurijos vicekancleris kan. D. Gatautas susirinkusiems kunigams pristatė metinę vyskupijos veiklos ataskaitą, gavėnios vizitacijos tvarką ir grafiką. Telšių vyskupijos jaunimo centro direktorius kun. V. Daujotis pristatė Jaunimo centro veiklą ir pakvietė aktyviai dalyvauti bažnytinių jaunimo chorų šventėje, kuri tradiciškai vyksta Kretingoje, taip pat supažindino su šiai šventei parengtu giesmynu. Telšių vyskupijos dvasininkų Solidarumo brolijos veiklą išsamiai aptarė ir jos metinę atskaitą pateikė Brolijos valdybos pirmininkas mons. kan. R. Gudlinkis.

Po konferencijos vidurdienį Telšių katedroje aukotoms šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ. Koncelebravo Telšių vyskupas augziliaras Linas Vodopjanovas OFM, susirinkę kunigai, dalyvavo Telšių kunigų seminarijos auklėtiniai. Šiose šv. Mišiose trims Telšių Vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos II teologijos kurso klierikams – Evaldui Balbuckiui, Gražvydui Urbonui ir Antanui Šneideraičiui – suteikti lektorius skyrimai.

Šv. Mišių pabaigoje naujiesiems lektoriams sveikinimo žodį tarė nominuotasis vyskupas L. Vodopjanovas OFM. Jis palinkėjo, kad Dievo žodis taptų jų gyvenimo centru, sielų maistu ir pagrindiniu uždaviniu. Po šv. Mišių katedros kriptoje prie Dievo tarno kankinio vyskupo Vincento Borisevičiaus kapo melstasi, kad jis būtų iškeltas į altorių garbę, o naujieji lektorai būtų tokie uolūs ir pasiaukojantys, koks buvo Dievo tarnas Vincentas.

-kasab-

Kunigai taip pat buvo supažindinti su parapijų, kurijos ir Kunigų seminarijos išlaidomis bei pajamomis. Aptardamas finansinius klausimus, arkivyskupas atkreipė dėmesį į nelengvą kai kurių parapijų, bažnytinių institucijų, seminarijos išlaikymą; kunigai paraginti puoselėti solidarumo mintį tarp tikinčiųjų, galvoti, kaip, ypač didesnės parapijos, galėtų solidariai padėti sunkiau ekonomiškai išsilaikantiems. Arkivyskupijos tribunolas tiria 154 bylas, 45 santuokos paskelbtos negaliojančiomis. Be kitų darbų, 2011 metais užbaigtas Apsireiškimo koplyčios bokšto Šiluvoje atnaujinimas, pradėti Kauno arkikatedros vidaus bei kurijos pastato fasado atnaujinimo darbai, pastatytas paminklas pal. Jonui Pauliui II įamžinant jo viešnagę Lietuvoje 1993 m.

Konferencijoje dalyvavęs arkivyskupijos Katechetikos centro vadovas A. Lukaševičius atsakė į kunigams rūpimus klausimus dėl vaikų ir jaunimo rengimo sakramentams ir atkreipė jų dėmesį į žinių patikrinimą. Remiantis arkivyskupijos antrojo Sinodo nutarimais vaikų pasirengimas sakramentams vertinamas pagal du kriterijus: žinias (išskyrus atmintinai išmuktas maldas, į kitus klausimus vaikas turi sugebėti atsakyti savais žodžiais) ir dalyvavimą vaikų programose. Klebonai paraginti vaikų, ketinančių rengtis sakramentams, registraciją pradėti ne rudenį, bet jau pavasarį, iš anksto išdalijant informaciją per tikybės mokytojus mokyklose, kad rudenį katechezės parapijose prasidėtų laiku ir sklandžiau.

Kaišiadorių vyskupijoje ordinaro tarnystę netrukus pradėsiantis vyskupas Jonas Ivanauskas savo žodyje padėkojo arkivyskupui S. Tamkevičiui už jam pavestas sielovados sritis bei parodytą pasitikėjimą, taip pat padėkojo klebonams už žmogišką ryšį ir bendradarbiavimą – iš daugelio, kaip sakė, ir pats mokėsi. Arkivyskupas S. Tamkevičius padėkojo vyskupui Jonui, kuris, pasak ganytojo, pavestus darbus atlikdavo uoliai ir laiku. Atsisveikinimo ir padėkos žodį kunigų vardu tarė kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas, palinkėdamas vyskupui J. Ivanauskui Dievo palaimos ir savo turimas dovanas skleisti naujoje tarnystėje.

-kait-

Mirė kunigas jubilatas Anicetas Kisielius (1920–2012)

Vasario 19 d. mirė Šiaulių vyskupijos Rozalimo Švč. Mergelės Marijos Vardo parapijos altaristas, Pakruojo rajono garbės pilietis kunigas jubilatas Anicetas Kisielius. Kun. A. Kisielius gimė 1920 m. liepos 23 d. Utenos rajono Aleliūnų parapijoje. Nuo 1938 m. iki 1945 m. studijavo Kauno kunigų seminarijoje, 1945 m. sausio 14 d. įšventintas kunigu. Darbavosi: nuo 1945 m. gegužės 17 d. – Salakės parapijos vikaru; nuo 1945 m. lapkričio 22 d. Skapiškio parapijos vikaru; nuo 1947 m. sausio 8 d. Pasvalio parapijos vikaru; nuo 1948 m. liepos 13 d. – Saločių parapijos vikaru; nuo 1949 m. gegužės 6 d. – Dusetų parapijos vikaru; nuo 1949 m. liepos 28 d. – Dabužių parapijos administratoriumi; nuo 1949 m. rugpjūčio 24 d. – Anykščių parapijos vikaru; nuo 1949 m. rugsėjo 30 d. – Aleksandravėlės parapijos administratoriumi; nuo 1951 m. – Spirakių parapijos administratoriumi; nuo 1952 m. – Suosto parapijos administratoriumi; nuo 1960 m. – Antazavės parapijos klebonu; nuo 1963 m. – Biržų parapijos klebonu; nuo 1965 m. – Pasvalio parapijoje klebonu. 1966–2007 m. ėjo Rozalimo parapijos klebono pareigas, 1980–1984 m. – Šeduvos dekanato dekanas. 2007 m. gegužės mėn. dėl silpnos sveikatos paskirtas Rozalimo parapijos altaristu. Kunigas jubilatas Anicetas Kisielius niekada nestokojo geros nuotaikos, dosniai dovanodavo savo širdies šilumą ir save kitiems, skleidė toleranciją, humanitarines ir žmogaus būties prasmės vertybes. Kun. A. Kisielius buvo pašarvotas Rozalimo bažnyčioje. Atsisveikinimo šv. Mišios aukotos vasario 21 d. Palaidotas Rozalimo parapijos šventoriuje.

-Š-

Kunigystės ar tikinčiųjų krizė?

(KAP) Kovo 13 d. Falendare vykusia-
me simpoziume „Kristaus kunigystė
ir kunigiškoji tarnyba“ buvo perskai-
tyti kardinolų Kurto Kocho ir Wal-
terio Kasperio pranešimai. Popiežiš-
kosios krikščionių vienybės tarybos
pirmininkas kardinolas Kurtas Ko-
chas pabrėžė būtinybę keisti „pastro-
racinę paradigmą“. Atsižvelgdamas
į mažėjančių praktikuojančių katalikų
skaičių ir „misijų situaciją“, jis ragino
sutelkti dėmesį į naująją evangeliza-
ciją ir tikėjimo perdavimą. Pasak kar-
dinolo, šiandienos pastoracinei situ-
acijai pirmiausia būdinga „tikinčiųjų
stoka“, o tik antraeilis dalykas yra
kunigų stygius. Per praėjusius de-
šimtmečius „tikėjimo lygis“ smarkiai
nukrito, ir tai sukėlė gilią tikėjimo
krizę. Su tuo susijusi ir kunigo tapaty-
bės problema. Kardinolo K. Kocho
požiūriu dabartinis kunigų stygius
yra „kokybinis“ iššūkis, iš jo turi kilti
nauja kunigo tapatybė. Besikeičiant

pastoracinei paradigmai jis siūlė se-
kmadieniais švęsti Eucharistiją dva-
siniuose centruose ar tam tikros teri-
torijos centre esančiose bažnyčiose,
kad kunigui nereikėtų paskubomis
važinėti iš parapijos į parapiją. Pasak
kardinolo, šis „Eucharistijos princi-
pas“ būtų labai savalaikis: jis ne tik
padėtų sutelkti jėgas, bet ir konkre-
čiose vietose įtrauktų bendruomenes
į pastoracinių užduočių vykdymą.
Tokio pobūdžio sielovadoje kunigui
reikia išmokti „delegavimo meno“.
Kunigų stygius gali tapti šansu at-
naujinant kunigo tarnybos stilių.

Kardinolas Walteris Kasperis pa-
brėžė, kad mažėjantis kunigo tar-
nystės patrauklumas susijęs su
gilumine Vakarų kultūros sekulia-
rizacija. Šios problemos negalima
išspręsti vien vidinėmis Bažnyčios
reformomis. Pasak W. Kasperio,
sekuliarizuotam pasauliui reikia
naujai parodyti Dievo klausimo ak-
tualumą.

PRANEŠIMAS

Kauno arkivyskupijos kredito unijos narių dėmesiai!

2012 m. kovo mėn. 21 d. 11 val. Kauno Šv. apaštalo Petro ir Povilo arkikatedros para-
pijos namuose, **Vilniaus g. 1 / Valančiaus g. 4, Kaune**, šaukiamas pakartotinis **Kauno
arkivyskupijos** kredito unijos, buveinės adresas – Vilniaus g. 3, Kaunas, eilinis visuoti-
nis narių susirinkimas.

Darbotvarkė

1. Stebėtojų tarybos ataskaita. Ataskaitos įvertinimas.
2. Revizoriaus ataskaita. Ataskaitos įvertinimas.
3. Valdybos ataskaita. Ataskaitos įvertinimas.
4. Paskolų komiteto ataskaita. Ataskaitos įvertinimas.
5. Metinės finansinės atskaitomybės ir pelno paskirstymo (nuostolių dengimo) projekto
pristatymas. Metinės finansinės atskaitomybės tvirtinimas. Nutarimo dėl pelno paskirs-
tymo (nuostolių dengimo) priėmimas.
6. Strateginio veiklos plano 2012–2017 metams tvirtinimas.
7. 2012 metų kredito unijos pajamų ir išlaidų sąmatos tvirtinimas.
8. Revizoriaus atlyginimo dydžio nustatymas.

Su darbotvarkėje numatytų klausimų nutarimų projektais ir ataskaitomis bei kitais doku-
mentais kredito unijos nariai gali susipažinti kredito unijos patalpose, Vilniaus g. 3, Kaune.

Kauno arkivyskupijos kredito unijos valdyba

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 730 egz.

ISSN 1392-6098

© 2012, „Bažnyčios žinios“